technopolis |group|

13.12.2013

Effektmåling av Forskningsrådets støtteordninger for økt deltakelse i EU-finansiert forskning

Impact evaluation of the Research Council of Norway's support measures to increase participation in EU-funded research

Tomas Åström, Anders Håkansson, Göran Melin, Peter Stern, Patries Boekholt og Erik Arnold

Effektmåling av Forskningsrådets støtteordninger for økt deltakelse i EU-finansiert forskning

Impact evaluation of the Research Council of Norway's support measures to increase participation in EU-funded research

Technopolis Group, 13.12.2013

Tomas Åström, Anders Håkansson, Göran Melin, Peter Stern, Patries Boekholt og Erik Arnold

www.technopolis-group.com

Innhold

Sammendrag 1
- Resultater og effekter 1
- Er porteføljen dekkende? 2
- Er ordningene i tråd med behovet? 2
- Refleksjoner 3

Summary 5
- Results and impacts 5
- Is the portfolio of support measures comprehensive? 6
- Are the support measures in line with demand? 6
- Reflections 7

1. Innledning 9
- 1.1 Bakgrunn 9
- 1.2 Oppdrag 9
- 1.3 Metode 10
- 1.4 Rapportstruktur 11

2. Forskningspolitisk bakgrunn 12

3. Forskningsrådets støtteordninger 14
- 3.1 Typologier 14
- 3.2 Om resultater og effekter 15
- 3.3 Støttens utvikling og mottakere 15

4. Prosjektetableringsstøtte (PES) 18
- 4.1 Bakgrunn og utvikling 18
- 4.2 PES-spesifikke metoder 20
- 4.3 Mottakere av støtte 22
- 4.4 Resultater 27
- 4.5 Effekter 41
- 4.6 Intervensjonslogikk 48

5. Toppfinansiering av Marie Curie-kandidater (IS-TOPP) 50
- 5.1 Bakgrunn og utvikling 50
- 5.2 IS-TOPP-spesifikke metoder 51
- 5.3 Mottakere av støtte 51
- 5.4 Resultater 53
- 5.5 Effekter 55
- 5.6 Intervensjonslogikk 58

6. Tilleggsfinansiering til FCH JU-prosjekter (FCH JU) 59
6.1 Bakgrunn og utvikling 59
6.2 Mottakere av støtte 59
6.3 Resultater 60
6.4 Effekter 62
6.5 Intervensjonslogikk 64
7. Tiltak for økt deltakelse av forskningsinstitutter i EUs rammeprogram (STIM-EU) 65
7.1 Bakgrunn og utvikling 65
7.2 Mottakere av støtte 65
7.3 Resultater 66
7.4 Effekter 69
7.5 Intervensjonslogikk 69
8. ERC-prosjekter som finansieres over FRIPRO (FRIPRO/ERC) 71
8.1 Bakgrunn og utvikling 71
8.2 Mottakere av støtte 72
8.3 Resultater 73
8.4 Effekter 74
8.5 Intervensjonslogikk 75
9. Medvirkningsordninger (MVO-er) 77
9.1 Bakgrunn og utvikling: ENERGIX MVO 77
9.2 Bakgrunn og utvikling: CLIMIT MVO 79
9.3 Mottakere av støtte 79
9.4 Resultater 79
9.5 Resultater og effekter på lengre sikt 81
9.6 Intervensjonslogikk 82
10. Sammenlikning av Forskningsrådets støtteordninger 83
10.1 Resultater 83
10.2 Effekter 84
10.3 Fremtidig betydning av ordningene 86
11. Støtteordninger i andre land 88
11.1 Introduksjon 88
11.2 Økonomisk støtte til søknadsforberedelse 88
11.3 Tilleggsfinansiering 90
11.4 Nasjonal støtte til ERC-søknader som ikke har fått støtte 90
11.5 Støtte til deltakelse i fora som setter dagsorden 91
11.6 Sammendrag 92

12. Oppsummering og refleksjoner 93
12.1 Oppsummering 93
12.2 Er porteføljen dekkende? 94
12.3 Er ordningene i tråd med behovet? 95
12.4 Avsluttende refleksjoner 97
Vedlegg A Forkortelser 101
Vedlegg B Spørreundersøkelser 105
Vedlegg C Informanter 109

Sammendrag

Den siste forskningsmeldingen *Lange linjer – kunnskap gir muligheter* slår fast at økt norsk deltakelse nærmest er for en politisk nødvendighet å regne dersom Norge velger å delta i Horisont 2020. Årsaken er risikoen for at forskjellen mellom det Norge må betale for å delta, og det norske forskere og norsk næringsliv til sammen får tilbake, øker. Regjeringen mener derfor at det kan være behov for ytterligere incentiver for å fremme deltakelse i EU-programmene.

Forskningsrådet vil utforme sine fremtidige støtteordninger for økt norsk deltakelse i EU-programmer basert på kunnskap om hvilke effekter ordningene har hatt hittil, og har gitt Technopolis i oppdrag å gjennomføre denne effektmålingen. Effektmålingen er utført i perioden mai–desember 2013, og datainnsamlingen har bestått av intervjuer, dokumenter, prosjektlister, spørreundersøkelser og seminarer. I alt har et førtitalls intervjuobjekter, nærmere 600 respondenter på spørreundersøkelser samt førti seminaredeltakere delt av sin kunnskap og sine erfaringer.

Oppdraget har bestått i å studere syv støtteordninger, som kan kategoriseres i fire ulike typologier, nemlig støtteordninger som

A. senker terskelen for å søke støtte fra EU
   - Prosjektetableringsstøtte (PES)

B. gir tilleggsfinansiering til prosjekter som har fått innvilget støtte av EU
   - toppfinansiering av Marie Curie-kandidater (IS-TOPP)
   - tilleggsfinansiering til FCH JU-prosjekter (FCH JU)
   - tiltak for økt deltakelse av forskningsinstitutter i EUs rammeprogram (STIM-EU)

C. finansierer søknader som *ikke* har fått innvilget støtte av ERC (gir en «andre sjanse»)
   - ERC-prosjekter som finansieres over FRIPRO (FRIPRO/ERC)

D. finansierer arbeid med å påvirke kommende FoU-strategier og utlysninger
   - RENERGIs/ENERGIX-programmenes medvirkningsordning (ENERGIX MVO)
   - CLIMIT-programmets medvirkningsordning (CLIMIT MVO)

Siden 2007 har den samlede støtten fra disse ordningene ligget på omtrent 40–50 millioner kroner årlig, men mellom 2010 og 2012 økte den til nesten 120 millioner kroner per år. Den økonomisk sett største ordningen er PES med i gjennomsnitt 42 millioner kroner i støtte per år. Økningen de siste to årene har først og fremst skjedd i FRIPRO/ERC (31 millioner kroner i 2012) og STIM-EU (26 millioner kroner i 2012). Den samlede støtten fra alle ordningene i årene 2007–2012 er 370 millioner kroner. Instituttsektoren dominerer sterkt blant mottakerne (62 % av den samlede støtten), etterfulgt av næringslivet (18 %) og universitetene (16 %).

Resultater og effekter

Det som oppstår som et direkte resultat av Forskningsrådets støtte, kalles i denne rapporten for «resultat», mens termen «effekt» er reservert bestående og langsiktige effekter. Adjektivene «direkte» og «indirekte» brukes for å tydeliggjøre graden av eventuell attribuering til Forskningsrådets støtte.

PES og FCH JU-støtten fører til relativt omfattende resultater i form av flere søknader, mer konkurransedyktige søknader og outputaddisjonalitet (som forenklet uttrykt er den norske inntekten fra EU som kan attribueres til den enkelte støtteordning dividert

med Forskningsrådets støtte og kostnaden for å administrere denne). IS-TOPP og FRIPRO/ERC fører derimot til vesentlig mindre omfattende resultater.

PES, FCH JU-støtten og MVO-ene gir betydelige effekter i form av kompetanseutvikling, utvidede nettverk og adferdsaddisjonalitet (evne til å skrive konkurransedyktige søknader og tilbøyelighet til å søke igjen). Effektene av IS-TOPP og FRIPRO/ERC er vesentlig svakere. Det er imidlertid bare for MVO-enes del det er mulig å attribuere disse effektene direkte til støtteordningen. For de andre ordningene er årsak–virkning-sammenhengen bare indirekte og dermed mer eller mindre svak.

Det er for PES, IS-TOPP og FCH JU-støtten det gir mening å beregne en outputaddisjonalitet. Ifølge effektmålingen er PES en utmerket investering fra et nasjonaløkonomisk perspektiv, mens IS-TOPP og FCH JU-støtten fremstår som tvilsomme i et strengt økonomisk perspektiv (de kan imidlertid ha annen verdi enn den økonomiske). FRIPRO/ERC fører neppe til noen økonomisk retur, men har sannsynligvis positiv innvirkning på norsk forskning ved å bidra til å tilpasse forskningen til internasjonale kvalitetsnormer og til defragmentering. Heller ikke MVO-ene gir noen direkte retur, men bidrar trolig til å danne grunnlag for fremtidige inntekter til Norge. Det er altfor tidlig å evaluere STIM-EU, men det ser ut til at ordningen vil resultere i flere og mer konkurransedyktige søknader samt deltakelse av flere norske bedrifter, noe som igjen vil gi outputaddisjonalitet.

Er porteføljen dekkende?

Effektmålingen viser at Forskningsrådet har støtteordninger som dekker nesten hele det syvende rammeprogrammet. De fleste av disse ordningene har sektorielle begrensninger, oftest til fordel for instituttsektoren. I noen tilfeller er de begrenset til utvalgte fagområder. Dessuten dekker støtteordningene mer eller mindre hele søknads- og prosjektgjennomføringsprosessen. Alt i alt fremstår Forskningsrådets portefølje likevel som dekkende, og den er i et internasjonalt perspektiv unik i og med at den er så altomfattende.

Er ordningene i tråd med behovet?

Spørsmålet om hvorvidt ordningene er i tråd med behovet, kan besvares både sektorvis og ut fra et nasjonalt perspektiv. Ordningene fyller ulike behov, avhengig av forskningsutøvende sektor.

Aktørenes behov

For forskere ved universiteter og høgskoler (UH) ser det ut til at legitimiteten ved det å arbeide med en søknad er viktig, men empirien peker på at støttens symbolverdi kanskje er viktigere enn pengene. Imidlertid stimulerer PES-støtte til å gjøre søknader mer konkurransedyktige, og støtten resulterer i flere norske koordinatorer. Det ser ut til at pengene er viktigere for koordinatorer enn for andre partnere. At pengene kanskje ikke er så viktige, indikeres også av at UH-forskere produserer mange søknader selv uten støtte fra PES og IS-TOPP. FRIPRO/ERC fører nesten ikke til noen flere søknader, så man kan spørre seg om denne ordningen egentlig fyller noe behov.

For forskningsinstituttenes del dekker Forskningsrådets støtteordninger generelt sett tydelige behov, som kommer av den lave statlige basisbevilgningen disse har. Instituttenes EU-deltakelse begrenses av muligheten til å medfinansiere prosjektene, derfor svarer STIM-EU- og FCH JU-ordningene til virkelige behov. Det gjør trolig MVO-ene også, i og med at de eventuelle inntektene fra den typen innsats disse ordningene delfinansierer ligger så langt frem i tid at den ikke ville eksistert i samme grad uten støtten. Nesten alle EU-søknader ville blitt sendt inn selv uten PES-støtte, men støtten gjorde dem sannsynligvis mer konkurransedyktige og resulterte trolig i noen flere koordinatorer. Det er likevel sannsynlig at legitimitetsaspekten og PES' symbolverdi er vesentlig også for instituttene, og at IS-TOPP og FRIPRO/ERC nesten ikke resulterer i noen flere søknader.

PES har vesentlig større betydning for SMB-er enn for UH og institutter. En PES-støtte gir legitimitet til å arbeide med en søknad og kan gjøre dette arbeidet forretningsmessig forsvarlig. For store bedrifter innskrenker trolig PES-støttens betydning seg hovedsakelig til symbolverdien.

Nasjonens behov

Den siste forskningsmeldingen slår fast at «internasjonalt samarbeid [må] integreres tettere i flere norske forskeres hverdag ... for å heve kvaliteten i norsk forskning og høyere utdanning ytterligere».

Fra et kvalitetsutviklingsperspektiv er all slags EU-deltakelse trolig av det gode, ettersom det innebærer konkurranseutsetting av norske deltakere, noe som i sin tur stimulerer til økt konkurransekraft. Ettersom Norges økonomiske retur fra rammeprogrammet er lavere enn kontingenten, er ønsket om å øke den norske deltakelsen naturlig og kan begrunnes både ut fra et strengt økonomisk perspektiv og av årsaker knyttet til konkurransekraft. På bakgrunn av dette svarer PES til et reelt behov, ettersom ordningen resulterer i både flere søknader og mer konkurransedyktige søknader, samt til flere koordinatorer.

Ettersom Norges deltakelse i People-programmet relativt sett er svært lav, er økt deltakelse et naturlig ønske. Følgelig er en av hovedtankene bak IS-TOPP, å øke den norske deltakelsen, helt i tråd med faktiske behov, men ordningen har verken vært særlig fremgangsrik eller effektiv når det gjelder å tilfredsstille dette behovet.

Selv om de kanskje ikke svarer til direkte behov, er MVO-ene sannsynligvis likevel gode investeringer i fremtidige EU-prosjekter (og inntekter fra utlandet). Behovet for STIM-EU og FCH JU-støtten kan enkelt forklares med forskningsinstituttenes lave basisbevilgning.

Oppsummert går følgelig mesteparten av støtten fra Forskningsrådets ordninger til satsinger som kan anses å være velbegrunnede fra et nasjonalt perspektiv.

Refleksjoner

Denne effektmålingen kretser mye rundt penger. Selv om ønsket om å øke returen er fullt ut forståelig, mener vi at perspektivet bør utvides til å gå forbi det økonomiske. Både økt deltakelse i internasjonal forskning og økt retur er midler for å oppnå mål (tilgodese behov). Det overgripende nasjonale målet om å øke deltakelsen i EU-finansiert forskning er altså udiskutabelt, men vi tror ikke at det først og fremst er ytterligere økonomiske incentiver som er løsningen, når Norge allerede har en portefølje av støtteordninger som sannsynligvis er Europas mest heldekkende og generøse.

Med henvisning til tidligere studier mener vi at den viktigste årsaken til at deltakelsen til forskere fra UH og helseforetak er så lav, er at de har en så generøs finansiering at de ikke har særlig stor grunn til å søke finansiering utenlands. I en slik situasjon tror vi ikke at ytterligere bruk av incentivordninger vil være særlig effektivt.

Det vi i *første rekke* tror mangler, er vilje og målbevisst, strategisk arbeid. På organisasjonsnivå er det behov for konkrete mål for EU-deltakelse og et målbevisst og kraftfullt arbeid for å oppnå dem. Departementene kan stille krav eller vilkår for grunnbevilgningene til UH og regionale helseforetak for å påskynde en slik utvikling. Ettersom det er enkeltforskere, og ikke organisasjoner, som skriver søknader, tror vi det hadde vært en god idé å utvikle incentivstrukturer som fokuserer på individer, og støttefunksjoner for å lette og profesjonalisere deres arbeid i forbindelse med EU-søknader og i EU-prosjekter.

Det vi i *andre rekke* tror begrenser, er FoU-utførerkapasiteten. I forhold til egen BNP har Norge en forholdsvis liten FoU-utførerkapasitet, og denne kapasiteten blir neppe forandret ved hjelp av finansielle støtteordninger.

Det vi i *tredje rekke* tror kan utgjøre en begrensning, er FoU-utførernes konkurransekraft når den er justert for kostnadsnivå. Det høye norske kostnadsnivået innebærer at norske FoU-utførere må være bedre enn sine konkurrenter i andre land for å være konkurransedyktige.

På bakgrunn av disse refleksjonene avslutter vi med noen spørsmål og konstateringer det kan være nyttig for Forskningsrådet å tenke over. De går i korthet ut på å

- overveie å utvide MVO-ene til å omfatte flere områder
- overveie forandringer i PES for å styre ressursene mot de søkerne som har størst behov
- overveie å slutte å gi støtte til norske vertsinstitusjoner gjennom IS-TOPP
- overveie å utvide FCH JU-ordningen til å omfatte flere JU-er
- beholde ordninger som STIM-EU og FCH JU-støtten så lenge forskningsinstituttenes basisbevilgninger er så lave som de er nå
- overveie å utvikle mer effektive oppfølgingssystemer for støtteordningene, uten å gjøre systemet altfor krevende for støttemottakerne

Summary

Norway's 2012 research bill states that increased Norwegian participation is virtually a political necessity should Norway elect to participate in Horizon 2020. The reason is that there is a risk that the difference between what Norway has to pay to participate, and the funding that Norwegian scientists and Norwegian industry together receive increases. The Norwegian Government therefore believes that there may be a need for further incentives to promote participation in EU-funded research programmes.

The Research Council of Norway wants to design its future support measures for increased Norwegian participation in EU programmes based on insights into the impacts of its measures to date, and has therefore commissioned Technopolis to undertake this impact evaluation. The evaluation has been conducted between May and December 2013, and data collection has consisted of interviews, documents, project lists, surveys and seminars. In total, some forty interviewees, nearly 600 survey respondents and forty seminar participants have shared their knowledge and their experience.

The evaluation has entailed analysis of seven support measures, which may be categorised into four different typologies, namely measures that:

A. Lowers the threshold to seek support from the EU:
   - Project establishment support (PES))

B. Provide additional funding to projects that have been granted funding by the EU:
   - Top-up funding of Marie Curie candidates (IS-TOPP)
   - Top-up funding of FCH JU projects (FCH JU)
   - Support to increase participation of research institutes in the Framework Programme (FP) (STIM-EU)

C. Provide funding for projects that have *not* been granted funding by the EU (provide a "second chance"):
   - Funding of ERC projects through the FRIPRO programme (FRIPRO/ERC)

D. Fund work to influence future R&D strategies and calls for proposals:
   - Participation measure of the RENERGI/ENERGIX programmes (ENERGIX MVO)
   - Participation measure of the CLIMIT programme (CLIMIT MVO)

Since 2007, the total funding from these support measures has amounted to around NOK40–50 million annually, but between 2010 and 2012 funding increased to nearly NOK120 million per year. The economically largest measure is PES with on average NOK42 million in funding per year. The increase over the past two years has primarily taken place in FRIPRO/ERC (NOK31 million in 2012) and STIM-EU (NOK26 million in 2012). The overall funding from all the measures amounts to NOK370 million during the years 2007–2012. The research institute sector strongly dominates among recipients (62% of total funding), followed by industry (18%) and universities (16%).

Results and impacts

In this report, we use the term "result" to refer to direct results of the Research Council's support measures, while "impact" is reserved for sustainable, long-term effects. The adjectives "direct" and "indirect" are used to clarify the degree of attribution, if any, to the Council's support.

PES and the FCH JU measure lead to rather comprehensive results in terms of additional proposals, more competitive proposals and output additionality (which, simplified, may be expressed as the Norwegian EU income that can attributed to a

specific measure, divided by the Council's funding and the administrative costs of the measure). In contrast, IS-TOPP and FRIPRO/ERC lead to significantly less extensive results.

PES, the FCH JU measure and the MVOs give rise to significant impacts in terms of competence development, expanded networks and behavioural additionality (ability to write competitive proposals and propensity to submit additional proposals). The impacts of IS-TOPP and FRIPRO/ERC are significantly weaker. However, it only for the MVOs that it is possible to directly attribute the impacts to the support measures. For the other measures the cause-effect relationships are merely indirect and thus more or less weak.

It is for PES, IS-TOPP and the FCH JU measure that it makes sense to estimate output additionalities. According to this evaluation, PES is an excellent investment from an economic viewpoint, whereas IS-TOPP and the FCH JU measure appear to be questionable from a strictly economic perspective (but they may be justifiable for other reasons). FRIPRO/ERC hardly yields any economic return, but probably positively influences Norwegian research by encouraging adaptation to international quality standards and by contributing to defragmentation. The MVOs do not result in any direct return, but probably facilitates future foreign income to Norway. It is too early to evaluate STIM-EU, but it seems likely that the measure will result in additional and more competitive proposals, as well as participation of further Norwegian companies, which in turn will lead to output additionality.

Is the portfolio of support measures comprehensive?

This evaluation illustrates that the Research Council has support measures that cover almost the entire FP7. Most of these measures have sectoral restrictions, usually in favour of the research institute sector. In some cases, they are limited to the selected fields. Moreover, the measures more or less cover the entire proposal and project implementation process. In conclusion, the Council's portfolio nevertheless appears to be comprehensive and it is, from an international perspective, unique in that it is so all-encompassing.

Are the support measures in line with demand?

The question of whether the support measures are in line with demand may be answered both from sectoral and national perspectives. The measures fulfil different needs, depending on research performing sector.

Users' needs

For researchers at higher education institutions (HEIs), it appears as if the legitimacy aspect of working on a proposal is important, but the empirical evidence indicates that the symbolic value of the funding may be more important than the money. However, PES funding makes proposals more competitive and it results in more Norwegian coordinators. It seems that the money is more important for coordinators than for other partners. That money may not be all that important is also indicated by the fact that HEI researchers produce so many proposals even without support from PES and IS-TOPP. FRIPRO/ERC hardly leads to any additional proposals, so it is a fair question whether this measure fulfils any need.

For research institutes, the Research Council's measures generally correspond to distinct needs caused by the low level of Government base grants. The institutes' EU participation is limited by their ability to co-fund projects, for which reason the STIM-EU and FCH JU measures correspond to real needs. It is likely that the same also holds true the MVOs, since the revenue that potentially may emerge from the kind of efforts that these measures co-fund lie so far into the future that the efforts would not be carried out to the same extent without such support. Almost all EU proposals would have been submitted even without PES funding, but the support likely made them more competitive and it probably resulted in some additional coordinators. It is likely

that the legitimacy aspect and PES' symbolic value are significant also for research institutes, and that IS-TOPP and FRIPRO/ERC hardly result in additional proposals.

PES is significantly more important for small and medium-sized enterprises than for HEIs and research institutes. PES support offers legitimacy to work on a proposal and can make it justifiable from a commercial perspective. For large companies the significance of PES support is probably limited to its symbolic value.

National needs

The 2012 research bill states that "international cooperation [ought to be] more closely integrated into more Norwegian researchers' day-to-day activities ... to further improve the quality of Norwegian research and higher education."

From a quality-development perspective, all sorts of EU participation are probably beneficial, since it involves a competitive element for Norwegian participants, which in turn stimulates increased competitiveness. Since the economic return from the FP is lower than the Norwegian payment for its participation, the desire to increase Norwegian participation is natural and may be justified both from a strict economic perspective and for reasons of competitiveness. PES thus corresponds to a real need, since the measure results in both additional proposals and more competitive proposals, as well as to additional coordinators.

Since Norway's relative participation in the People programme is very low, increased participation is a natural desire. Consequently, one of the main ideas behind IS-TOPP, to increase Norwegian participation, is fully in line with actual needs, but the measure has neither been particularly successful nor efficient when it comes to satisfying this need.

Although they may not correspond to direct needs, the MVOs are probably nevertheless good investments in future EU projects (and foreign income). The need for the STIM-EU and FCH JU measures can easily be explained by the low level of the research institutes' base grants.

In conclusion, the majority of the Research Council's measures thus support initiatives that may be considered well-founded from a national perspective.

Reflections

This evaluation to a significant degree focuses on money. Although the desire to increase the Norwegian return is fully understandable, we believe that the perspective ought to be expanded beyond economic considerations. Both increased participation in international research and increased return are means to and end (to satisfy needs). The overall national goal of increasing participation in EU-funded research is therefore indisputable, but we do not think that it is primarily additional economic incentives that are the solution, since Norway already has a portfolio of support measures that is probably Europe's most comprehensive and generous.

With reference to previous studies, we believe that the main reason why participation of researchers from HEIs and health authorities is low is that their funding is so generous that they do not have overly compelling reasons to look abroad for funding. In such a situation, we do not believe that additional incentive schemes would be particularly effective.

What we *primarily* think is lacking is determination and focused, strategic work. At organisational level, there is a need to formulate concrete objectives for EU participation, followed by focused and powerful efforts to reach them. Ministries may impose requirements or conditions for the base grants to HEIs and regional health authorities in order to accelerate such a development. As it is individual researchers, not organisations, that write proposals, we believe that it would be a good idea to develop individualised incentive schemes and support functions to facilitate and professionalise their work in connection with EU proposals and EU projects.

What we *secondarily* believe is a limitation is R&D capacity. In relation to its GDP, Norway has a relatively small R&D capacity, and this capacity is hardly changed through economic support measures.

What we *thirdly* think may pose a constraint is R&D performers' competitiveness when adjusted for cost. The high cost level means that Norwegian R&D performers must be better than their competitors in other countries to be competitive.

Based on these reflections, we round up with some questions and conclusions that it may prove useful for the Research Council to consider. In essence, they entail:

- Considering expanding the MVOs to include additional fields
- Considering changes in PES to redirect resources to the proposers that have the greatest needs
- Considering not offering funding to Norwegian host institutions through IS-TOPP
- Considering expanding the FCH JU measure to include additional joint undertakings
- Continuing measures such as STIM-EU and FCH JU as long as the base grants to research institutes are as low as they currently are
- Considering developing more efficient monitoring systems for the support measures, without making the systems too onerous for beneficiaries

1. Innledning

1.1 Bakgrunn

Dersom Norge velger å delta fullt ut i Horisont 2020, står landet overfor en utfordring når det gjelder å dra størst mulig nytte av sin egen deltakelse, som blant annet på grunn av et oljeoppumpet BNP vil bli kostbar. Hvis ikke Norge lykkes bedre med deltakelsen i EU-programmer enn hittil, er det helt klart en risiko for at landets relative retur fra EU går ned, ettersom Norges kontingent kommer til å øke kraftig i Horisont 2020. Det er mange veldokumenterte fordeler med å delta i internasjonalt FoU-samarbeid annet enn penger, men skulle den økonomiske returen synke ytterligere, kan det føre til innenrikspolitiske komplikasjoner, særlig i et europeisk politisk klima og medieklima som i stadig mindre grad preges av solidaritet. Mot denne bakgrunnen er det svært viktig at Norge lykkes med å mobilisere alle de potensielle EU-søkerne landet har, og får erfarne EU-deltakere til å ta på seg større roller i prosjekter samtidig som nye generasjoner kompetente søkere utvikles. Å stimulere til dette er en av Forskningsrådets mange oppgaver. Det synes derfor naturlig at Forskningsrådet vil utforme sine fremtidige støtteordninger ut fra en solid kunnskapsbase som benytter erfaringene fra støtteordninger som har vært iverksatt frem til nå, dels med hensyn til hvilke adferdsendringer de har vist seg å ha på søkere til ulike EU-programmer, og dels med hensyn til hvor kostnadseffektive ordningene har vist seg å være. Kort sagt vil Forskningsrådet satse på velinformert beslutningstaking som grunnlag for en evidensbasert policyutvikling.

Forskningsrådet har derfor bestilt denne effektmålingen for å kartlegge og analysere Forskningsrådets eksisterende støtteordninger for økt norsk deltakelse i EU-finansiert forskning. Gjennomgangen skal bidra til at arbeidet med utvikling av rammer og form på fremtidige støtteordninger kan basere seg på kunnskap om hvilke effekter som har kommet ut av de gjennomførte ordningene.

1.2 Oppdrag

For de relevante støtteordningene skal studien beskrive

a. ordningenes utvikling

b. ordningenes intervensjonlogikker

c. ordningenes kostnadseffektivitet

d. hvem som har mottatt midler, hvilken type støtte som er mottatt, omfang og type av EU-prosjekttilknytning

e. i hvilken grad de ulike ordningene har bidratt til at søknader til EU har fått gjennomslag (suksessrate)

f. hvordan ordningene over tid har bidratt til en kompetansehevning hos mottakerne og gjort dem bedre rustet til å skrive vellykkede søknader (konsekvens)

Sentrale spørsmål som Forskningsrådet ønsker svar på:

1. Hvilken effekt har Forskningsrådets innsats hatt på målgruppenes evne til å initiere, koordinere og delta i EU-finansierte forskningsprosjekter?

2. Har støtten bidratt til å mobilisere nye søkere og søkergrupper til EU-prosjekter?

3. Har støtten bidratt til at nye nettverk har blitt etablert på tvers av etablerte sektorer for å svare på forskningsutlysninger fra EU?

4. Har støtten bidratt til å øke kvaliteten på og antallet norske forskningssøknader til EU?

5. Er det forskjeller mellom søknader og miljøer som har mottatt støtte fra Forskningsrådet, og de som ikke har gjort det, for eksempel i andelen avslåtte

søknader om støtte og med hensyn til deltakelse og rolle i EU-finansierte prosjekter?

6. Hvor stor er addisjonaliteten av Forskningsrådets ordninger?
7. Er dagens portefølje av ordninger dekkende, og er sammensetningen og utformingen av de ulike ordningene i tråd med behovet?

Disse temaene og spørsmålene er ikke relevante for alle de analyserte støtteordningene, og kan dermed ikke gjennomgående undersøkes og besvares. Vi kommer tilbake til dette i senere kapitler.

1.3 Metode

Datainnhentingen har bestått av

- Sonderende intervjuer med 21 representanter for Forskningsrådet, KD og NHD[1]
- dokumenter om de aktuelle støtteordningene og om den forskningspolitiske bakgrunnen
- Europakommisjonens E-Corda-data for alle norske søknader og prosjekter i det syvende rammeprogrammet (FP7) (fra Forskningsrådet)
- lister over forskningsrådsfinansierte prosjekter innenfor de aktuelle støtteordningene (fra Forskningsrådet)
- sammenkobling av Forskningsrådets Prosjektetableringsstøtte (PES) og søknadsnummer i E-Corda for et utvalg av PES-prosjekter (fra Forskningsrådet)
- lister over hvilke FP7-søknader som har fått støtte, fra et utvalg mottakere av PES-rammebevilgninger (fra seks organisasjoners EU-kontorer)
- ti ulike spørreundersøkelser til[2]
  - alle støttemottakere i syv aktuelle støtteordninger; for PES sin del ulike webundersøkelser til de som fått enkeltstøtte og de som er ansvarlige for rammebevilgninger
  - enkeltsøkere til FP7 som har mottatt støtte fra en PES-rammebevilgning
  - enkeltsøkere til FP7 som *ikke* har mottatt støtte fra en PES-rammebevilgning
- et metodeseminar med ni deltakere fra Forskningsrådet
- to tolkningsseminarer med til sammen 33 deltakere fra Forskningsrådet og KD
- 18 intervjuer, hovedsakelig med støttemottakere

Vi vil her benytte anledningen til å takke de ansvarlige for de syv støtteordningene og FP7-statistikken ved Forskningsrådet, samt personalet ved EU-kontorene til UiO, NTNU, UiS, SINTEF, NILU og NIVA, som har lagt ned mye arbeid i å hjelpe oss med å skaffe grunnlag. Vi vil også få takke et førtitalls intervjuobjekter, nærmere 600 respondenter på spørreundersøkelser, samt førti seminaredeltakere for at de villig har delt av sin kunnskap og sine erfaringer.

Arbeidet er utført i perioden mai–desember 2013 av Tomas Åström, Anders Håkansson, Göran Melin, Peter Stern, Patries Boekholt og Erik Arnold. Gustav Rålenius har bistått med enkelte analyser av spørreundersøkelsessvar.

---

1 Forkortelser forklares i vedlegg A.

2 Ytterligere detaljer om spørreundersøkelsene finnes i vedlegg B.

1.4 Rapportstruktur

Rapporten åpner – etter dette innledende kapittelet – med en kortfattet forskningspolitisk bakgrunn i **kapittel 2**. I **kapittel 3** introduserer vi de syv aktuelle støtteordningene og gir et overgripende bilde av hvilke organisasjoner som har mottatt støtte. I **kapittel 4–9** behandler vi de syv støtteordningene i detalj, og i **kapittel 10** sammenlikner vi empiri for de ulike ordningene. I **kapittel 11** gir vi noen eksempler på tilsvarende støtteordninger i andre land, og i det avsluttende **kapittel 12** oppsummerer vi og reflekterer rundt effektmålingens empiri.

I **vedlegg A** samler vi de mange forkortelsene som forekommer i rapporten og i **vedlegg B** presenterer vi noen detaljer om spørreundersøkelsene, blant annet et eksempel på spørsmålene i en av dem. I **vedlegg C** redegjør vi for hvilke personer vi har intervjuet, samt for hvem som har deltatt på de tre seminarene.

2. Forskningspolitisk bakgrunn

Forskningsmeldingen *Vilje til forskning* fra 2005 slår fast at internasjonaliseringen av norsk forskning er en viktig målsetting i regjeringens forskningspolitikk, og fremhever særlig betydningen av aktiv deltakelse i rammeprogrammene.[3]

Forskningsrådets første handlingsplan for norsk deltakelse i FP7 ble lagt frem i 2007. Denne gir en nærmere beskrivelse av støtteordninger og tiltak som skal styrke nasjonale prioriteringsområder, fremme strategisk posisjonering og øke den generelle deltakelsen, samt av støtteordninger og tiltak rettet mot bestemte deltakerkategorier.[4]

Som en konsekvens av forskningsmeldingen 2005 utviklet KD, i samarbeid med Forskningsrådet og Innovasjon Norge, en strategi for Norges forskningssamarbeid med EU. Strategien setter følgende økonomiske målsetting for perioden 2007–2010: en økonomisk retur tilsvarende den konkurranseutsatte delen av den norske kontingenten til rammeprogrammenes totale budsjett.[5]

Med utgangspunkt i KDs strategi for norsk forskningssamarbeid med EU og departementets ovennevnte handlingsplan for 2007 lanserte Forskningsrådet sin andre handlingsplan for norsk FP7-deltakelse i 2008. Denne planen gir uttrykk for et merkbart høyere ambisjonsnivå enn den første.[6]

Forskningsmeldingen *Klima for forskning* fra 2009 slår fast at deltakelse i rammeprogrammene er en viktig del av internasjonaliseringen av norsk forskning. Forskningsmeldingen gjentar målsettingen om *juste retour* for perioden 2007–2010 fra KDs strategi for norsk forskningssamarbeid med EU, men fremholder samtidig at det økte norske bidraget over tid vil gjøre det vanskelig å oppnå en slik retur i resten av FP7.[7]

Forskningsrådets strategi 2010–2020 for internasjonalt samarbeid slår fast at internasjonalt forskningssamarbeid bør sikre norsk tilgang til internasjonal kunnskapsproduksjon.[8]

I et policydokument fra 2010 argumenterer Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) for økt rammeprogramdeltakelse blant norske bedrifter og foreslår et sett med tiltak for å oppnå dette.[9]

Som et resultat av utviklingen av KDs EU-strategi og handlingsplan for 2011–2013 ble det utarbeidet en egen handlingsplan for å øke og styrke norsk deltakelse i resten av FP7.[10] Denne handlingsplanen omfatter støtteordninger og tiltak rettet mot nasjonale randbetingelser for mobilisering og deltakelse, ordninger og tiltak rettet mot erfarne rammeprogramdeltakere for å øke disses deltakelse, og ordninger og tiltak med et lengre tidsperspektiv som skal gjennomføres av departementer og Forskningsrådet.[11]

Ifølge forskningsmeldingen *Lange linjer – kunnskap gir muligheter* fra 2013 er rammeprogrammene Norges fremste virkemiddel for å stimulere til internasjonalt forskningssamarbeid. Dersom Norge skulle velge å delta i Horisont 2020, har

---

3 St.meld. nr. 20 (2004–2005), *Vilje til forskning*.

4 «Forskningsrådets EU-prosjekt for 7. rammeprogram 2007–2013», Forskningsrådet, 2007.

5 «Strategi for Norges samarbeid med EU om forskning og utvikling», KD, 2008.

6 «Forskningssamarbeidet Norge–EU, 7. rammeprogram 2007–2013, Forskningsrådets handlingsplan 2009–2010», Forskningsrådet, 2008.

7 St.meld. nr. 30 (2008–2009), *Klima for forskning*.

8 «Internasjonalt samarbeid, Forskningsrådets strategi 2010–2020», Forskningsrådet, 2010.

9 «EU forskningen – Hva må til for å løfte norsk næringslivs deltagelse?», NHO, 2010.

10 «EU-strategi og handlingsplan, Kunnskapsdepartementet, 2011-2013», KD.

11 «Tiltakspakke for økt og styrket deltakelse i siste del av EUs 7. rammeprogram for forskning», KD, 2011.

regjeringen en forventning om at flere norske forskningsmiljøer deltar i EU-programmene,[12] og den vil i tilfelle vurdere behovet for ytterligere incentiver til deltakelse, blant annet med utgangspunkt i forslagene som gis i analysen av motivasjonsfaktorer for å delta i EU-forskning som ble gjennomført i 2012.[13]

Utover disse forskningsmeldingene og strategiene finnes det ytterligere meldinger og strategier angående deltakelse i rammeprogrammene som alle er rettet mot spesifikke områder, for eksempel *Eit informasjonssamfunn for alle*[14], *Nasjonal strategi for bioteknologi*[15], *Kunnskap for klima, Strategi for klimaforskning*[16] og *Nasjonal helse- og omsorgsplan (2011–2015)*[17].

Dette viser at budskapet er både konsekvent og tydelig fra politisk hold om at et internasjonalt samarbeid om forskning og utvikling (FoU) gagner det norske forskningssystemet, og at EU-deltakelsen derfor bør øke. Det kommer dessuten tydelig frem av den siste forskningsmeldingen *Lange linjer – kunnskap gir muligheter* at økt deltakelse nærmest er for en politisk nødvendighet å regne dersom Norge velger å delta i Horisont 2020, ettersom risikoen for at forskjellen mellom det Norge må betale for å delta, og det norske forskere og næringsliv til sammen får tilbake, øker. Regjeringen mener derfor at det kan være behov for ytterligere incentiver til å delta i EU-programmene. I mai 2013 varslet Regjeringen at Norge ønsker å gå inn som fullt medlem av EUs nye forsknings- og innovasjonsprogram, Horisont 2020, men når denne rapporten fullføres har ikke Stortinget ferdigbehandlet dette spørsmålet. I statsbudsjettet for 2014 er det avsatt midler til Norges kontingent i 2014 (359 millioner kroner), men lovteksten som regulerer deltagelsen er ennå ikke vedtatt.

---

[12] Siden Europakommisjonen med Horisont 2020 forsøker å fjerne seg fra terminologien «rammeprogram», benytter vi i denne rapporten terminologien «EU-program», «EU-prosjekt», «EU-deltakelse» osv. når vi snakker om programmer etter FP7.

[13] St.meld. nr. 18 (2012–2013), *Lange linjer – kunnskap gir muligheter*.

[14] St.meld. nr. 17 (2006–2007), *Eit informasjonssamfunn for alle*.

[15] «Nasjonal strategi for bioteknologi, For framtidas verdiskaping, helse og miljø», Strategi 2011–2020, KD, 2011.

[16] «Kunnskap for klima, Strategi for klimaforskning», Styringsgruppen for Klima21, 2010.

[17] St.meld. nr. 16 (2010–2011), *Nasjonal helse- og omsorgsplan (2011–2015)*.

3. Forskningsrådets støtteordninger

Denne effektmålingen har hatt i oppdrag å kartlegge og måle effektene av følgende syv støtteordninger:

- Prosjektetableringsstøtte (PES)
- Toppfinansiering av Marie Curie-kandidater (IS-TOPP)
- Tilleggsfinansiering til FCH JU-prosjekter (FCH JU)
- Tiltak for økt deltakelse av forskningsinstitutter i EUs rammeprogram (STIM-EU)
- ERC-prosjekter som finansieres over FRIPRO (FRIPRO/ERC)
- RENERGIs/ENERGIX-programmenes medvirkningsordning (ENERGIX MVO)
- CLIMIT-programmets medvirkningsordning (CLIMIT MVO)

Disse støtteordningene, samt resultatene og effektene av dem, vil bli beskrevet i detalj i kapittel 4–9, men vi begynner allerede i dette kapittelet med å klassifisere ordningene og støtten på et overgripende nivå.

3.1 Typologier

Vi mener at disse støtteordningene kan kategoriseres i fire ulike typologier, nemlig støtteordninger som

A. senker terskelen for å søke støtte fra EU[18]
   - PES

B. gir tilleggsfinansiering til prosjekter som har fått innvilget støtte av EU
   - IS-TOPP
   - FCH JU
   - STIM-EU

C. finansierer søknader som *ikke* har fått innvilget støtte av European Research Council (ERC) (gir en «andre sjanse»)
   - FRIPRO/ERC

D. finansierer arbeid med å påvirke kommende FoU-strategier og utlysninger
   - ENERGIX MVO
   - CLIMIT MVO

Typologiene A og B gir, når de fungerer som de skal, en økonomisk retur fra EU. Typologiene C og D gir ingen økonomisk retur fra EU – i hvert fall ikke i nær fremtid.

Vi tror at støtteordningene har betydning i ulike deler av søknads- og prosjektgjennomføringsprosessene, noe som skjematisk kan illustreres som i Figur 1. Dette kommer vi tilbake til i senere kapitler.

[18] Vi er med vilje litt uforsiktige i bruken av termer som «EU», «EU-program», «EU-søknad», «EU-prosjekt», «EU-deltakelse» osv. for også å inkludere programmer og virksomheter som ikke er del av FP7 eller Horisont 2020.

Figur 1 Støtteordningenes plass i søknads- og prosjektgjennomføringsprosessene.

3.2 Om resultater og effekter

I løpet av rapporten resonnerer vi gjentatte ganger rundt resultater og effekter. Vi har valgt å kalle det som oppstår som et direkte, og mer eller mindre umiddelbart, resultat av Forskningsrådets støtte for nettopp «resultat». Termen «effekt» har vi reservert bestående og langsiktige effekter, altså slike som trolig fortsetter å være der selv om Forskningsrådets støtte, skulle bli avsluttet.

I forbindelse med resonnementene rundt resultater og effekter bruker vi også adjektivene «direkte» og «indirekte» for å tydeliggjøre eventuell attribuering til Forskningsrådets støtte. I vår terminologi er resultater alltid direkte, ettersom de per definisjon kan attribueres til støtten. Direkte effekter kan også, på tilsvarende måte, tydelig attribueres til støtten. Indirekte effekter kan på sin side bare indirekte og gjennom samtidig innvirkning fra andre hendelser tilskrives støtten. Indirekte effekter er ifølge vår definisjon heller ikke bestående; uteblir støtten, forsvinner med tiden effektene.

3.3 Støttens utvikling og mottakere

I kapittel 4–9 redegjør vi for hvem de største støttemottakerne i hver støtteordning er. Imidlertid velger vi allerede her å legge frem en oversikt som viser støttens utvikling over tid, fordeling på sektor, og de fem største støttemottakerne, ettersom dette kan fungere som en introduksjon til de kommende kapitlene.

Figur 2 viser hvordan støtten fra de ulike støtteordningene har utviklet seg siden 2007. Dataene viser forbruk av støtte, med unntak av de for FRIPRO/ERC, som viser innvilget støtte. Vi ser at det er PES-ordningen som har fordelt mest støtte, og at flere av ordningene er beskjedne sammenliknet med den. Den totale støttens hurtige vekst de siste to årene skyldes i hovedsak FRIPRO/ERC og STIM-EU. Hvis Forskningsrådets budsjetter og forslag realiseres vil den samlede støtten øke også i 2013, men ikke fullt så raskt som i 2012.

Figur 2 Samlet støtte fra alle støtteordningene 2007–2012. Technopolis' analyse av data fra Forskningsrådet.

Figur 3 viser relativ fordeling av støtte per støtteordning på forskningsutøvende sektor, mens Figur 4 viser samlet relativ fordeling for alle støtteordninger. At instituttsektoren dominerer så sterkt er neppe overraskende med tanke på hvor fremstående denne sektoren er blant norske FoU-utførere. Figur 5 viser de fem største støttemottakerne 2007–2012.

Figur 3 Relativ fordeling på forskningsutøvende sektor per støtteordning 2007–2012. Technopolis' analyse av data fra Forskningsrådet.

Figur 4 Relativ fordeling på forskningsutøvende sektor for alle støtteordninger 2007–2012. Technopolis' analyse av data fra Forskningsrådet.

Figur 5 Største mottakere av støtte 2007–2012. Technopolis' analyse av data fra Forskningsrådet.[19]

[19] Forkortelser som introduseres i figurer og tabeller forklares i vedlegg A.

4. Prosjektetableringsstøtte (PES)

4.1 Bakgrunn og utvikling[20]

For å styrke etableringsstøtten, og for å gjøre den mer helhetlig og brukervennlig, ble ulike tidligere ordninger fra 1.1.2004 slått sammen til én felles ordning for prosjektetableringsstøtte for hele Forskningsrådet. Denne ble lagt til Forskningsrådets Divisjon for innovasjon. Det ble tatt i bruk elektronisk søknadsskjema, vilkårene for støtte ble kunngjort på nettsidene, og ordningen ble utvidet til å omfatte institutter, universiteter, høgskoler og andre som ble betraktet som naturlige søkere til EU-prosjekter. Ordningens årlige budsjetter ble dessuten utvidet, og Forskningsrådets national contact points (NCP) fikk ansvar for behandlingen av EU-søknadene. I tillegg til å bli vurdert for støttebeløp, ble søknadene brukt som utgangspunkt for faglig veiledning i søknadsfasen dersom dette var ønskelig.

Støttebeløpene varierte fra 50 000 kroner til 500 000 kroner, avhengig av hvilken prosjektform som skulle etableres og hvilken rolle støttemottakeren hadde i søknaden. Forskningsrådet dekket maksimalt 50 prosent av kostnadene. Norske deltakere i samme prosjektforslag måtte sende inn én samlet PES-søknad og fordele støtten seg imellom i henhold til oppgaver og innsats i etableringsfasen. Alle prosjekttyper ble støttet, fra Integrated projects (IP), Networks of excellence (NoE), Specific targeted research projects (STREP), Co-operative research projects (CRAFT) og Collective research til Coordinated actions (CA) og Specific support actions (SSA).

I 2005 ble PES-ordningen endret, noe som medførte at universiteter og høgskoler (UH) fra 1.6.2005 fikk muligheten til å søke om rammebevilgning. Med unntak av HVE, har ingen av høgskolene benyttet seg av denne muligheten, men universitetene har siden 2005 søkt PES-ordningen om årlige tilskudd til sin europeiske FoU-aktivitet. Generelt støttet PES-ordningen på denne tiden etablering av søknader rettet mot EUREKA og rammeprogrammet samt annet europeisk FoU-samarbeid som var åpent for norsk deltakelse. Fra 1.1.2005 ble ordningen utvidet til også å gjelde EØS-finansieringsordningene.

4.1.1 Posisjoneringsmidler i 2006 – et overgangsår mellom FP6 og FP7

2006 var et overgangsår mellom FP6 og FP7, uten utlysninger fra rammeprogrammene. Gjennom PES ble det gitt 13,5 millioner kroner i støtte til posisjoneringsarbeid til et femtitalls ulike prosjekter. Støtten skulle dekke kostnader ved posisjonering frem til den første aktuelle utlysningen under FP7, og gjaldt primært tidsrommet fra september 2005 til utgangen av 2006. Støttebeløpene varierte fra 50 000 kroner for enkeltaktører til inntil 500 000 kroner for flere aktører samlet, og ordningen gjaldt for de samme aktørene som PES-ordningen generelt – bedrifter, institutter og UH.

4.1.2 PES i FP7

PES-ordningen vokste i løpet av 2007 og 2008 kraftig i omfang, både når det gjaldt antall søknader og antall innvilgede støttebeløp. I korte trekk fungerte ordningen slik at alle unntatt universitetene (som hadde rammebevilgning) skulle sende inn enkeltsøknader til PES. Dersom flere norske aktører deltok i samme prosjektforslag, skulle én søknad sendes samlet. Søknadsfristen var da som nå løpende, men bare kostnader påløpt etter at PES-søknaden var sendt inn kunne tas med i prosjektregnskapet.

Støttebeløpet varierte fra 15 000 kroner til 500 000 kroner, og utbetalingen fant sted etter at det ble lagt frem kvittering for innsendt prosjektforslag til EU, samt regnskap som viste påløpte etableringskostnader. Det ble gitt ekstra støtte til

[20] Den historiske beskrivelsen er hentet fra Forskningsrådets forslag til justering av PES-ordningen 2010 («PES: Forslag til justering av ordningen», Forskningsrådet, 2010) – som alle ble implementert.

kontraktsforhandlinger (20 prosent av opprinnelig tilsagn), og Forskningsrådet dekket maks 50 prosent av kostnadene.

4.1.3 PES fra 2009

Det store antallet PES-søknader førte til at Forskningsrådet fra og med 2009 utvidet ordningen med rammebevilgning, som fra 2005 hadde vært tildelt universitetene, til også å omfatte høgskoler, institutter og regionale helseforetak (RHF) som i minst tre søknader årlig hadde ambisjoner om tyngre oppgaver (som koordinator, work package leader og task leader). Søkte man om rammebevilgning, kunne man ikke lenger sende inn enkeltsøknader til PES.

Fra 2009 ble det også gjennomført noen endringer som medførte en sterkere konsentrasjon av midler til utlysninger i rammeprogrammet, aktiviteter i randsonen av rammeprogrammet, EUREKA og forskningsutlysninger innenfor EØS-finansieringsordningen. IKT-delen av Competitiveness and Innovation Framework Programme (CIP), utlysninger av forskningsprosjekter innenfor andre EU-programmer og utlysninger innenfor EØS-finansieringsordningene som ikke var spesifikke utlysninger av forskningsmidler, ble ikke lenger dekket av PES-midler. Posisjoneringsaktiviteter ble ikke lenger støttet, og kun innleverte søknader skulle legges til grunn for PES-støtte. Dette gjaldt også for UH og institutter som fikk tildelt rammebevilgninger.

Etterspørselen etter PES-midler var i 2009 større enn noensinne, og PES skulle dekke flere utlysninger (Joint Technology Initiatives (JTI) og Joint Programmes (JP)).

4.1.4 Avslag og avvisning av søknader

Selv om de aller fleste søknader ble innvilget, var det om lag 220 søknader som fikk avslag i perioden 2007–2009. I hovedsak var det manglende samsvar mellom det planlagte prosjektet og innholdet i utlysningsteksten som lå til grunn for avslagene. Det forekom også at tilsagn ble trukket tilbake ettersom prosjektforslaget ikke ble sendt inn til den planlagte søknadsfristen.

4.1.5 Justeringer 2010

I 2010 ble det foretatt ytterligere justeringer av PES-ordningen. Hensikten med disse var å få til en forutsigbar ordning for søkerne, samtidig som ordningen skulle tilpasses disponibelt budsjett. Man forventet at tiltakene ville medføre en innsparing som var tilstrekkelig til at PES kunne unngå å måtte avslå søknader midt i et år. Ettersom PES har kontinuerlig mottak, og dermed ingen årlig frist som gjør det mulig å vurdere støtte til alle prosjekter samtidig, er det viktig å kunne innvilge søknader uavhengig av hvorvidt disse har søknadsfrist tidlig eller sent på året. De innførte justeringene var:

- Maksbeløp per år for institutter som ikke søkte om rammebevilgning, ble satt til 500 000 kroner. Hadde instituttene større aktivitet, måtte de søke om rammebevilgning.
- Årlig maksbeløp for bedrifter ble satt til 500 000 kroner. Av 240 bedrifter som mottok støtte i perioden 2007–2009, hadde bare åtte bedrifter mottatt et større, årlig beløp. Det ble derfor antatt at konsekvensen ville bli ubetydelig, og at dette ikke ville ramme små og mellomstore bedrifter (SMB-er)[21] som skulle mobiliseres til å delta i rammeprogrammet. Et slikt maksbeløp ville også sette en stopper for PES-utbetalinger til bedrifter som så på selve søknadsskrivingen som en

[21] «Det er ikke etablert noen norsk definisjon på hva som er en SMB», men «SMB omtales ofte som foretak med under 100 ansatte. Forskningsrådet bruker denne grensen i sin årsrapport for SMB. NHO avgrenser også SMB til under 100 ansatte. EU har en annen avgrensning for små og mellomstore bedrifter som til en viss grad brukes i Norge. EU setter grensen for små og mellomstore bedrifter til under 250 årsverk, årlig omsetning under 50 millioner euro eller årlig balanse under 43 millioner euro. Denne grensen brukes i Norge i forbindelse med ulike tilskuddsordninger som helt eller delvis finansieres av EU-midler.» Fra «Små bedrifter – store verdier. Regjeringens strategi for små og mellomstore bedrifter», NHD, 2012.

inntektskilde fremfor prosjektmidlene som et planlagt EU-prosjekt skulle generere.

- Revisorattestasjon av regnskapsrapporter skulle ikke lenger være et krav for å få utbetalt PES-støtte. Forskningsrådet forbeholdt seg likevel retten til på eget initiativ å gjennomgå all relevant dokumentasjon knyttet til kostnader som ble belastet prosjektet.
- Maksimalsatsen for koordinator i store prosjekter (NoEs, Large Scale Collaborative Projects, osv.) ble senket fra 500 000 kroner til 350 000 kroner. Dersom prosjektet ble godkjent i EU, ble det gitt et tillegg på maks 50 000 kroner for kontraktsforhandlingene.
- For mellomstore prosjekter (Medium and Small Scale Research Initiatives, STREP og Marie Curie Initial Training Networks) ble det maksimale støttebeløpet senket fra 200 000 kroner til 150 000 kroner. Det ble imidlertid innskjerpet at dette kun gjaldt prosjekter med norsk koordinator. Dersom prosjektet ble godkjent i EU, ble det gitt et tillegg på maks 50 000 kroner for kontraktsforhandlinger.
- For små prosjekter (eksempelvis Coordination and Support Actions (CSA)) kunne det gis 100 000 kroner til norsk koordinator, pluss 20 000 kroner ekstra til kontraktsforhandlinger.
- For deltakelse (uten koordinatoransvar) i prosjekter kunne det fremdeles gis 50 000 kroner. Hvis det var flere norske partnere, eller prosjekter der deltakeren hadde tyngre oppgaver (som task leader / work package leader), kunne støtten vurderes økt til mellom 50 000 kroner og 100 000 kroner.
- For randsoneaktiviteter gjaldt følgende maksimalsatser:
  - Koordinatorer for søknader innenfor JTI-er kunne få inntil 100 000 kroner, pluss 20 000 kroner til kontraktsforhandlinger.
  - Øvrige deltakere kunne få inntil 50 000 kroner. Alle typer søkere til utlysninger fra ERA-Net og programmet Ambient Assisted Living (AAL) kunne støttes med inntil 50 000 kroner. Søknader til spesifikke utlysninger av forskningsprosjekter innenfor EØS-finansieringsordningen kunne få inntil 50 000 kroner. For EUREKA og Eurostars ville maksstøtten variere fra 50 000 kroner til 100 000 kroner ut fra søkerens rolle i prosjektet.
- Støtte til kontraktsforhandlinger skulle kun gis dersom koordinator var norsk.

4.2 PES-spesifikke metoder

I undersøkelsen av resultater og effekter av PES, har vi foretatt noen spesifikke metodevalg og antakelser. Den viktigste avgrensningen har vært at analysene av suksessrate og poeng i avsnitt 4.4.2, av andel koordinatorer i avsnitt 4.4.3 og av outputaddisjonalitet i avsnitt 4.4.4 kun ser på PES-støtte til deltakere i rammeprogrammet. Denne avgrensningen har vi foretatt dels på grunn av at tilgjengelige data om den norske deltakelsen i rammeprogrammet er samlet i en og samme database av relativt god kvalitet (Kommisjonens E-Corda), og dels for å fokusere oppdragets ressurser og på den måten tillate en dypere analyse av PES.

En grunnleggende forutsetning for å kunne måle effektene av en støtte, er selvsagt å kjenne til hvem som har mottatt støtten, og i tilfellet PES, hvilke spesifikke søknader til rammeprogrammet som har mottatt støtte. Dessverre fantes det ingen entydig kobling mellom Forskningsrådets PES-prosjekt (Forskningsrådets beslutning om å delfinansiere arbeidet med en søknad til rammeprogrammet) og rammeprogramsøknader i E-Corda. Denne komplikasjonen har vi angrepet på to ulike måter:

- Forskningsrådet har i ettertid koblet samtlige enkeltstående PES-prosjekter innenfor FP7-programmene Health, NMP og SME (et utvalg som ble foretatt av referansegruppen for PES).

- Vi har bedt et utvalg mottakere av rammebevilgninger (basert på Forskningsrådets anbefalinger) om å sette opp en slik kobling med utgangspunkt i organisasjonens rammeprogramsøknader i E-Corda. De ansvarlige for rammebevilgningene ved UiO, NTNU, UiS, SINTEF, NIVA og NILU har på denne måten angitt hvilke rammeprogramsøknader som har fått støtte fra organisasjonens rammebevilgning.

Ved hjelp av disse to grepene har vi greid å skape en delvis kobling mellom PES-støtte og norske rammeprogramsøknader. Denne fremgangsmåten når det gjelder mottakere av rammebevilgninger, innebærer også at analysene i avsnitt 4.4.2–4.4.4 kun fokuserer på deltakere i FP7. Dette har i praksis liten betydning ettersom UH og institutter svært sjelden deltar i programmer utenfor FP7. Det skal likevel nevnes at spørreundersøkelsessvarene for UH og institutter både omfatter dem som har fått støtte gjennom rammebevilgning og dem som har fått enkeltstøtte. I kontrast til dette omfatter spørreundersøkelsessvarene fra mottakere av enkeltstøtte dessuten svar fra dem som har sendt søknader til andre programmer enn FP7, i hovedsak EUREKA og Eurostars, mens analysene av outputaddisjonalitet kun gjelder enkeltstøtte til FP7-søknader.

For å innhente kvalitative data angående PES-støttens resultater og effekter har vi benyttet oss av fire ulike nettbaserte spørreundersøkelser:

- En spørreundersøkelse til alle mottakere av PES-enkelstøtte (dvs. en blanding av søkere fra UH, institutter, bedrifter og andre; svarene kan imidlertid segmenteres per forskningsutøvende sektor). 291 svar på 719 invitasjoner (svarprosent 40 %).
- En spørreundersøkelse til de enkeltsøkerne til FP7 fra UiO, NTNU, UiS, SINTEF, NIVA og NILU som har mottatt PES-støtte fra en rammebevilgning. 100 svar på 261 invitasjoner (svarprosent 38 %).
- En spørreundersøkelse til de enkeltsøkerne til FP7 fra UiO, NTNU og UiS som *aldri* har mottatt PES-støtte fra en rammebevilgning.[22] 90 svar på 542 invitasjoner (svarprosent 17 %).
- En spørreundersøkelse til de ansvarlige for rammebevilgningen ved UiO, NTNU, UiS, SINTEF, NIVA og NILU. 26 svar på 28 invitasjoner (svarprosent 93 %).

I de kommende analysene av outputaddisjonalitet antar vi, noe forenklet, at søknadene til Health, NMP og SME som har fått PES-enkeltstøtte, kan representere alle søknader til samtlige FP7-programmer som har fått PES-enkeltstøtte. På samme måte lar vi søknadene fra UiO, NTNU og UiS som har fått PES-støtte fra rammebevilgning, representere alle UH-søknader med PES-støtte fra rammebevilgning, og søknader fra SINTEF, NIVA og NILU som har fått PES-støtte fra rammebevilgning, representere alle søknader med PES-støtte fra institutter med rammebevilgning. Tilsvarende lar vi spørreundersøkelsessvarene fra søkere ved UiO, NTNU og UiS som har fått PES-støtte fra rammebevilgning, representere alle UH-søkere med rammebevilgning, og svarene fra søkere fra SINTEF, NIVA og NILU som har fått PES-støtte fra rammebevilgning, representere alle institutter med rammebevilgning. Vi hevder imidlertid *ikke* at disse utvalgene av søknader, organisasjoner og respondenter i streng statistisk betydning er representative for hele den respektive populasjonen, men vi mener at de likevel bør gi tilstrekkelig pålitelige indikasjoner på PES-støttens resultater og effekter på respektive kategori mottakere.

[22] Ifølge de dataene vi har mottatt fra de tre instituttene, finnes det ingen rammeprogramsøknader fra NIVA som ikke har fått støtte og kun én fra NILU som ikke har fått støtte. For SINTEF kan man identifisere knappe 60 prosent av de cirka 450 rammeprogramsøknadene som har fått støtte, og man kan derfor ikke med sikkerhet skille ut hvilke søknader som ikke har fått støtte. På grunn av dette mangler vi altså for instituttenes del en kontrollgruppe for rammeprogramsøknader uten PES-støtte.

4.3 Mottakere av støtte

Figur 6 redegjør for opphavet til PES-budsjettet siden 2007.

Figur 6 Kilder til PES-budsjettet. «NFR» er interne overføringer innenfor Forskningsrådet. Technopolis' analyse av data fra Forskningsrådet.

Av Figur 7 fremgår dels PES-forbruk per år for perioden 2007–2012, dels fordelingen mellom enkeltsøknader og rammebevilgninger som ble innført på bred front i 2009.

Figur 7 Største mottakere av PES-støtte. Technopolis' analyse av data fra Forskningsrådet.

De fleste organisasjoner som nå får PES-rammebevilgning, har hatt den siden 2009. Unntakene er:

- NTNU, UiO og UMB (siden 2007)
- IRIS og NERSC (siden 2010)
- NR og OUS HF (siden 2011)
- HVE, Simula og TI (siden 2012)

- HiOA (siden 2013)

Figur 8 illustrerer at UiO og NTNU dominerer blant universitetene som mottar PES-støtte, og at alle universitetene unntatt UiN har rammebevilgning. Den enkeltstøtten som forekommer, stammer først og fremst fra tiden før respektive universitet fikk rammebevilgning.

Figur 8 Universitetsmottakere av PES-støtte 2007–2012. Technopolis' analyse av data fra Forskningsrådet.

Blant høgskolene dominerer HiOA, til tross for at lærestedet først har rammebevilgning fra og med 2013, fulgt av HVE, som har hatt rammebevilgning siden 2012, se Figur 9. Det kan noteres at de seks første høgskolene har fått mer PES-støtte enn UiN (og HiOA har også fått mer enn UiT).

Figur 9 Største mottakere av PES-støtte blant høgskoler 2007–2012. Technopolis' analyse av data fra Forskningsrådet.

Figur 10 og Figur 11 (som viser samme data som Figur 10, men med en forstørret skala på y-aksen) illustrerer at SINTEF dominerer kraftig blant instituttene; først langt etter kommer NILU og Nofima. Blant de ti største mottakerne blant instituttene utmerker NINA seg som det eneste instituttet uten rammebevilgning.

Figur 10 Største mottakere av PES-støtte blant institutter 2007–2012. Technopolis' analyse av data fra Forskningsrådet.

Figur 11 Største mottakere av PES-støtte blant institutter 2007–2012; Figur 10 med skalaen forandret. Technopolis' analyse av data fra Forskningsrådet.

Sammenliknet med tidligere figurer synliggjør Figur 12 at helseforetakenes utnyttelse av PES er svært beskjeden og dessuten begrenset til to aktører, hvorav OUS HF er det eneste (regionale) helseforetaket som har rammebevilgning. Med tanke på at mange forskere som har en stilling ved et helseforetak, også har en deltidsstilling ved et universitet, er det imidlertid grunn til å mistenke at disse forskernes FP7-deltakelse, og dermed mottak av PES-midler, ofte skjer gjennom et universitet.[23]

[23] T. Åström, T. Jansson, G. Melin, A. Håkansson, P. Boekholt and E. Arnold, "On motives for participation in the Framework Programme", Norwegian Ministry for Education and Research, 2012.

Figur 12 RHF-/HF-mottakere av PES-støtte 2007–2012. Technopolis' analyse av data fra Forskningsrådet.

De største mottakerne av PES-støtte blant bedrifter fremgår av Figur 13. I motsetning til tidligere kategorier inneholder denne kategorien et stort antall støttemottakere, hele 382 forskjellige bedrifter, noe som gjør den sammenlagte støtten omfattende.

Figur 13 Største mottakere av PES-støtte blant bedrifter 2007–2012. Technopolis' analyse av data fra Forskningsrådet.

Figur 14 viser støtten til de ti største mottakerne som ifølge Forskningsrådets klassifiseringer ikke hører hjemme i noen av de tidligere kategoriene.

Figur 14 Største mottakere av PES-støtte i kategorien «annet» 2007–2012. Technopolis' analyse av data fra Forskningsrådet.

Figur 15 sammenstiller PES-støttens fordeling på forskningsutøvende sektor 2007–2012. Som vi ser, dominerer instituttene sterkt, etterfulgt av bedrifter.

Figur 15 PES-støtte fordelt på forskningsutøvende sektor 2007–2012. Technopolis' analyse av data fra Forskningsrådet.

Vi kan til slutt konstatere at andelen FP7-søknader fra ulike organisasjoner som har fått PES-støtte, varierer kraftig, se Figur 16. Andelen synes å være lavest for store universiteter, mens den for instituttenes del er betydelig høyere; disse prosentsatsene tilsvarer kun støtte fra rammebevilgninger. De angitte prosentsatsene for søknader til Health, NMP og SME tilsvarer kun enkeltstøtte, og den reelle andelen søknader som har fått PES-støtte, er høyere ettersom en del søknader til disse FP7-programmene har fått støtte gjennom rammebevilgninger. Hvor stor andel vet vi imidlertid svært lite om, ettersom det ville kreve informasjon om alle mottakere av rammebevilgninger å kunne vite dette. Vi har likevel gode grunner til å anta at de reelle prosentsatsene for Health og NMP ville vært betydelig høyere om vi hadde kunnet ta med støtte fra rammebevilgninger, mens prosentsatsen for SME antakeligvis ikke ville økt særlig

mye; den absolutte majoriteten av søkere til SME-programmet, bedrifter, kan bare søke enkeltstøtte.

Figur 16 Andel FP7-søknader som har fått PES-støtte. For universitetene og instituttene gjelder prosentsatsene kun støtte fra rammebevilgninger, og for Health, NMP og SME kun enkeltstøtte. Technopolis' analyse av data fra Forskningsrådet, UiO, NTNU, UiS, SINTEF, NILU, NIVA og E-Corda.

4.4 Resultater

Figur 17 Resultater av PES-støtten for enkeltforskere ved UH, institutter og bedrifter. Påstandene gradert på en skala fra 1: «fully disagree» til 4: «fully agree».[24]

Figur 17 viser hva PES-støtten, ifølge respondentene på spørreundersøkelsene, betyr for den enkelte søker fra UH, institutter og bedrifter. Det er tydelig at det viktigste

[24] Påstandenes formuleringer i denne og i kommende figurer som redegjør for resultater fra spørreundersøkelser, har blitt forkortet for å gjøre figurene lesbare. Hensikten har imidlertid vært å ikke endre den egentlige betydningen i formuleringene. I vedlegg B gjengis undersøkelsen til mottakere av enkeltstøtte som eksempel på hvordan de fullstendige spørsmålene ble formulert.

resultatet av PES-støtten er at den gir en slags legitimitet til det å arbeide med en EU-søknad, noe som fører til at søkeren bruker mer tid på den, og at den dermed blir mer konkurransedyktig. Disse aspektene er likevel noe mindre viktige for søkere fra UH, ikke minst når det gjelder prioritering innenfor organisasjonen, sannsynligvis fordi søknadsskriving i større grad er en hverdagslig og forventet aktivitet ved et UH enn det er ved institutter og bedrifter. Et annet viktig resultat er at støtten tillater reiser for å treffe partnere.

Det er tydelig at mange benytter seg av interne eksperter på søknadsskriving innenfor organisasjonen, selv om det er mindre tydelig ved UH, der man ofte arbeider mer isolert. Interessant nok er søkere fra UH og bedrifter betydelig mer tilbøyelige til å bruke (deler av) støtten på ekstern ekspertise enn det søkere ved institutter er. For søkere fra UH er det mulig at dette delvis kan forklares av at UH ikke får kompensasjon for ansattes egen arbeidstid. Vurderingen av i hvilken grad PES-støtten har ført til at søkeren har fått verdifulle råd fra Forskningsrådets NCP-er, varierer også betydelig, og en instituttforsker forteller at verdien i veldig høy grad avhenger av hvor erfaren og kompetent NCP-en er. En annen instituttforsker mener at de har nytte av NCP-en i begynnelsen av en programperiode når de skal få klart for seg hva som er nytt, eller første gangen de skal skrive en søknad til et særprogram; deretter klarer de seg selv. Den høye vurderingen fra bedriftene overrasker ikke, ettersom det først og fremst er de som gjennom enkeltsøknader har direkte kontakt med Forskningsrådet. Disse resultatene bekreftes av intervjuutsagn:

> *PES er helt nødvendig for å frikjøpe meg fra undervisning og veiledning sånn at jeg kan jobbe mer konsentrert med søknaden, og for å engasjere ekstern ekspertise til å hjelpe til med selve skrivingen. (Universitetsrepresentant)*
>
> *PES gir meg mulighet til å reise rundt og treffe partnere – utrolig viktig. (Universitetsrepresentant)*
>
> *Ettersom instituttets mulighet til å finansiere EU-søknader er lik null er PES avgjørende, og dermed en forutsetning for at man skal kunne investere tid i en søknad. (Instituttrepresentant)*
>
> *Er vi ikke aktive i søknadsarbeidet selv, så får vi en mindre andel av budsjettet fordi vi er så dyre. (Instituttrepresentant)*
>
> *PES gjør avgjørelsen [om å delta i en søknad] mye lettere. (SMB-representant)*
>
> *At PES fører til større ansvar er helt sentralt. Større ansvar betyr det samme som større del av budsjettet og en mer sentral rolle i prosjektet. Hadde jeg ikke hatt PES så hadde jeg stått sist i køen i konsortiet, uten mulighet til å bidra og påvirke og sørge for at vår del av budsjettet ble rimelig. Den som skriver får også større del av budsjettet i prosjekter. Er man* sleeping partner *i søknaden så blir man det i prosjektet også. (SMB-representant)*

Vurderingen av i hvilken grad støtten har medført at enda flere norske organisasjoner har kommet med i søknaden, er betydelig høyere for bedriftene enn den er for UH og institutter, noe som sannsynligvis kan forklares med at bedrifter ofte vil ha en FoU-utfører fra sitt eget land med i prosjekter. Figuren understreker at PES-støtten har fått norske søkere til å ta på seg et større ansvar i det foreslåtte prosjektet enn de ellers ville ha gjort, og at dette i mange tilfeller har ført til at de har kunnet gjøre krav på en større andel av prosjektets budsjett. Oppsummert er respondentene fra alle kategorier enige om at PES-støtten har resultert i en mer konkurransedyktig EU-søknad; 85 % av respondentene er enige i dette (de som har valgt 3 eller 4).

I undersøkelsen til ansvarlige for rammebevilgningene ved UH og institutter har vi bedt respondentene om å ta stilling til de samme påstandene (angående resultater for enkeltsøkere). Disse respondentene tilskriver generelt alternativene noe større betydning enn forskerne selv, men trendene er de samme. Vi har også spurt dem om

hva de bruker rammebevilgningen til, se Figur 18. Som forventet angis delfinansiering av EU-søknader som det absolutt vanligste, men det er også relativt vanlig at rammebevilgningen brukes til å kjøpe inn ekstern ekspertise. I intervjuene kommer det frem at de kjøpte tjenestene for eksempel kan være kurs i søknadsskriving, kurs i å håndtere *hearings* og i prosjektadministrasjon, eller det kan være juridisk støtte i kontraktsforhandlinger. Til en viss grad brukes også rammebevilgningen til å øke kapasiteten ved organisasjonens EU-kontor, samt til å utvikle kompetansen hos kontorets personale.

Figur 18 Hva rammebevilgningen benyttes til. Påstandene gradert på en skala fra 1: «fully disagree» til 4: «fully agree».

Når det gjelder resultater på selve EU-kontoret (i motsetning til hos enkeltforskere), innebærer rammebevilgningen i høy grad at kontoret kan tilby flere søkere støttetjenester av høyere kvalitet, blant annet gjennom bedre koordinasjon og dermed økt effektivitet, se Figur 19.

Figur 19 Resultater av PES-støtten på EU-kontorer ved UH og institutter med rammebevilgning. Påstandene gradert på en skala fra 1: «fully disagree» til 4: «fully agree».

For de tre universitetene har vi opplysninger om et antall søkere som aldri har fått støtte fra universitetets rammebevilgning, og vi har også sendt disse en kort undersøkelse. Figur 20 viser at nær halvparten av disse søkerne ikke visste at universitetet hadde en rammebevilgning, og ytterligere 7 prosent trodde ikke at de var berettiget til å søke PES-støtte. Videre fikk et fåtall sine søknader om PES-støtte avslått. Nesten hver tredje søker (31 %) gjorde dermed et aktivt valg om ikke å søke PES-støtte, enten fordi de ikke mente de trengte det, eller fordi prosessen ble opplevd som altfor byråkratisk.

Figur 20 Årsak til at enkeltforskere ved UH ikke har mottatt PES-støtte.

Figur 21 viser hva UH-søkerne som aldri har mottatt noen PES-støtte vurderer at det ville ha medført dersom de hadde fått støtte for FP7-søknaden sin, og vi sammenlikner disse vurderingene med tilsvarende opplysninger fra Figur 17. Av logiske årsaker var ikke alle påstandene med i undersøkelsen til dem som ikke hadde fått PES-støtte, og

selve spørsmålet som sto forut for påstandene, ble i deres tilfelle formulert hypotetisk: ”Om jeg hadde fått PES-støtte, tror jeg det hadde ført til at …”

Figur 21 Vurdert forskjell dersom enkeltforskere ved UH som aldri har fått PES-støtte, hadde fått støtte, og utvalgte resultater for enkeltforskere ved UH som har fått PES-støtte. Påstandene gradert på en skala fra 1: «fully disagree» til 4: «fully agree».

Ettersom de som aldri har fått PES-støtte, foretar en lavere vurdering for de fleste påstandene enn de som faktisk har fått støtte, er det nærliggende å tolke dette dit hen at de ikke riktig innser hva de har gått glipp av (noe som hadde vært ganske rimelig), selv om de forstår at mangelen på støtte har hatt negative implikasjoner på søknadens konkurransekraft. De ser også ut til å være seg bevisst at det hadde vært enklere å ta på seg eksterne kostnader for konsulenter (og til en viss grad reiser) om de hadde fått støtte. Det kan ikke utelukkes at kontrollgruppen ikke er helt adekvat, men vi ser ingen betydningsfulle systematiske forskjeller mellom de to gruppene som (delvis) skulle kunne forklare de fremviste forskjellene.

4.4.1 Nye søkere

Spørsmålet om hvorvidt PES-støtten lokker frem nye søkere, er mangefasettert. Aspekter som kompliserer er blant annet:

- Omfatter «søkere» en organisasjon, en avdeling/institusjon/gruppe eller et individ?
- Hvordan defineres «ny»? Ny som søker i rammeprogrammenes historie, ny i FP7, ny i et visst særprogram innenfor FP7, ny i EUREKA, etc.?
- Kausaliteten: er det PES-støtten som har skapt en ny søker, eller ville søknaden uansett ha blitt skrevet?

En måte å nærme seg dette spørsmålet på, er å se på nye mottakere av PES-støtte. Figur 22 viser hvor mange organisasjoner (ikke på avdelings- eller institusjonsnivå) som for hvert år har tilkommet per forskningsutøvende sektor. (En organisasjon telles bare det første året den har fått støtte, og bare én gang selv om den har fått støtte flere ganger.) I denne analysen er alle organisasjoner «nye» i 2007 (enten de har fått PES-støtte fra Forskningsrådet før 2007 eller ikke). At antallet institutter og universiteter ikke har blitt så mange flere, avhenger naturligvis av at mange av dem i ettertid har fått rammebevilgninger, men vi kan også notere oss at antallet tilkomne høgskoler og RHF/HF er svært få. Antallet nye organisasjoner er naturligvis også begrenset av at

det ikke finnes ubegrenset med organisasjoner i hver kategori. I kontrast til dette har antallet nye bedrifter økt jevnt og trutt; hvert år har drøyt 50 nye bedrifter kommet til.

Figur 22 Antall mottakere av PES-støtte, kumulativt. Technopolis' analyse av data fra Forskningsrådet.

Denne enkle analysen sier dessverre ingenting om hvorvidt det er akkurat PES-støtten som har fått disse organisasjonene til å skrive EU-søknader. Dessuten er en analyse på organisasjonsnivå temmelig intetsigende, unntatt når det gjelder små organisasjoner, eksempelvis SMB-er og små institutter. Det gir mer mening å sammenlikne antallet nye søkere som har fått PES-støtte, med søkere som ikke har fått det. Figur 23 foretar en slik sammenlikning for norske søknader innenfor FP7s SME-program, der den absolutte majoriteten av søkerne er SME-er (men ikke alle). (Organisasjoner som både har fått og ikke fått PES-støtte (for ulike FP7-søknader), er tatt helt ut av denne analysen.) Denne figuren indikerer at antallet nye søkere øker drøyt tre ganger så raskt blant dem som ikke har fått enkeltstøtte, noe som betyr at det blant SME-ene ikke ser ut til å være PES som utgjør det sterkeste incentivet til å utforme en søknad innenfor rammeprogrammet. Dette understrekes av følgende intervjusitat:

Figur 23 Antall søkere til FP7s SME-program, kumulativt. Technopolis' analyse av data fra Forskningsrådet og E-Corda.

> *PES kan muligens lokke til seg nye bedrifter som ikke riktig vet hva de begir seg inn på, men det er siden behov for mer enn PES for at de skal søke igjen. PES er generøst, men ikke tilstrekkelig. PES er ikke noe som endrer vår beslutning om å delta med en søknad [som koordinator], ettersom vi kan tjene penger på å gjøre noe annet. Prosjektet må være veldig viktig strategisk. (SMB-representant)*

Dette forholdet stemmer også overens med det faktum at 32 prosent av søkerne til SME-programmet har fått enkeltstøtte (jf. Figur 16). Ut fra svarene til de som har fått enkeltstøtte, kan vi lese at av de 49 respondentene som kun har deltatt i én EU-søknad, oppgir 9 (18 %) at de overhodet ikke ville ha sendt inn noen søknad uten støtten; 7 av disse var koordinatorer. Av disse 9 nye søkerne er 8 bedrifter og 1 institutt; for 7 av dem handlet det om en søknad til EUREKA eller Eurostars og for de resterende 2 om en søknad til FP7. Selv om indisiene er svake og empirien langt fra heldekkende, indikerer den altså at forbindelsen mellom PES-støtte og nye søkere synes å være relativt svak, i det minste for små bedrifter.

4.4.2 Flere og bedre søknader

I teorien burde man kunne identifisere et økt antall søknader og en økt suksessrate[25] når man analyserer de langsiktige endringene som finner sted fra det tidspunktet Forskningsrådet innfører en bestemt støtteordning. Men det finnes så mange andre aspekter som kan tenkes å ha større innvirkning på de norske EU-søknadenes kvantitet og kvalitet enn Forskningsrådets ordninger (for eksempel endringer i EU-programmenes utlysninger og finansieringsmodeller samt variasjoner i tilgangen på FoU-støtten det er mulig å søke i Norge). Vi kan heller ikke med sikkerhet vite hvorvidt Forskningsrådets støtteordninger har ført til EU-søknader som ellers overhodet ikke ville ha blitt skrevet. Dette spørsmålet kan vi likevel se nærmere på ved å se på svarene i webundersøkelsene.

Figur 24 Andel enkeltforskere som oppgir at EU-søknaden ikke hadde blitt sendt eller hadde blitt mindre konkurransedyktig uten PES-støtten.

Figur 24 indikerer at PES-støttens betydning som utløsende faktor for å skrive en EU-søknad varierer kraftig mellom forskningsutøvende sektorer og er klart størst for bedrifter. Samtidig viser figuren at respondentene er enige om at deres EU-søknader ble bedre takket være PES-støtten. Det er interessant å legge merke til at til tross for at få UH-søkere oppgir at de ville latt være å sende inn en søknad uten støtten, så er to av

[25] Suksessrate er kvoten mellom antall innvilgede prosjekter og antall innsendte søknader.

tre klar over at søknadens konkurransekraft økte. «Vi har hatt nytte av PES, vi har stadig forbedret oss, poengene har økt fra søknad til søknad», forteller en universitetsforsker. For søkere fra institutter er bildet stort sett det samme. For bedriftene er støttens betydning for hvorvidt de i det hele tatt sender inn en søknad eller ikke, betydelig større, men de er ikke fullt så overbevist om at søknadens konkurransekraft økte. Når man skal tolke resultater fra denne typen spørsmål, kan det være lurt å ha i mente at det finnes en viss risiko for at (en del av) respondentene svarer taktisk. Heldigvis kan vi også, i det minste når det gjelder påvirkning på søknaders konkurransekraft, belyse PES-støttens resultater gjennom uavhengige analyser av data.

Ved hjelp av de to måtene vi har knyttet Forskningsrådets PES-prosjekt til en rammeprogramsøknad på (jf. avsnitt 4.2), kan vi regne ut suksessratene for søknader som har fått respektive ikke fått PES-støtte. Resultatene av denne analysen er sammenstilt i Tabell 1. Den overordnede suksessraten for universiteter med rammebevilgning (fet skrift) er beregnet ut fra den samlede empirien for de tre universitetene (og er ikke kun middelverdier for de tre). Tilsvarende gjelder for institutter med rammebevilgning og enkeltsøknader.

Tabell 1 Suksessrate (i antall) for FP-søknader uten og med PES-støtte. Data i parentes baseres på altfor få søknader til å være representative.[26] Technopolis' analyse av data fra Forskningsrådet, UiO, NTNU, UiS, SINTEF, NILU, NIVA og E-Corda.

	Uten PES-støtte	Med PES-støtte	Forbedring
Universiteter med PES-ramme	**13,6 %**	**22,9 %**	**9,3 %**
NTNU	*13,4 %*	*21,8 %*	*8,4 %*
UiS	*(8,3 %)*	*35,3 %*	*(27,0 %)*
UiO	*15,1 %*	*21,1 %*	*6,0 %*
Institutter med PES-ramme		**33,8 %**	
SINTEF		*30,5 %*	
NILU	*(8,3 %)*	*33,8 %*	*(25,5 %)*
NIVA		*24,3 %*	
Enkeltsøknader	**21,2 %**	**25,5 %**	**4,3 %**
Health	*25,7 %*	*21,7 %*	*-3,9 %*
NMP	*20,1 %*	*31,3 %*	*11,2 %*
SME	*19,2 %*	*23,7 %*	*4,5 %*

Som vi kan se, ser rammeprogramsøknader som har fått PES-støtte, stort sett ut til å ha en høyere suksessrate enn de som ikke har fått støtte. Tabellen viser samtidig at denne trenden ikke er entydig. For søknadene fra universiteter som har fått støtte gjennom en rammebevilgning, er forbedringen markant. Man kunne innvendt at denne positive korrelasjonen kanskje er tilsynelatende, ettersom kontrollgruppen (de som ikke har fått PES-støtte) ikke er adekvat, for eksempel på grunn av at disse søkerne har dårligere forutsetninger for å lykkes. Denne hypotesen finnes det imidlertid ikke støtte for i vår empiri. Tvert imot indikerer både undersøkelses- og intervjuempirien at korrelasjonen er virkelig. Dessverre mangler vi stort sett tilsvarende opplysninger for institutter på grunn av mangelen på meningsfull kontrollgruppe (kun én søknad fra NILU), men flere intervjuutsagn støtter hypotesen om en positiv korrelasjon også for institutter:

> *Kvaliteten blir litt høyere. (Instituttrepresentant)*
>
> *PES bidrar først og fremst til at vi kan investere mer tid i søknaden, noe som fører til bedre kvalitet. (Instituttrepresentant)*

[26] UiS og NILU har kun én søknad hver innvilget uten PES-støtte og NIVA har ingen. For SINTEF finnes det ingen meningsfull kontrollgruppe, ettersom kun søknader som oppfyller Kommisjonens terskelverdier innvilges støtte fra PES-rammen. Dette innebærer også at SINTEFs suksessrate med PES-støtte blir kunstig høy, ettersom disse søknadene utgjør en positiv seleksjon; dette gjør også den samlede suksessraten for institutter kunstig høy.

> *Har man trange økonomiske rammer så presser man forskerne til ikke å bruke for mye tid på søknader, og mer tid bør føre til høyere kvalitet (Instituttrepresentant)*

Også søknader som har fått enkeltstøtte, oppviser en høyere suksessrate, med unntak av søknader innenfor Health, hvor avhengighetsforholdet er omvendt. Denne tilsynelatende motsigelsen illustrerer imidlertid sannsynligvis at kontrollgruppen av norske søknader til Health som ikke har fått PES-støtte, ikke er en helt adekvat kontrollgruppe.[27] Det ser ut til at de forskerne som søker PES-støtte for å skrive søknader til Health-programmet, er de mindre konkurransedyktige. Alternativt bryr ikke de mest konkurransedyktige forskerne seg om å søke PES-støtte. Faktisk velger nesten hver tredje søker ved UH aktivt å ikke søke om støtte fra organisasjonens PES-ramme (jf. Figur 20). Hadde det vært mulig å skape en adekvat kontrollgruppe for søkere innenfor Health, taler den øvrige empirien for at det også innenfor denne gruppen hadde gått an å påvise en forbedring i suksessrate.

Et alternativt kvalitetsmål er de poengene som gis av ekspertene Kommisjonen bruker til å vurdere innkomne søknader.[28] Tabell 2 viser at også i dette tilfellet er den overordnede trenden at rammeprogramsøknader som har fått PES-støtte, er mer konkurransedyktige, men budskapet er noe annerledes.

Tabell 2 Poeng for FP-søknader uten og med PES-støtte. Technopolis' analyse av data fra Forskningsrådet, UiO, NTNU, UiS, SINTEF, NILU, NIVA og E-Corda.

	Uten PES-støtte	Med PES-støtte	Forbedring
Universiteter med PES-ramme	**68,9**	**69,5**	**0,5**
NTNU	*66,5*	*69,8*	*3,2*
UiS	*63,9*	*72,6*	*8,7*
UiO	*70,7*	*68,0*	*-2,7*
Institutter med PES-ramme		**71,3**	
SINTEF		*70,6*	
NILU	*63,1*	*73,5*	*10,4*
NIVA	*47,5*	*71,7*	*24,2*
Enkeltsøknader	**65,5**	**69,9**	**4,4**
Health	*53,9*	*49,9*	*-4,0*
NMP	*68,3*	*73,2*	*4,8*
SME	*70,5*	*71,1*	*0,6*

En analyse på individnivå av de 32 forskerne ved UiO som har skrevet flere rammeprogramsøknader og både fått og ikke fått PES-støtte (og som det finnes E-Corda-data for når det gjelder ekspertvurderingene), viser at 15 forskere har skrevet dårligere søknader med støtte og 16 har skrevet bedre. Tilsvarende analyse for søkere til Health som har fått enkeltstøtte, viser at tre forskere har skrevet dårligere søknader med støtte og to har skrevet bedre. Dermed finnes det ingen tydelig trend, men vi kan notere oss at en håndfull søkere skriver påfallende mye dårligere søknader med PES-støtte (først og fremst ved UiO, men også blant søkere til Health). Muligens kan disse observasjonene indikere at PES-støtten får en del forskere til å begi seg inn i hardere konkurranse med støtte, enn uten, men den typen adferd kan ikke UiOs EU-kontor si at de har sett noen tegn til.

Her er det på sin plass å komme med en liten advarsel når det gjelder kvaliteten på de dataene som er blitt brukt til å beregne opplysningene i Tabell 2, ettersom det er rom for tolkning når det gjelder hvilken skala som er blitt brukt til å vurdere søknader i en viss utlysning, og hvilken skala som er blitt brukt ved rapporteringen til E-Corda. Vi

[27] Alle kontrollgrupper for enkeltsøknader er imidlertid rensket for søknader fra organisasjoner med rammebevilgning (men bare for de årene de har hatt dette).

[28] Søknader bedømmes som regel på skalaen 1–15, selv om andre skalaer eksisterer. Her er alle poengene omregnet til skalaen 1–100.

sitter ikke på fasiten når det gjelder hvilken skala som er blitt brukt i en viss utlysning, og selv om vi har gjort vårt beste for å tolke dataene korrekt, finnes det en risiko for at det kan ha sneket seg inn feil i et fåtall prosjekter. Å gi poeng til og å tolke grader av poeng for enkeltsøknader er også en øvelse som er betydelig vanskeligere, og som blant annet inneholder en vesentlig risiko for en mer vilkårlig og idiosynkratisk vurdering. Dette betyr, med andre ord, at vi ikke har grunnlag for å avgjøre hvorvidt de samme poengene fra ulike bedømmere rent faktisk representerer samme kvalitet, ei heller hvorvidt bedømmerne kan anses å legge objektive eller felles årsaker til grunn for sine vurderinger. Vi betrakter derfor suksessrate, som trolig bygger på en mer sammenfattende vurdering av søknadenes fortrinn sett i forhold til andre søknader, som et mer robust mål i denne sammenhengen, og noe som gir et mer habilt datagrunnlag.

Man kan med rette argumentere for at korrelasjonen mellom PES-støtte og suksessrate eller poeng må være relativt svak når den norske organisasjonen bare er partner og dermed har begrenset mulighet til å påvirke konsortiets og søknadens utforming. Det er nemlig koordinatoren for en søknad som har den i særklasse største innflytelsen over en søknads konkurransekraft. «Som koordinator kan du påvirke om søknaden blir bra eller ikke; som partner er det umulig», som en instituttrepresentant uttrykker det. Av Tabell 3 kan vi trekke den konklusjonen at trendene i suksessrate er de samme selv om vi utelukkende ser på norske koordinatorer.

Tabell 3 Suksessrate (i antall) for FP-søknader uten og med PES-støtte for alle søknader og for søknader med norsk koordinator. Technopolis' analyse av data fra Forskningsrådet, UiO, NTNU, UiS, SINTEF, NILU, NIVA og E-Corda.

	Uten PES-støtte	Med PES-støtte	Forbedring
Universiteter med PES-ramme			
Alle	13,6 %	22,9 %	9,3 %
Koordinatorer	10,3 %	15,3 %	5,0 %
Institutter med PES-ramme			
Alle		33,8 %	
Koordinatorer		16,7 %	
Enkeltsøknader			
Alle	21,2 %	25,5 %	4,3 %
Koordinatorer	18,2 %	23,4 %	5,1 %

Til syvende og sist er det åpenbart at PES-støtte generelt sett resulterer i mer konkurransedyktige EU-søknader, selv om graden av korrelasjon varierer mellom emneområder, organisasjoner og sannsynligvis også individer. Samtidig virker det som om det i visse tilfeller finnes en selvseleksjon på den måten at de mest konkurransedyktige forskerne tenderer mot å avstå fra å søke PES-støtte, noe som burde gagne mindre konkurransedyktige søkere. Derimot kan vi ikke med vår kvantitative empiri bevise sikkert at PES-støtte fører til flere EU-søknader, men svarene fra dem som har mottatt støtte, indikerer at så er tilfellet.

4.4.3 Rolle i søknader og prosjekter

Figur 25 indikerer at PES-støtten får vesentlig flere søkere ved universiteter med rammebevilgning til å våge å ta steget og påta seg koordinatorrollen. Figur 26 viser en tilsvarende, men svakere, trend for enkeltsøknader. For institutter med rammebevilgning vet vi ikke om den samme trenden eksisterer, ettersom opplysninger for søknader uten PES-støtte mangler, se Figur 27.[29] Vi mener likevel at det finnes gode grunner til å anta at så er tilfellet. Alternative tolkninger av den høyere andelen

[29] Ettersom (nesten) alle søkere til People-programmet og ERC er koordinatorer, har disse søknadene og prosjektene helt blitt fjernet fra analysene bak disse tre figurene for ikke å gi et misvisende bilde av antallet norske koordinatorer (for enkeltsøknader fantes det imidlertid ingen slike søknader eller prosjekter å fjerne).

koordinatorer er at de som ikke er koordinatorer ikke bryr seg om å søke om PES-støtte (jf. Figur 20), eller at organisasjoner som har rammebevilgning prioriterer koordinatorer, noe som forekommer ifølge intervjuene. Imidlertid viser Figur 17 at alle de tre søkerkategoriene oppgir at PES-støtten har fått dem til å ta på seg et større ansvar i de foreslåtte prosjektene enn de ellers ville ha gjort, og i intervjuene får vi flere bekreftelser på at PES-støtte får søkere å våge å påta seg koordinatorrollen. Alt i alt tror vi derfor at PES-støtte faktisk bidrar til å skape flere koordinatorer, selv om en viss andel av de resultatene som indikeres i Figur 25 og Figur 26, sikkert kan tilskrives de ovennevnte alternative tolkningene. Intervjuempirien belyser at PES på tilsvarende måte også fører til at søkere påtar seg større ansvar i roller som *task leader* og *work package leader*.

Figur 25 Andel norske koordinatorer i søknader fra universiteter med rammebevilgning og i innvilgede prosjekter, med og uten PES-støtte. Technopolis' analyse av data fra Forskningsrådet, UiO, NTNU, UiS og E-Corda.

Figur 26 Andel norske koordinatorer i enkeltsøknader og i innvilgede prosjekter, med og uten PES-støtte. Technopolis' analyse av data fra Forskningsrådet og E-Corda.

Figur 27 Andel norske koordinatorer i søknader fra institutter med rammebevilgning og i innvilgede prosjekter, med PES-støtte. Technopolis' analyse av data fra Forskningsrådet, SINTEF, NILU, NIVA og E-Corda.

4.4.4 Outputaddisjonalitet

Om vi dividerer FP7-støtten til norske søkere som har fått PES-støtte, med den totale kostnaden for PES-støtte til FP7-søknader, oppnår vi en *tilsynelatende* outputaddisjonalitet:

$$\frac{Støtte\ fra\ FP7\ i\ alle\ innstilte\ prosjekter\ der\ søknaden\ har\ fått\ PES-støtte}{Total\ PES-støtte\ til\ alle\ FP7-søknader\ (innvilgede\ og\ avslåtte)} * 100$$

De tilsynelatende outputaddisjonalitetene vi har regnet ut på denne måten, fremgår av Figur 28.

Figur 28 Tilsynelatende outputaddisjonalitet for PES-støtte. Technopolis' analyse av data fra Forskningsrådet, UiO, NTNU, UiS, SINTEF, NILU, NIVA og E-Corda.

I disse utregningene har vi antatt at det i gjennomsnitt går ett år fra man mottar PES-støtte til en viss FP7-søknad, og til rammeprogramprosjektet starter (i de tilfeller hvor FP7-søknaden innvilges). Av den grunn regner vi kun med PES-støtte til og med 2011,

ettersom de E-Corda-dataene vi har brukt i analysene, er fra mars 2013 og dermed antas å inneholde alle prosjekter som ble påbegynt i 2012 (det fåtallet prosjekter som ble påbegynt i 2013 er tatt ut). Eksempelvis har vi for UiS, som har fått rammebevilgning siden 2009, dividert FP7-støtten til UiS for alle FP7-prosjekter som startet i 2010–2012, med det faktiske utfallet av PES-støtte i 2009–2011 ifølge Forskningsrådets opplysninger. For PES-enkeltstøtte har vi dividert FP7-støtten til norske deltakere i samtlige FP7-prosjekt som har fått PES-støtte fra eksempelvis NMP-programmet til og med 2012, med den sammenlagte PES-støtten til alle NMP-søknader (også de som ikke ble innvilget) til og med 2011. Vi har endelig antatt at hele FP7-støtten ble utbetalt samme år som prosjektet startet, noe som innebærer at støtten har blitt omregnet til kroner i samsvar med OECDs gjennomsnittlige vekslingskurs for startåret.

Foretar vi tilsvarende beregninger for de tre kategoriene UH med rammebevilgning, institutter med rammebevilgning og enkeltsøknader, får vi de tilsynelatende outputaddisjonalitetene som vises i Figur 29. Hvis vi antar at de aktørene vi har opplysninger for, og som vi har brukt til å utføre disse beregningene, med tilstrekkelig nøyaktighet kan anses å være representative for alle aktører innenfor respektive kategori, kan vi gjennom ekstrapolering etter hvert verdsette den totale *virkelige* outputaddisjonaliteten for hele PES-ordningen 2007–2013. Årsaken til at vi hittil har kalt de utregnede outputaddisjonalitetene for tilsynelatende, er at den FP7-støtten vi har hatt i telleren i likningen over, omfatter samtlige FP7-prosjekter som har fått PES-støtte, uten at det er tatt hensyn til hvorvidt det er PES-støtten som har ført til FP7-støtten eller ei. Kort sagt må vi finne en metode for å verdsette hvor stor del av FP7-støtten som faktisk kan attribueres til PES-støtten.

Figur 29 Tilsynelatende outputaddisjonalitet for PES-støtte. Technopolis' analyse av data fra Forskningsrådet, UiO, NTNU, UiS, SINTEF, NILU, NIVA og E-Corda.

Vi antar at den andelen respondenter som oppgir at de uten PES-støtten ikke hadde sendt inn noen FP7-søknad i det hele tatt (jf. Figur 24), kan brukes som grunnlag for å fastsette en nedre grense (per kategori) for den virkelige outputaddisjonaliteten. På liknende vis kan vi fastsette en øvre grense (per kategori) basert på den andelen respondenter som oppgir at de ikke hadde sendt inn noen FP7-søknad, *pluss* den andelen som oppgir at søknaden hadde blitt mindre konkurransedyktig uten PES-støtten. Den øvre grensen hviler altså på den antakelsen at ingen av de søknadene respondentene i praksis oppgir ble mer konkurransedyktige takket være PES-støtten, ville ha blitt innvilget uten støtten, noe som åpenbart er en temmelig konservativ antakelse. Vi påpekte tidligere at når det gjelder den typen spørsmål som ligger bak resultater som de i Figur 24, bør svarene tolkes med en viss sunn skepsis. Blant annet finnes det en risiko for at en del av svarene utgjør (utilsiktede) forskjønnende

konstruksjoner i ettertid, eller at en del av respondentene (med hensikt) har avgitt de svarene de har antatt burde forbedre sjansene for at Forskningsrådets PES-støtte skal fortsette å eksistere under Horisont 2020. Oppsummert kan vi konstatere at ingen av grensene kan sies å være helt realistiske, men den virkelige outputaddisjonaliteten bør ligge mellom dem. Uansett er det nok grunn til å bruke de kvantitative opplysningene i Tabell 4 med skjønn.

Tabell 4 Estimering av outputaddisjonalitet for FP7-delen av PES-ordningen 2007–2013. Technopolis' analyse av data fra Forskningsrådet, UiO, NTNU, UiS, SINTEF, NILU, NIVA og E-Corda.

	Tilsynelatende output-addisjonalitet	Søkeres vurdering		Estimert virkelig outputaddisjonalitet		Kostnad PES, MNOK	Estimert støtte fra hele FP7, MNOK	
		Nedre	Øvre	Nedre	Øvre		Nedre	Øvre
UH med ramme	2527 %	3 %	73 %	68 %	1845 %	32	22	582
Inst. med ramme	1293 %	19 %	75 %	240 %	963 %	105	252	1 009
Enkeltsøknader	1219 %	32 %	87 %	391 %	1058 %	141	550	1 488
Administrasjon						5		
Sum						**282**	**824**	**3 079**
Estimert virkelig outputaddisjonalitet for FP7-delen av PES 2007–2013							**293 %**	**1093 %**

Tabell 4 viser hvordan vi først, for hver kategori, multipliserer den tilsynelatende outputaddisjonaliteten med de nedre og øvre grensene hentet fra spørreundersøkelsene (søkeres vurdering) for å oppnå nedre og øvre grenser for den estimerte virkelige outputaddisjonaliteten. Gjennom deretter å multiplisere disse grensene med den totale PES-støtten (kostnad PES, som inneholder innvilget støtte 2007–2012 og budsjettert støtte 2013) for kategorien får vi nedre og øvre grenser for den estimerte støtten fra hele FP7 som kan attribueres til PES-støtten. Disse grenseverdiene for de tre kategoriene summeres deretter for å estimere graden av støtte fra hele FP7 som kan attribueres til PES-støtte. Til slutt kan vi estimere grenseverdier for den virkelige outputaddisjonaliteten for hele PES-ordningens FP7-del gjennom å dividere med Forskningsrådets totale kostnader for PES-ordningens FP7-del, inkludert administrasjonen. Én krone investert i PES er slik beregnet å gi en retur på mellom omtrent 3 og 11 kroner. I strengt finansielle termer ser PES dermed ut til å være vel anvendte penger, på den måten at avkastningen signifikant overstiger de kostnadene den norske stat har i forbindelse med støtten som gis gjennom PES-ordningen.

Det kan i denne sammenhengen være nyttig å ta i betraktning at den sammenlagte støtten fra FP7 til samtlige innvilgede norske prosjekter ifølge E-Corda fra november 2013 beløper seg til cirka 5 700 millioner kroner. I denne summen mangler imidlertid tall fra noen få prosjekter, mens estimatene i Tabell 4 (gjennom ekstrapolering) omfatter hele FP7.[30] For å bedømme rimeligheten i tabellens estimater kan det også være grunn til å kaste et blikk tilbake på Figur 16.

Det skal understrekes at alle utregningene av outputaddisjonalitet i dette avsnittet kun omfatter FP7. Av den grunn har Forskningsrådets støtte og administrasjonskostnader blitt tilsvarende forminsket (den totale kostnaden for PES-ordningen beløper seg til 313 millioner kroner). Sammenlikner man Tabell 4 med Figur 24, vil man legge merke til at prosentsatsene ikke er de samme. Dette kommer av at Figur 24 inneholder alle svar i respektive kategori, mens Tabell 4 for de to første kategoriene kun inneholder svar fra de som har fått støtte gjennom en rammebevilgning, og for enkeltstøtte kun fra de som har fått PES-støtte til å skrive en søknad til FP7. Svarene i tabellen utgjør altså en delmengde av svarene i figuren.

[30] Det vi i teksten og i tabellen kaller «hele FP7» inkluderer ikke fellesprogrammer med medfinansiering fra rammeprogrammet (JTI-er, artikkel 185-initiativer osv.) dersom de ikke er å finne i E-Corda. I november 2013 hadde Norge foreløpig fått ytterligere 460 millioner kroner fra fellesprogrammene.

4.5 Effekter

4.5.1 Kompetansehevning og evner

Figur 30 viser lite overraskende at respondentene mener erfaringene med å ha skrevet eller bidratt til en EU-søknad (eller flere) delfinansiert av PES fører til en betydelig kompetanseutvikling. Særlig høyt rankes nettopp innsikten i hva som kreves for å komponere en konkurransedyktig søknad, og på samme måte innsikten i hvordan man setter sammen et konkurransedyktig konsortium. Bedriftene gir gjennomgående de mest positive vurderingene.

Figur 30 Effekter på enkeltforskeres evner som følge av å skrive EU-søknad delfinansiert av PES. Påstandene gradert på en skala fra 1: «fully disagree» til 4: «fully agree».

Figur 31 Effekter av PES-støtten på EU-kontorer ved UH og institutter med rammebevilgning. Påstandene gradert på en skala fra 1: «fully disagree» til 4: «fully agree».

Vi har latt de ansvarlige for rammebevilgningene ved UH og institutter få ta stilling til de samme påstandene som enkeltforskerne, men nå med spørsmål om rammebevilgningens påvirkning på kompetanseutviklingen ved organisasjonens EU-kontor, og dessuten påstander vedrørende forhøyet effektivitet og forbedret kvalitet på de tilbudte tjenestene, se Figur 31. Ved en sammenlikning med Figur 30 ser vi at trendene er identiske, selv om respondentene mener at EU-kontorene, med unntak for IPR-spørsmål, i noe mindre grad enn enkeltforskerne har blitt kompetanseutviklet; disse forskjellene fremstår fullt rimelige. Respondentene vurderer også effektene på EU-kontorenes effektivitet og tjenestenes kvalitet som betydelige.

4.5.2 Nye nettverk

Når det gjelder utvidelse av søkeres egne nettverk, illustrerer Figur 32 som forventet at den største effekten av å ha skrevet eller bidratt til en EU-søknad delfinansiert av PES er at nettverket med andre FoU-utførere innenfor det europeiske forskningsområdet ERA har økt i omfang, mens det nasjonale nettverket ikke like tydelig har blitt større. Vurderingen av det nasjonale nettverkets tilvekst skal likevel ikke undervurderes. Eksempelvis sier 60 prosent av respondentene fra bedrifter (de som har valgt 3 og 4) seg enig i at nettverket med andre FoU-utførere i Norge har blitt større. Tilsvarende prosentsatser for institutter og UH er 48 prosent respektive 39 prosent. Det bør noteres at PES-reglene for enkeltstøtte innebærer et negativt incentiv til å ta med en annen norsk organisasjon enn sin egen i en søknad; PES-støtte gis per søknad, uavhengig av antallet norske deltakere. Hvorvidt dette i praksis har noen avskrekkende effekt, kan vi ikke uttale oss om. For UH og bedrifter har kontakten med Forskningsrådets tjenestemenn økt i høyere grad enn med Kommisjonens, mens det for instituttenes del ser ut til å veie likt.

Figur 32 Effekter på utvidelse av enkeltforskeres nettverk som følge av å skrive EU-søknad delfinansiert av PES. Påstandene gradert på en skala fra 1: «fully disagree» til 4: «fully agree».

Intervjuene gir flere eksempler på nettverksrelaterte effekter:

> *Vi har kommet inn i nye nettverk og som aktør i andre prosjekter. Den internasjonale kontaktflaten har blitt større. (Universitetsrepresentant)*
>
> *Den store effekten av PES er at vi faktisk søker. Vi blir en del av den europeiske forskningen og det må vi være med tanke på den rollen vi har. Våre kunder forventer det av oss, og vi vil selv være der. Å delta [i*

rammeprogrammet] er en forutsetning for å opprettholde konkurransekraften vår. (Instituttrepresentant)

Vi har kunnet komme oss inn på den europeiske arenaen takket være EU-prosjekter, og disse har vi kunnet engasjere oss dypt i takket være PES. (SMB-representant)

[FP7-deltakelse] gir oss et renommé og et kvalitetsstempel. Vi kan vise en stor bedrift at vi er koordinator for et FP7-prosjekt. De vet at det er krevende, så det bygger tillit og er en døråpner for oss. De strategiske effektene er mye større som koordinator, og uten PES hadde det vært umulig for oss. (SMB-representant)

4.5.3 Adferdsaddisjonalitet

Som Figur 33 illustrerer, vurderer de som har skrevet eller bidratt til en EU-søknad delfinansiert av PES, at de nå er mye mer kompetente og kvalifiserte til å ta initiativ til en ny EU-søknad, men at de ikke uventet føler seg bedre rustet til å delta som partner enn til å være koordinator. Kvalifikasjonene til å ta på seg koordinatorrollen vurderes som lavest ved UH og høyest ved institutter. Vi har også stilt spørsmål om hvorvidt søkerne nå er mer tilbøyelige til å ta initiativ til en ny EU-søknad, med akkurat de samme påstandene som i Figur 33. Vurderingene og trendene er stort sett de samme når det gjelder tilbøyelighet, som når det gjelder kvalifikasjoner. En instituttrepresentant forteller at «det blir morsommere for hver gang – men jeg er kanskje litt sprø …»

Figur 33 Effekter på enkeltforskeres evne til å ta nye initiativer til å skrive EU-søknad delfinansiert av PES. Påstandene gradert på en skala fra 1: «fully disagree» til 4: «fully agree».

Vi vet fra tidligere at det ikke er uvanlig at representanter for bedrifter, som oftest slike som ikke har egen erfaring med å delta i EU-prosjekter, uttaler at de overhodet ikke kunne tenke seg å delta. På bakgrunn av dette er det interessant å notere seg at nettopp bedriftene oppgir størst grad av økte kvalifikasjoner og nest største økning (etter instituttene) når det gjelder tilbøyelighet til å ta initiativ til nye EU-søknader.

De ansvarlige for rammebevilgningene ved UH og institutter har også blitt bedt om å vurdere de samlede effektene av rammebevilgningen på organisasjonen i sin helhet, se Figur 34. Det er tydelige indikasjoner på at rammebevilgninger har stor betydning for organisasjonens rammeprogramaktiviteter, unntatt når det gjelder det å ta med andre

norske organisasjoner i FP7-søknadene. Men det er likevel 40 prosent som er enig i at rammebevilgningen bidrar til at dette skjer oftere (de som har valgt 3 eller 4).

Figur 34 Effekter av PES-støtten for UH og institutter med rammebevilgning. Påstandene gradert på en skala fra 1: «fully disagree» til 4: «fully agree».

4.5.4 Attribuering til PES

Figur 30, Figur 32 og Figur 33 illustrerer at det for enkeltforskerens del finnes viktige effekter som følge av å ha skrevet eller ha bidratt til en EU-søknad delfinansiert av PES. Men kan disse effektene attribueres til PES-støtten? I Figur 35–Figur 38 sammenlikner vi UH-effektene fra avsnitt 4.5.1–4.5.3 med de effektene som oppgis av kontrollgruppen av FP7-søkere som aldri har fått noen PES-støtte. Påstandene i undersøkelsene var de samme, men spørsmålet foran var ulikt formulert. De som hadde fått PES-støtte, fikk spørsmål om hva erfaringene med å ha skrevet eller bidratt til en EU-søknad (eller flere) delfinansiert av PES hadde ført til, mens de understrekede ordene manglet i spørsmålet til dem som aldri hadde fått PES-støtte. Som nevnt i avsnitt 4.4 kan det ikke utelukkes at kontrollgruppen ikke er helt adekvat, men vi ser ingen betydningsfulle systematiske forskjeller mellom de to gruppene som (delvis) skulle kunne forklare forskjellene som vises nedenfor.

Figur 35 viser at effektene i form av kompetanseutvikling i all hovedsak er de samme enten søkeren har fått PES-støtte eller ikke; de små ulikhetene som finnes, er sannsynligvis ikke signifikante.

Figur 36 viser visse forskjeller vi kunne betraktet som signifikante, først og fremst når det gjelder det at kontakten med Forskningsrådets tjenestemenn økte. Det fremstår som begripelig at de søkerne som ikke har fått noen PES-støtte, ikke har hatt spesielt sterke motiver for å kontakte, eller bli kontaktet av, Forskningsrådet. Samme situasjon burde imidlertid stort sett gjelde for dem som har fått støtte, ettersom dette først og fremst burde ha medført kontakt med universitetets EU-kontor, ikke med Forskningsrådet. At kontakten med utenlandske FoU-utførere har økt i høyere grad for dem som har fått PES-støtte, kan muligens forklares med at de bør ha hatt bedre forutsetninger til å kunne reise og treffe potensielle partnere.

Når det gjelder kvalifikasjoner til å ta initiativ til en ny EU-søknad, bekrefter Figur 37 at forskjellen mellom dem som har fått støtte, og dem som ikke har fått det, er liten. Den noe tydeligere økningen i kvalifikasjoner til å ta initiativ til en ny EU-søknad for dem som har fått PES-støtte, kan handle om at forskerne føler en større tillit til systemet, og vet hvor de kan og bør henvende seg for både å håndtere og få støtte i

ulike deler av prosessen med søknaden. Den økte tilbøyeligheten til å ta nye initiativer for dem som har fått PES-støtte, se Figur 38, handler sannsynligvis på tilsvarende måte også om å virkeliggjøre ambisjonene og utnytte den ervervede kompetansen.

Figur 35 Effekter på UH-enkeltforskeres evner som følge av å skrive EU-søknad med og uten PES-støtte. Påstandene gradert på en skala fra 1: «fully disagree» til 4: «fully agree».

Figur 36 Effekter på utvidelse av enkeltforskeres nettverk som følge av å skrive EU-søknad med og uten PES-støtte. Påstandene gradert på en skala fra 1: «fully disagree» til 4: «fully agree».

Figur 37 Effekter på enkeltforskeres evne til å ta nye initiativer som følge av å skrive EU-søknad med og uten PES-støtte. Påstandene gradert på en skala fra 1: «fully disagree» til 4: «fully agree».

Figur 38 Effekter på enkeltforskeres tilbøyelighet til å ta nye initiativer til å skrive EU-søknad med og uten PES-støtte. Påstandene gradert på en skala fra 1: «fully disagree» til 4: «fully agree».

Oppsummert avslører Figur 35–Figur 38 at de viktige effektene som fremgår av Figur 30, Figur 32 og Figur 33, først og fremst er effekter av å ha skrevet eller bidratt til en EU-søknad, og kun i beskjeden utstrekning effekter som kan attribueres til PES-støtten. De effektene som i viss utstrekning direkte kan attribueres til PES-støtten, er først og fremst utvidet kontakt med Forskningsrådet og utenlandske FoU-utførere, samt at tilbøyeligheten til å ta initiativ til nye EU-søknader ser ut til å ha økt noe.

På den andre siden fører PES til at nye søkere kommer til (jf. avsnitt 4.4.1) og får de økte erfaringene, nettverkene og kvalifikasjonene som er effekter av å skrive eller bidra til en EU-søknad. Gjennom disse nye søkerne får vi dermed effekter som indirekte kan attribueres til PES, men omfanget er vanskelig å estimere. Dessuten bør effektene på

EU-kontorer som fremkommer i Figur 31, og i det minste en del av effektene på organisasjoner med rammebevilgning som illustreres i Figur 34, direkte kunne attribueres til PES-støtten.

Figur 39 Suksessrate for FP7-søknader uten (venstre) og med (høyre) PES-støtte for UiO, NTNU og UiS. Technopolis' analyse av data fra Forskningsrådet, UiO, NTNU, UiS og E-Corda.

Figur 40 Poeng for FP7-søknader uten (venstre) og med (høyre) PES-støtte for UiO, NTNU og UiS. Technopolis' analyse av data fra Forskningsrådet, UiO, NTNU, UiS og E-Corda.

Mangler data

Figur 41 Suksessrate for FP7-søknader med PES-støtte for SINTEF, NILU og NIVA. Technopolis' analyse av data fra Forskningsrådet, SINTEF, NILU, NIVA og E-Corda.

Figur 42 Poeng for FP7-søknader uten (venstre) og med (høyre) PES-støtte for SINTEF, NILU og NIVA. Technopolis' analyse av data fra Forskningsrådet, SINTEF, NILU, NIVA og E-Corda.

Vi kan også forsøke å spore eventuell adferdsaddisjonalitet gjennom å studere utviklingen i suksessrate og poeng over tid i løpet av de årene som de seks studerte mottakerne har hatt rammebevilgning, se Figur 39–Figur 42. De store forandringene som i visse tilfeller forekommer årene imellom, avhenger i det minste delvis av at det for flere datapunkter dreier seg om et relativt lite antall søknader (som muligens får altfor stort gjennomslag). Der datapunkter mangler, kommer dette av at det er snakk om altfor få søknader per år til at opplysningene kan betraktes som pålitelige (og for noen søknader mangler det opplysninger om poeng i E-Corda), eller at kontrollgruppe helt mangler.

For universitetene oppviser suksessraten for søknader med PES-støtte en negativ trend, mens søknader uten PES-støtte oppviser en positiv trend. For instituttene er trendene for søknader med PES-støtte blandede (positiv for SINTEF og NIVA, negativ for NILU).

Søknader med PES-støtte fra UiO og UiS oppviser en negativ trend i poeng, mens NTNUs utvikling er nøytral. Søknader uten PES-støtte fra NTNU og UiS oppviser en negativ trend for poeng, mens UiOs utvikling er nøytral. For instituttene er trenden for søknader med PES-støtte positiv for NILU og NIVA og nøytral for SINTEF. Uten støtte er trenden negativ for både NILU og NIVA.

Noen tydelig trend for organisatorisk læring over tid er følgelig vanskelig å se, enten det gjelder søknader som har fått PES-støtte, eller søknader som ikke har fått det. Sannsynligvis er det for mye begjært å håpe på entydig organisatorisk læring for så store organisasjoner som universiteter og institutter.

Det fremstår samtidig urimelig at enkeltforskere skulle komme til å prestere dårligere søknader når de blir mer erfarne, noe som også motsies av tidligere presentert empiri. Det er selvfølgelig fullt mulig å få dårligere vurderinger på nye søknader (enn på tidligere), men rent intuitivt fremstår det rimelig at et og samme individ i lengden blir en bedre søknadsforfatter. Vi konstaterte imidlertid i avsnitt 4.4.2 (i en liten analyse av enkeltsøkere fra UiO og til Health-programmer) at når det gjelder poeng, ser det ikke ut til at PES-støtten har noen entydig påvirkning på individnivå; det er omtrent like vanlig at samme forskeres søknader vurderes som bedre respektive dårligere når de har fått PES-støtte. Samtidig noterte vi oss at en håndfull søkere skriver påfallende mye dårligere søknader med PES-støtte. Muligens kan disse observasjonene indikere at PES-støtten får en del forskere til å begi seg inn i vanskeligere konkurranse med støtte enn uten. På den andre siden er det statistiske grunnlaget bak analysen i avsnitt 4.4.2 temmelig magert (få forskere som både har fått og ikke fått PES-støtte, har medvirket i særlig mange søknader), så altfor vidtgående slutninger bør ikke trekkes av disse observasjonene.

4.6 Intervensjonslogikk

Med den samlede empirien over som bakgrunn kan PES' intervensjonslogikk beskrives som i Figur 43. PES' posisjoneringsordning har imidlertid ikke inngått i dette oppdraget (de skyggelagte delene), så for denne mangler vi stort sett helt empiri. Disse delene utgjør derfor vurderinger som kun er basert på intervjuer med Forskningsrådet.

Mottakerne av PES-støtte domineres sterkt av institutter (61 %), fulgt av bedrifter (25 %) og UH (12 %). Sett over tid er PES-støtten til institutter og UH dominert av *rammebevilgninger*, mens bedrifter kun har fått *enkeltstøtte*.

For de resterende delene av intervensjonslogikken har vi derimot ovenfor gjort rede for det vi mener er svært solid empiri, oftest ved hjelp av en kombinasjon av kvantitative og kvalitative metoder.

Når det gjelder direkte resultater, er forbindelsen mellom PES-støtte og *nye søkere* vanskelig å bevise. Empirien indikerer likevel at det finnes en slik kobling, men den ser ut til å være relativt svak. Det er derimot tydelig at PES-støtten fører til *flere søknader* til FP7; størst er effekten på bedrifter og lavest på UH. Det er videre hevet

over enhver tvil at PES-støtten fører til *mer konkurransedyktige søknader* til FP7, samt til *flere koordinatorer*.

Figur 43 Intervensjonslogikk for PES.

Sammenlagt fører PES uten tvil til flere *innvilgede prosjekter* og til *flere koordinatorer*, og dermed til *økt deltakelse i europeisk samarbeid* og til en betydelig *økt økonomisk retur*. Eventuelle bidrag til *økt internasjonalisering av norsk FoU* og *mer konkurransedyktig norsk FoU* er ukjente siden det ikke har inngått i dette oppdraget å studere slike effekter. Erfaringer fra tidligere evalueringer indikerer ikke desto mindre at deltakelse i internasjonalt FoU-samarbeid med tiden medfører slike effekter, selv om tidsperspektivet kan være mange år. Følgelig virker det rimelig å anta at slike effekter har oppstått eller kommer til å oppstå også i dette tilfellet.

Det ser også ut til at PES – først og fremst indirekte – bidrar til *kompetansehevning* av søkere, slik at de blir bedre søknadsforfattere, at *nye nettverk* innad i og utenfor landet skapes, samt til *økt tilbøyelighet til å ta initiativ til nye søknader*. Effektene i seg selv er i disse henseender tydelige, men attribueringen til PES er hovedsakelig veldig svak.

Vesentlige deler av den empirien som ligger bak intervensjonslogikken over, gjelder kun rammeprogramsøknader, men det meste taler for at logikken bør være den samme også for søknader til andre programmer enn de innenfor FP7.

5. Toppfinansiering av Marie Curie-kandidater (IS-TOPP)

5.1 Bakgrunn og utvikling[31]

Forskningsrådet har utviklet IS-TOPP-ordningen på oppdrag fra KD. Formålet er å stimulere til økt bruk av særprogrammet Peoples mobilitetsstipender, Marie Curie Actions (MCA), innen FP7 og på den måten sikre norsk deltakelse i internasjonale forskningsprosjekter av høyeste kvalitet, samt «hente tilbake» deler av den norske EU-kontingenten. Målet med ordningen er å finansiere den delen av stipendiatenes tarifflønn som ikke dekkes av Marie Curie-bevilgningen.

Norske stipendsatser er delvis vesentlig høyere en EUs stipendsatser, noe som gjør at forskere fra Norge som ønsker å ta forskningsopphold i utlandet får lavere lønn (enn de hadde fått hvis de hadde blitt igjen i Norge). Utenlandske MCA-stipendiater på doktorgradsnivå som kommer til Norge vil grunnet satsene i EU få betydelig lavere lønn enn norske kolleger dersom vertsinstitusjonen ikke bidrar med tilleggsfinansiering.

Våren 2007 ble det på oppdrag fra KD gjennomført en kartlegging av lønnsforholdene til innkommende EU-stipendiater ved universitetene. Denne avdekket at det på doktorgradsnivå er stor forskjell i lønnsnivå mellom EU-stipendiater og stipendiater med nasjonale stipend. Hovedtendensen er at EU-stipendiater plasseres som vitenskapelig assistent (vit.ass.) på lønnsstigen, ettersom vertsinstitusjonene ikke prioriterer å dekke gapet opp til det nasjonale stipendnivået.

For utgående MCA-stipendiater (fra Norge til utlandet) er betingelsene dårligere både på doktorgrads- og postdoktornivå enn de er for stipendiater med Forskningsrådsfinansiering. IS-TOPP innvilget derfor støtte både til doktorgrads- og postdoktorstipendiater fra begynnelsen av FP7. For innkommende stipendiater omfatter støtten kun doktorgradsnivået (*inexperienced researcher*), ettersom kartlegging av lønnsnivået til utenlandske postdoktorer (*experienced researcher*) har vist at EU-satsene gir grunnlag for et høyere lønnsnivå enn det som gjelder for norske postdoktorer.

IS-TOPP ble etablert i 2008, men hadde tilbakevirkende kraft for alle tilsettingskontrakter fra FP6 og FP7 inngått fra og med 1.1.2007. Ordningen mottar søknader fra norske institusjoner med MCA-kandidater innenfor alle forskningsutøvende sektorer i følgende MCA-er:

- Initial training networks (ITN)
- Intra-European fellowships for career development (IEF)
- Industry-academia partnerships and pathways (IAPP)
- International outgoing fellowships (IOF)
- International incoming fellowships (IIF)

Støtten ble fra begynnelsen av betalt ut direkte til utgående stipendiater. For innkommende stipendiater er det vertsinstitusjonen som søker toppfinansiering og mottar støtten. I november 2009 sto det imidlertid klart for Forskningsrådet at det å gi støtte direkte til enkeltforskere sto i konflikt med People-programmets regelverk. I FP Marie Curie Grant Agreement – Annex III står det at "the researcher, for his/her research training activities, shall not be allowed to receive other incomes than those received from the beneficiary [...]". Dette betyr at MCA-stipendiaten ikke kan ha ytterligere inntekt (til forskningsaktiviteten) ut over lønnen fra den norske institusjonen. Den norske institusjonen kan altså bidra til å heve lønnen til et høyere

[31] Den historiske beskrivelsen er hovedsakelig hentet fra N. T. Maubach, «Kartlegging av inntektsforskjeller mellom direkte ansatte forskere og forskere med Marie Curie stipend», 02.07.2007; N. T. Maubach, «Utkast til retningslinjer for operasjonalisering», 05.02.2008; samt T. Gilberg og M. E. Jæver, «Justering av Marie Curie TOPP (IS-TOPP)», 30.03.2009.

nivå enn det støtte fra Marie Curie-ordningen tilsier, men Forskningsrådet kan ikke gjøre dette direkte. Derfor ble det ikke gitt noen støtte til norske utgående stipendiater etter 2009 (totalt var det syv utgående stipendiater som rakk å få slik støtte innvilget). Forskningsrådet fortsatte imidlertid å støtte innkommende doktorgradsstipendiater ved å støtte den norske vertsinstitusjonen, som dermed kunne gi dem lønn på nivå med norske doktorgradsstipendiater. Høsten 2012 fikk Forskningsrådet tillatelse fra Europakommisjonen til igjen å gi direkte støtte til enkeltstående stipendiater fra Norge. Disse kan nå få et fast beløp i toppfinansiering. Den første støtten av denne typen vil bli bevilget i 2014.

5.2 IS-TOPP-spesifikke metoder

I undersøkelsen av resultater og effekter av IS-TOPP har vi, på liknende måte som for PES, foretatt noen spesifikke metodevalg og antakelser. Heller ikke for IS-TOPP fantes det noen tilgjengelig kobling mellom Forskningsrådets database og E-Corda, men ettersom IS-TOPP gir støtte til rammeprogramprosjekter som allerede er innvilget av Kommisjonen, er den relevante koblingen i dette tilfellet mellom Forskningsrådets "IS-TOPP-prosjekt" (Forskningsrådets beslutning om å delfinansiere en norsk organisasjons deltakelse i et MCA-prosjekt) og rammeprogramprosjekter i E-Corda (for PES var også koblingen til rammeprogram*søknader* av interesse, men det er den ikke her).

Denne koblingen, som er nødvendig for enkelte av de kommende analysene, har vi kommet frem til gjennom manuell matching av prosjektakronymer, (deler av) prosjekttitler, navn på stipendiater og – i enkelte tilfeller – mottakende organisasjoner. Vi har dessuten benyttet oss av informasjon fra søknadene til IS-TOPP, noe som førte til ytterligere en og annen match. Det har på denne måten lyktes oss å matche 58 av de 73 IS-TOPP-prosjektene vi fikk en liste over fra Forskningsrådet, med MCA-prosjekter i E-Corda. Av de resterende 15 prosjektene er syv utgående IS-TOPP-prosjekter hvor det er rimelig å finne det korresponderende MCA-prosjektet i et annet lands E-Corda-data (vi har bare hatt tilgang til data for norske deltakere), og de siste åtte (alle innkommende) er sannsynligvis å finne i de E-Corda-dataene vi har hatt tilgang til, men med tanke på hvilke opplysninger som finnes i respektive database, mangler vi grunnlag for å kunne foreta en kobling mellom Forskningsrådets prosjekter og Kommisjonens MCA-prosjekter. Forskningsrådet har ikke hatt mulighet til å hjelpe oss med å gjøre matchingen mer komplett. For de kommende analysene av outputaddisjonalitet mener vi at de utgående prosjektene ikke bør inngå (de har jo ikke ført til at noen EU-støtte har kommet noen norsk organisasjon til gode). På den måten har vi endt opp med data for 88 prosent (58/(58+8)) av alle relevante prosjekter.

Det kan noteres at den matchingen mellom IS-TOPP-prosjekter og E-Corda-prosjekter som vi har kommet frem til ikke alltid er entydig, ettersom det for flere MCA-prosjekters del finnes mer enn ett IS-TOPP-prosjekt. Dette kommer av at det i noen MCA-prosjekter deltar flere norske organisasjoner, forekommer flere stipendiater, og/eller at noen MCA-prosjekter har fått bevilget forlenget IS-TOPP-finansiering (mens Forskningsrådets IS-TOPP-prosjekt kun gjelder for én organisasjon, én stipendiat og én tidsperiode).

For å innhente kvalitative data om IS-TOPP-støttens resultater og effekter har vi benyttet oss av en webundersøkelse gitt til prosjektlederne i IS-TOPP-prosjektene. For de innkommende prosjektene har vi fått 24 svar på 46 invitasjoner (svarprosent 52 %) og for de utgående prosjektene 4 svar på 7 invitasjoner (svarprosent 57 %). I de følgende avsnittene redegjør vi bare for resultatene for innkommende prosjekter.

5.3 Mottakere av støtte

Forskningsrådet ser egentlig på utgående norske stipendiater som den viktigste målgruppen. Like fullt er det, av grunner nevnt over, innkommende utenlandske doktorgradsstipendiater som dominerer mottakerstatistikken. Sammenlagt har altså 73 IS-TOPP-prosjekter blitt innvilget i løpet av årene 2008–2012, hvorav 66 er

innkommende og 7 utgående. Som nevnt kunne også prosjekter startet fra og med 1.1.2007 gis støtte, og dette har forekommet i enkelte tilfeller.

Figur 44 viser de ti største mottakerne av IS-TOPP-støtte for årene 2008–2012. Dataene i figuren gjelder forbruk av støtte, ikke innvilget støtte, og ettersom støtten i Forskningsrådets grunnlag ikke er periodisert har vi antatt at hele den hittil forbrukte støtten er forbrukt i prosjektets startår. I løpet av 2008–2012 har drøyt 18 millioner kroner blitt brukt totalt. Ettersom flesteparten av prosjektene er flerårige og de fleste prosjektene derfor ikke er avsluttet, kan det totale forbruket for allerede innvilgede prosjekter komme til å øke med omtrent 70 prosent (dersom hele den innvilgede støtten forbrukes). All utgående støtte har gått direkte til de norske stipendiatene.

Figur 44 De ti største mottakerne av IS-TOPP-støtte 2008–2012 (kun forbruk). Technopolis' analyse av data fra Forskningsrådet.

Figur 45 sammenstiller IS-TOPP-støttens fordeling på forskningsutøvende sektor 2008–2012 (som i Figur 44 gjelder dataene forbruk). Som vi ser dominerer universitetene tydelig, deretter kommer instituttene.

Figur 45 IS-TOPP-støtte fordelt på forskningsutøvende sektor 2008–2012 (kun forbruk). Technopolis' analyse av data fra Forskningsrådet.

Ifølge E-Corda er 87 norske MCA-prosjekter påbegynt i perioden 2007–2012 (kun den typen som kan få IS-TOPP-støtte (ITN, IEF, IAPP, IOF, IIF) og kun innkommende). Av disse har 52 fått IS-TOPP-støtte, og dermed har 60 prosent av MCA-prosjektene fått støtte.

5.4 Resultater

Figur 46 viser tydelig at IS-TOPP-støttens største betydning for den enkelte søker er at den gjør det enklere for søkeren å rettferdiggjøre arbeid med søknaden innad i organisasjonen, antakeligvis fordi de finansielle premissene blir vesentlig bedre og prosjektet dermed ikke risikerer å bli betraktet som en (økonomisk) belastning for organisasjonen. Figuren viser også at det forekommer at IS-TOPP-støtten får søkeren til å bruke mer tid på søknaden sin slik at den blir litt bedre, på samme måte som organisasjonen tar på seg et litt større ansvar og dermed får en litt større støtte fra FP7. Selv om tendensen til å motta større støtte fra FP7 absolutt ikke er sterk, sier likevel 45 prosent av respondentene (de som har svart 3 og 4) seg enig i at IS-TOPP-støtten førte til at de søkte større MCA-støtte. Derimot er innvirkningen på antallet norske partnere tydeligvis svak; bare 21 prosent av respondentene sier seg enig i at IS-TOPP-støtten har hatt effekt på dette området. Dette bekreftes også av det faktum at de fleste aktuelle MCA-prosjektene bare har én norsk deltaker.

Figur 46 Resultater av IS-TOPP-støtten for søkeren, og tilsvarende vurderinger fra mottakere av PES-støtte. Påstandene gradert på en skala fra 1: «fully disagree» til 4: «fully agree».

Figuren viser at svarmønsteret er det samme for dem som har fått IS-TOPP-støtte som for dem som har fått PES-støtte, men at de som har fått IS-TOPP-støtte konsekvent er mer tilbakeholdne i sine vurderinger. Forskjellen er særlig stor når det gjelder støttens innvirkning på hvor mye tid søkeren bruker på sin søknad og på søknadens konkurransekraft. Dette fremstår imidlertid som rimelig, ettersom IS-TOPP ikke gir støtte i søknadsfasen, men trolig først og fremst anses som en mulighet til *de facto* å øke den økonomiske suksessraten.

5.4.1 Nye søkere

Spørsmålet om nye søkere er minst like vanskelig å besvare når det gjelder IS-TOPP som når det gjelder PES, og av akkurat samme grunner. De norske mottakerne av støtte som fremgår av Figur 44 er, på organisasjonsnivå, alle tilbakevendende søkere, og Forskningsrådets komplette liste over støttemottakere inneholder få overraskelser. De to støttemottakerne som muligens kan være nye er begge SMB-er, men deres IS-

TOPP-prosjekter hører til blant dem det ikke har lyktes oss å matche med noe E-Corda-prosjekt (i disse tilfellene på grunn av at MCA-prosjektene av ukjent årsak med sikkerhet ikke finnes i E-Corda). Den ene bedriften har deltatt i flere (avslåtte) FP7-søknader, og det er tidsmessig mulig at det (ukjente) MCA-prosjektet som tilsvarer det aktuelle IS-TOPP-prosjektet kan ha vært bedriftens første FP7-søknad. Den andre bedriften er overhodet ikke å finne i E-Corda, noe som kan indikere at den var ny som søker i FP7 da søknaden ble sendt inn. Hvorvidt det var IS-TOPP-støtten som var den utløsende faktoren for at disse bedriftene kom til å søke vet vi imidlertid ingenting om, men det kan ikke utelukkes.

Forskningsrådet har heller ikke analysert hvorvidt IS-TOPP har ført til at individer har blitt lokket til å søke seg utenlands eller har fått norske organisasjoner til å ville ta imot utenlandske stipendiater. De har heller ikke analysert hvorvidt nye samarbeid eller nettverk har oppstått. Fra Forskningsrådets side er hensikten kort og godt å gi en toppfinansiering for dermed å kunne jevne ut lønnsforskjellene. Forskningsrådet konstaterer at det først og fremst er individer fra etablerte universiteter som søker. Det er en positiv omstendighet at universitetene faktisk aktivt velger å søke om støtte, noe som – i det minste i teorien – burde garantere at de er aktive i selve mottakelsen av en utenlandsk stipendiat, eller i utsendingen av sitt eget personale.

5.4.2 Flere og bedre søknader

Som vi ser i Figur 47 oppgir 14 prosent av respondentene at organisasjonen ikke ville ha medvirket i MCA-prosjektet dersom ikke IS-TOPP hadde funnes. Dette indikerer altså at IS-TOPP ser ut til å føre til et noe økt antall norske søknader, og dette virker rimelig ettersom støtten forbedrer de finansielle betingelsene for den norske vertsorganisasjonen, noe som også bekreftes av intervjuempirien. Omvendt ser vi at 86 prosent oppgir at de ville ha deltatt i MCA-prosjektet selv uten IS-TOPP, og at 62 prosent av dem ville ha deltatt i samme utstrekning. Det må også noteres at 19 prosent av respondentene oppgir at de ikke kjente til IS-TOPP da de skrev søknaden sin (deres svar er å finne i *same budget* i figuren).

Figur 47 Hva hadde skjedd dersom IS-TOPP ikke hadde eksistert? Andel respondenter som oppgir at organisasjonen ikke hadde deltatt i MCA-prosjektet, eller at den hadde deltatt med like stort eller mindre budsjett.

Figur 46 indikerer at IS-TOPP kan ha en viss positiv innvirkning på søknadens konkurransekraft; 36 prosent av respondentene sier seg enig i at så er tilfellet. Ettersom IS-TOPP i motsetning til PES ikke gir støtte til FP7-søknader kan man spørre seg hvordan en forbindelse mellom IS-TOPP-støtte og en søknads konkurransekraft kan se ut. Den muligheten vi kan se er, som tidligere nevnt, at IS-

TOPP kan ses på som en mulighet til *de facto* å øke den økonomiske suksessraten, noe som igjen kan motivere en søker til å investere mer tid i FP7-søknaden sin og dermed sannsynligvis gjøre den bedre.

5.4.3 Outputaddisjonalitet

Dersom vi dividerer støtten fra FP7 til norske deltakere i MCA-prosjekter som har fått IS-TOPP-støtte med Forskningsrådets totale kostnad for IS-TOPP får vi på liknende måte som for PES en *tilsynelatende* outputaddisjonalitet. Denne blir på 489 prosent når vi tar hensyn til Forskningsrådets anslåtte kostnader for administrasjonen av samme prosjekt. For å kunne regne ut denne har vi, av tidligere nevnte grunner, bare sett på de innkommende prosjektene det har lyktes oss å matche med IS-TOPP-prosjekter. Vi har dessuten antatt at hele den bevilgede IS-TOPP-støtten utbetales samme år som den bevilges, og tilsvarende at FP7-støtten ble utbetalt samme år som MCA-prosjektet startet, og derfor har støtten blitt omregnet til kroner i samsvar med OECDs gjennomsnittlige vekslingskurs for startåret.[32]

Vi antar at den andelen respondenter som oppgir at de ikke hadde sendt inn noen MCA-søknad i det hele tatt uten IS-TOPP-støtten (jf. Figur 47) kan brukes som grunnlag for å anslå en nedre grense for den virkelige outputaddisjonaliteten. På liknende måte kan vi anslå en øvre grense basert på den andelen respondenter som oppgir at de ikke hadde sendt inn noen MCA-søknad i det hele tatt uten IS-TOPP-støtten (14 %) *pluss* den andelen som oppgir at de hadde søkt om lavere støtte uten IS-TOPP-støtten (14 % + 24 % = 38 %). Den estimerte virkelige outputaddisjonaliteten bør derfor ligge mellom 70 prosent og 186 prosent), se Tabell 5.

Tabell 5 Estimering av outputaddisjonalitet for IS-TOPP-støtten til innkommende MCA-prosjekter 2007–2012. Technopolis' analyse av data fra Forskningsrådet og E-Corda.

	Kostnad IS-TOPP, MNOK	Tilsynelatende output-addisjonalitet	Søkeres vurdering		Estimert virkelig outputaddisjonalitet	
			Nedre	Øvre	Nedre	Øvre
Norske MCA-partnere	25,3	508 %	14 %	38 %	70 %	186 %
Administrasjon	1,0					
Sum	**26,3**					

Den øvre grensen hviler altså på den antakelsen at den omsøkte støtten fra FP7 ville ha krympet til null uten IS-TOPP-støtten. Dette er imidlertid ikke noen realistisk antakelse, men en vi blir nødt til å ty til for overhodet å kunne estimere noen øvre grense; den øvre grensen er derfor ikke særlig realistisk. Ikke desto mindre bør den virkelige outputaddisjonaliteten ligge mellom disse to grenseverdiene, men de kvantitative opplysningene i tabellen bør brukes med forsiktighet likevel. Én krone investert i IS-TOPP (og brukt på innkommende MCA-prosjekter) beregnes slik å gi en retur på mellom omtrent 0,7 og (i aller beste tilfelle) 1,9 kroner. Dermed ser ikke IS-TOPP, i strengt finansielle termer, ut til å være en veldig god investering for den norske staten, men det finnes rimeligvis andre verdier enn økonomiske å ta i betraktning.

5.5 Effekter

5.5.1 Kompetansehevning og evner

Figur 48 viser at erfaringene med å ha skrevet eller bidratt til en MCA-søknad i visshet om at den, dersom den ble innvilget, ville bli delfinansiert av IS-TOPP, anses å ha ført til en betydelig kompetanseutvikling. Sammenliknet med PES (jf. Figur 30) er IS-TOPP-respondentene, akkurat som for de direkte resultatene, mer tilbakeholdne i sine

[32] I denne del av analysen teller vi dermed med den *innvilgede* IS-TOPP-støtten, mens den tilbakeskuende finansieringsanalysen i avsnitt 5.3 bare presenterer *forbrukt* støtte.

vurderinger, og spesielt tydelig er forskjellen når det gjelder innsikten i hvordan man skriver en konkurransedyktig søknad.

Figur 48 Effekter på søkeres evner som følge av å skrive MCA-søknad i visshet om at den – dersom den ble innvilget – ville bli delfinansiert av IS-TOPP. Påstandene gradert på en skala fra 1: «fully disagree» til 4: «fully agree».

5.5.2 Nye nettverk

Figur 49 Effekter på utvidelse av søkeres nettverk som følge av å skrive MCA-søknad i visshet om at den – dersom den ble innvilget – ville bli delfinansiert av IS-TOPP. Påstandene gradert på en skala fra 1: «fully disagree» til 4: «fully agree».

Når det gjelder utvidelse av søkeres nettverk viser Figur 49 at effektene av å ha skrevet eller bidratt til en MCA-søknad i visshet om at den, dersom den ble innvilget, ville bli delfinansiert av IS-TOPP, er beskjedne. Den viktigste effekten ser ut til å være at man har fått sterkere tilknytning til Forskningsrådet. Dette har nok sin forklaring i den kontakten som har oppstått i forbindelse med IS-TOPP-søknaden. En sammenlikning med PES (jf. Figur 32) viser at vurderingene av de tre nederste alternativene stort sett

er de samme for PES som for IS-TOPP. Derimot ser IS-TOPP ut til å ha en betydelig svakere effekt på kontakten med utenlandske FoU-utførere enn det PES har, noe som trolig kan forklares med at et gjennomsnittlig MCA-prosjekt har vesentlig færre partnere enn mange andre slags FP7-prosjekter.

5.5.3 Adferdsaddisjonalitet

Som Figur 50 illustrerer, vurderer de som har skrevet eller bidratt til en MCA-søknad i visshet om at den, dersom den ble innvilget, ville bli delfinansiert av IS-TOPP at de nå er mer kompetente og kvalifiserte til å ta initiativ til en ny EU-søknad. De ville imidlertid foretrukket å delta som partner snarere enn som koordinator. Vi har også spurt om de søkende nå anser seg mer tilbøyelige til å ta initiativ til en ny EU-søknad, med akkurat de samme påstandene som i Figur 50. Vurderingene og trendene er stort sett de samme når det gjelder tilbøyelighet som når det gjelder kvalifikasjoner (og derfor viser vi ikke resultatene for tilbøyelighet).

Figur 50 Effekter på søkeres evner til å ta nye initiativer som følge av å skrive MCA-søknad i visshet om at den – dersom den ble innvilget – ville bli delfinansiert av IS-TOPP. Påstandene gradert på en skala fra 1: «fully disagree» til 4: «fully agree».

På linje med tidligere figurer som viser resultater og effekter av IS-TOPP, er vurderingene når det gjelder kvalifikasjoner og tilbøyelighet til å ta initiativ til nye EU-søknader betydelig mer tilbakeholdne enn de er for PES (jf. Figur 33).

5.5.4 Attribuering

Hvor stor del av de effektene som fremgår av Figur 48–Figur 50 kan da attribueres til IS-TOPP? Ved hjelp av resultater fra en kontrollgruppe kunne vi for PES sin del slutte oss til at tilsvarende effekter for PES først og fremst var effekter av å ha skrevet eller bidratt til en EU-søknad, og bare i beskjeden utstrekning effekter som kunne attribueres til PES-støtten. Vi tror at konklusjonen stort sett ville blitt den samme om vi hadde hatt en liknende kontrollgruppe for IS-TOPP, særlig siden koblingen mellom en IS-TOPP-støtte og et MCA-prosjekt er mindre eksplisitt enn i tilfellet PES.

Oppsummert trekker vi derfor, for sikkerhets skyld, den konklusjonen at effektene, i form av evner, utvidede nettverk og adferdsaddisjonalitet, som fremgår av Figur 48–Figur 50, maksimalt i høyst beskjeden utstrekning kan attribueres til IS-TOPP – muligens med unntak av utvidet kontakt med Forskningsrådet. På samme måte som for PES er det mulig at også IS-TOPP fører til at enkelte nye søkere kommer til (jf.

avsnitt 5.4.1) og får erfaring med å skrive eller bidra til en MCA-søknad – noe som utgjør en slags indirekte attribuering til IS-TOPP.

5.6 Intervensjonslogikk

På bakgrunn av foregående avsnitt kan intervensjonslogikken for IS-TOPP illustreres som i Figur 51. Denne intervensjonslogikken ligner i mangt og mye på den for PES, men det skal understrekes at det empiriske grunnlaget når det gjelder IS-TOPP er betydelig svakere.

Figur 51 Intervensjonslogikk for IS-TOPP.

Når det gjelder sammenhengen mellom IS-TOPP-støtte og *nye søkere* er det empiriske grunnlaget veldig svakt og på grensen til spekulativt (derav spørsmålstegnet), samtidig virker det ikke urimelig at IS-TOPP faktisk har lokket *nye søkere* til akkurat People-programmet. Respondentene oppgir at IS-TOPP-støtten fører til noen *flere søknader*, samtidig som de aller fleste oppgir at de ville sendt inn søknaden sin også uten støtten. Respondentene mener dessuten at IS-TOPP-støtten fører til *mer konkurransedyktige søknader* til FP7, noe som muligens kan forklares med at støtten kan motivere søkerne til å investere mer tid i FP7-søknadene sine, samt til at de søker om *større FP7-støtte* som følge av at støtten *de facto* øker den økonomiske suksessraten.

Dette fører rimeligvis til noen *flere innvilgede prosjekter* og til at en del av disse innvilges *større FP7-støtte*, noe som igjen fører til *økt deltakelse i europeisk samarbeid* og til en noe *økt økonomisk retur*. De eventuelle bidragene til *økt internasjonalisering av norsk FoU* og *mer konkurransedyktig norsk FoU* er av samme grunn som for PES ukjente, men sannsynlig til stede.

Basert på svar fra spørreundersøkelsene ser det også ut til at IS-TOPP indirekte bidrar til *kompetansehevning* av søkere slik at de blir bedre søknadsskrivere, til at *nye nettverk* innad i og utenfor landet skapes, samt til en *økt tilbøyelighet til å ta initiativ til nye søknader*. Disse effektene er så relativt tydelige, men attribueringen til IS-TOPP er sannsynligvis veldig svak (svakere enn for PES).

6. Tilleggsfinansiering til FCH JU-prosjekter (FCH JU)

6.1 Bakgrunn og utvikling[33]

I 2008 ble temaet hydrogen og brenselceller tatt ut av energiprogrammet i FP7, og i stedet ble det opprettet en egen enhet som håndterte denne aktiviteten på vegne av Kommisjonen. Betydelig interesse fra industrien var den viktigste årsaken til at dette ble gjort, og den nye enheten – Fuel Cells and Hydrogen Joint Undertaking (FCH JU) – kan best karakteriseres som et *public private partnership* (PPP) ettersom industrien har forpliktet seg til å støtte prosjekter med 50 prosent.

Siden aktiviteten gjennomføres utenfor rammeprogrammet og er ledet av industrien, gjelder egne regler for finansiering. Ut fra en komplisert modell for utregning av støtte, mottar forskningsinstituttene en lavere støtterate (vanligvis 45–50 prosent) enn de normalt får i FP7 (75 prosent).

Norge har sterke forskningsgrupper innen hydrogen og brenselceller. Disse hevdet seg godt på EU-arenaen før opprettelsen av FCH JU, og har også hatt prosjekter direkte i RENERGI. FCH JU utgjør en viktig finansieringsmulighet, men en støtteandel på 40–50 prosent er ikke nok til å gi instituttene råd til å delta. Forskningsrådet har vurdert det slik at prosjekter som etter grundig evaluering av FCH JU har fått tilsagn om støtte, er å betrakte som likeverdige med prosjekter som innvilges i FP7. Forskningsrådet har derfor funnet det rimelig at disse prosjektene får en tilleggsstøtte, slik at de har samme finansielle betingelser som FP7-prosjektene. I tre år har derfor Forskningsrådet, ved programstyret for RENERGI, gitt tilleggsstøtte til disse prosjektene ut fra søknader. Dette har ikke vært en rettighetsbasert ordning, men alle prosjekter som har oppfylt kriteriene har fått innvilget støtte.

Kriteriene for tilleggsstøtte er enkle. Det gis kun til forskningsinstitutter, og prosjektet som skal få støtte må være evaluert og godkjent av FCH JU. Tilleggsstøtten gis bare til det norske instituttet som er med i konsortiet og den registreres hos Forskningsrådet som et KPN-prosjekt (Kompetanseprosjekt i næringslivet). Rapportering og så videre fungerer på samme måte som for andre KPN-prosjekter.

Støtteordningen forventes, gjennom RENERGIs etterfølger ENERGIX, å bli videreført under Horisont 2020. Den kan bli noe modifisert, men det er høyst usannsynlig at instituttene vil få samme støtterate som i rammeprogrammet. FCH JU vil fortsatt være en viktig arena for forskning på disse feltene, og en tilleggsstøtte fra Forskningsrådet vil være avgjørende for at instituttene fortsatt kan engasjere seg.

6.2 Mottakere av støtte

Det er gitt støtte til i alt 13 prosjekter med varighet på 2–5 år, og den totale bevilgningen på er 21,7 millioner kroner. Figur 52 viser mottakerne av FCH JU-støtte for 2011–2012 (ingen støtte har vært innvilget før 2011). For disse årene ligger forbruket på drøye 12 millioner kroner totalt og ytterligere drøye 9 millioner kroner er innstilt for 2013–2016 (disse vises ikke i figuren). Det kan noteres at tre deler av SINTEF medvirker: SINTEF Materialer og kjemi, Stiftelsen SINTEF og SINTEF Energi. Førstnevnte dominerer sterkt med 8,7 millioner kroner i støtte i årene 2011–2012.

[33] Denne beskrivelsen er hovedsakelig hentet fra T. U. Riis, «Sak nr. 7/13 – Tilleggsstøtte til prosjekter innenfor FCH JU», Saksfremlegg til programstyremøte 01/2013.

Figur 52 Mottakerne av FCH JU-støtte 2011–2012. Technopolis' analyse av data fra Forskningsrådet.

6.3 Resultater

De 13 FCH JU-prosjektene ledes av til sammen syv ulike prosjektledere, og av disse syv har fem besvart spørreundersøkelsen vår (71 prosent). Disse fem prosjektlederne representerer 11 av 13 prosjekter (85 prosent), så selv om svarene ikke er mange, er de likevel med god margin representative for hele populasjonen mottakere av FCH JU-støtte.

Figur 53 Resultater av FCH-JU-støtten for søkeren, og tilsvarende vurderinger fra mottakere av PES-støtte. Påstandene gradert på en skala fra 1: «fully disagree» til 4: «fully agree».

Figur 53 viser at samtlige respondenter sier seg helt enig i at støtten har gjort det lettere å rettferdiggjøre arbeid med EU-søknaden innad i organisasjonen. Svarene er også sterkt bekreftende på spørsmål om hvorvidt støtten har ført til at mer tid settes av til søknaden, og hvorvidt organisasjonen har utarbeidet en bedre søknad takket være støtten. Videre har støtten ført til at organisasjonen har tatt på seg et større ansvar,

samt til en større støtte fra FCH JU, men kun én respondent sier seg sterkt enig i at den har ført til økt norsk deltakelse. Som vi kan se er svarmønsteret det samme som for PES, men svarene er konsekvent mer kraftfulle for mottakere av FCH JU-støtte.

6.3.1 Nye søkere

Spørsmålet om nye søkere er for FCH JU-støttens del nærmest rent formelt besvart, i det minste på organisasjonsnivå, ettersom alle norske deltakere er nye som deltakere i FCH JU-prosjekter. Av de syv individene som leder de 13 prosjektene er alle utenom to tilbakevendende søkere med to, i ett tilfelle tre, FCH JU-prosjekter hver. Når det er sagt er disse aktuelle organisasjonene allerede flittige deltakere i FP7, så om de egentlig er å betrakte som nye er et definisjonsspørsmål.

6.3.2 Flere og bedre søknader

Svarene fra undersøkelsene sender et tydelig budskap når fire av fem respondenter (80 %) oppgir at instituttet overhodet ikke ville ha deltatt i FCH JU-prosjektet uten Forskningsrådets støtte; den femte oppgir at instituttet ville ha deltatt med et mindre budsjett. Dette bekreftes av intervjuer, hvor det kommer tydelig frem at instituttene ikke ville skrevet ytterligere søknader til FCH JU uten Forskningsrådets støtte. Et like tydelig budskap når det gjelder søknadens kvalitet kan man lese ut av Figur 53 hvor fire av fem respondenter er helt enig i at Forskningsrådets støtte førte til at søknaden ble mer konkurransedyktig. Det understrekes imidlertid i intervjuene at PES har større betydning for søknadens kvalitet enn det FCH JU-støtten har.

6.3.3 Outputaddisjonalitet

Dersom vi dividerer den sammenlagte støtten fra FCH JU til norske deltakere i samtlige pågående FCH JU-prosjekter (31 millioner kroner) med Forskningsrådets totale kostnad for tilleggsfinansieringen til de samme prosjektene får vi, som for PES og IS-TOPP, en *tilsynelatende* outputaddisjonalitet som i dette tilfellet beløper seg til 143 prosent (Forskningsrådets administrative kostnader kan vi her se bort fra). Vi har denne gangen antatt at både Forskningsrådets tilleggsfinansiering og støtten fra FCH JU har blitt utbetalt samme år som prosjektene startet, og derfor har støtten fra FCH JU blitt omregnet til kroner i samsvar med OECDs gjennomsnittlige vekslingskurs for startåret.

Vi antar at den andelen respondenter som oppgir at de ikke ville ha sendt inn noen søknad til FCH JU overhodet uten Forskningsrådets støtte (jf. foregående avsnitt: 80 %) kan brukes som grunnlag for å anslå en nedre grense for den virkelige outputaddisjonaliteten. På tilsvarende måte kan vi anslå en øvre grense basert på den andelen respondenter som oppgir at de ikke hadde sendt inn noen søknad uten Forskningsrådets støtte *pluss* den andelen som oppgir at den omsøkte støtten fra FCH JU ville vært lavere uten Forskningsrådets støtte (80 % + 20 % = 100 %). Den estimerte virkelige outputaddisjonaliteten bør følgelig ligge på mellom 114 prosent og 143 prosent), se Tabell 6.

Tabell 6 Estimering av outputaddisjonalitet for Forskningsrådets tilleggsfinansiering til norske FCH JU-partnere i årene 2011–2016. Technopolis' analyse av data fra Forskningsrådet.

	Kostnad tilleggsstøtte, MNOK	Tilsynelatende output-addisjonalitet	Søkeres vurdering		Estimert virkelig outputaddisjonalitet	
			Nedre	Øvre	Nedre	Øvre
Norske FCH JU-partnere	21,7	143 %	80 %	100 %	114 %	143 %
Administrasjon	0,03					
Sum	**21,7**					

Den øvre grensen innebærer i praksis at den omsøkte støtten fra FCH JU ville ha krympet til null uten Forskningsrådets støtte, men dette er ingen realistisk antakelse.

Ikke desto mindre bør den virkelige outputaddisjonaliteten ligge mellom disse to grenseverdiene. Én krone investert i Forskningsrådets støtte til norske FCH JU-deltakere beregnes slik å gi en retur på mellom omtrent 1,1 og (i beste fall) 1,4 kroner. Dermed ser ikke Forskningsrådets støtte til norske FCH JU-deltakere, i strengt finansielle termer, ut til å være en veldig god investering for den norske staten, men det finnes, på samme måte som for IS-TOPP, rimeligvis også andre verdier enn økonomiske å ta i betraktning. Akkurat som for PES og IS-TOPP bør de kvantitative opplysningene brukes med forsiktighet.

6.4 Effekter

6.4.1 Kompetansehevning og evner

Figur 54 viser at erfaringene med å ha skrevet eller bidratt til en søknad til FCH JU i visshet om at den, dersom den ble innvilget, ville bli delfinansiert av Forskningsrådet, vurderes å ha ført til en svært tydelig kompetanseutvikling «som er bra både for den enkelte og for instituttet», forteller et intervjuobjekt. «Man lærer seg hvordan man setter sammen et konsortium, hvordan man bygger opp en søknad, og hvordan man skaper en prosess for å få informasjon fra partnerne sine i tide», forklarer en annen. Sammenliknet med de andre ordningene gir disse vurderingene de tydeligste indikasjonene på kompetanseutvikling. Dette skyldes kanskje at FCH JU innebærer en ny finansieringsmulighet (og et nytt forskningsfinansierende organ) til og med for så erfarne søkere som disse.

Figur 54 Effekter på søkeres evner som følge av å skrive en FCH JU-søknad i visshet om at den – dersom den ble innvilget – ville bli delfinansiert av Forskningsrådet. Påstandene gradert på en skala fra 1: «fully disagree» til 4: «fully agree».

6.4.2 Nye nettverk

Også når det gjelder utvidelse av søkeres nettverk blir effektene vurdert som vesentlig tydeligere her enn de blir for andre ordninger, se Figur 55. Dette kan nok delvis forklares av at FCH JU innebærer en ny samarbeidsarena. Et intervjuobjekt forklarer:

> *Du får partnere og du bygger opp ditt eget nettverk tilknyttet europeiske forskningsmiljøer. Du kommer deg utenlands og blir synlig i større sammenhenger. Det er stimulerende, men legger også press på økonomien vår. Uten Forskningsrådets støtte hadde vi ikke søkt, så den spiller en veldig stor rolle.*

Figur 55 Effekter på utvidelse av søkeres nettverk som følge av å skrive en FCH JU-søknad i visshet om at den – dersom den ble innvilget – ville bli delfinansiert av Forskningsrådet. Påstandene gradert på en skala fra 1: «fully disagree» til 4: «fully agree».

6.4.3 Adferdsaddisjonalitet

Som Figur 56 illustrerer virker det som om erfaringene gir mersmak, og respondentene opplever alle at de nå er betydelig mer kompetente og kvalifiserte til å ta initiativ til en ny FCH JU-søknad, og da, i motsetning til respondenter fra andre ordninger, særlig i rollen som koordinator.

Figur 56 Effekter på søkeres evner til å ta nye initiativer som følge av å skrive en FCH JU-søknad i visshet om at den – dersom den ble innvilget – ville bli delfinansiert av Forskningsrådet. Påstandene gradert på en skala fra 1: «fully disagree» til 4: «fully agree».

Et intervjuobjekt forteller at «vi skal forsøke oss på å koordinere neste prosjekt; da hjelper også PES» En annen, som allerede er koordinator, forklarer at «nå forstår jeg sammenhengene og EU-systemene bedre, og har et større nettverk».

6.4.4 Attribuering

Med samme argumentasjon som vi brukte for PES tror vi egentlig ikke at de effektene som kommer så tydelig frem i Figur 54–Figur 56 kan attribueres til Forskningsrådets støtte. I dette tilfellet er imidlertid den indirekte attribueringen mye tydeligere enn for de tidligere ordningenes del, i og med at fire av fem respondenter oppgir at instituttet ikke ville ha deltatt i noe FCH JU-prosjekt overhodet dersom det ikke var for Forskningsrådets støtte. Derimot kan det argumenteres for at dette er en engangseffekt, ettersom disse søkerne ikke lenger er nye (om de nå var å betrakte som nye i utgangspunktet; jf. avsnitt 6.3.1) og det neppe finnes mange potensielle nye søkere i Norge.

6.5 Intervensjonslogikk

På bakgrunn av foregående avsnitt bør intervensjonslogikken for Forskningsrådets FCH JU-støtte se ut som i Figur 57. Det fremstår som udiskutabelt at Forskningsrådets støtte har skapt *nye søkere* (eller kanskje ikke, avhengig av definisjon), men dette er sannsynligvis en engangseffekt. Respondentene er helt enige om at støtten absolutt har ført til *flere søknader* og *mer konkurransedyktige søknader*, noe som igjen fører til *flere innvilgede prosjekter*, *økt deltakelse i europeisk samarbeid* og *økt økonomisk retur*. Det råder altså neppe noen tvil om at Forskningsrådets støtte i lengden fører til *økt internasjonalisering av norsk FoU*, *mer konkurransedyktig norsk FoU* og muligens også et *mer konkurransedyktig norsk næringsliv* (spørsmålstegnet har sitt opphav i opplysninger om at norske bedrifter ikke deltar i de fleste FCH JU-prosjektene, men vi har dessverre ikke komplett informasjon om prosjektene når det gjelder dette).

Indirekte bidrar FCH JU-støtten til *kompetansehevning* av søkere, til *nye nettverk* innad i og utenfor landet, samt til en *økt tilbøyelighet til å ta initiativ til nye søknader*. Disse effektene er tydelige, men attribueringen til Forskningsrådets støtte bare indirekte (gjennom at nye søkere har kommet til).

Figur 57 Intervensjonslogikk for Forskningsrådets FCH JU-støtte.

7. Tiltak for økt deltakelse av forskningsinstitutter i EUs rammeprogram (STIM-EU)

7.1 Bakgrunn og utvikling[34]

STIM-EU er en ordning som har til formål å stimulere til en økning i forskningsinstituttenes deltakelse i FP7. Ordningen skal også bidra til å styrke samarbeidet mellom instituttene og næringslivet, med sikte på en økning i norske bedrifters deltakelse i FP7. Innenfor FP7 gjelder ordningen kun for særprogrammet Cooperation. STIM-EU ble etablert fra og med 2012, og KD bevilget 26 millioner kroner til ordningen det året. Det er institutter omfattet av *Retningslinjer for statlig basisfinansiering av forskningsinstitutter* som kan søke om støtte, samt et fåtall andre forskningsinstitutter. Etablert som flerårig satsing, vil STIM-EU gi forskningsinstituttene incentiver til flere og bedre søknader til utlysinger med frist i 2013, og deretter i Horisont 2020.

Støtte til det enkelte institutt baserer seg på omfang av deltakelse, og innstilling for finansiering i rammeprogrammet. Søknadene vurderes dessuten på grunnlag av dokumentert deltakelse i Cooperation, arbeidsprogrammet for 2011 og/eller 2012. Siden man forutsetter at Kommisjonens evaluering av prosjektene ivaretar kravene til kvalitet i forskningen, krav til samarbeidspartnernes bidrag (herunder næringslivsdeltakelse) og prosjektdeltakernes evne til gjennomføring, blir ikke prosjektene vurdert på nytt. Tildeling av midler skjer på grunnlag av prosjektstøtten fra EU, dvs. FP7-støtten til søkerens (godkjente) FoU-kostnader og kostnader ved koordinering i innvilgede prosjekter.

Dersom et institutt samarbeider med en norsk bedrift i et FP7-prosjekt, beregnes det et beløp 50 prosent høyere enn for tilsvarende prosjekter uten slikt samarbeid. Vel å merke med unntak for bedrifter der instituttet selv er eiere (har aksjemajoritet). For hver STIM-EU-utlysning fordeles det tilgjengelige beløpet på godkjente søknader etter disse kriteriene, og instituttene må rapportere om samlet bruk av midlene. Det forutsettes at midlene brukes til å støtte opp om instituttets strategiske utviklingsarbeid etter de samme retningslinjene som gjelder for statlig basisfinansiering av forskningsinstitutter.

Ordningen har holdt frem på samme nivå og med samme vilkår i 2013. Det fantes imidlertid ingen tilgjengelig statistikk over fordeling av støtte 2013 da vi samlet inn data til dette oppdraget. Forskningsrådet hadde foreslått en vekst på 48 millioner kroner fra 2014, fordelt på flere departementer (NHD, KD, MD, LMD og FKD) på en måte som gjenspeiler departementenes sektoransvar. Dersom forslaget hadde blitt akseptert, ville STIM-EU 2014 ha fått et budsjett på totalt 74 millioner kroner. Tilleggsproposisjonen som ble presentert 8.11.2013 foreslo en økt «bevilgning i 2014 med 20 mill. kroner til STIM-EU og andre tilsvarende virkemidler».[35] Ifølge Forskningsrådets saksbehandler vil det resultere i at STIM-EU kan øke fra 26 millioner til opptil 55 millioner kroner i 2014 (avhengig av hvor mye som skal gå til andre virkemidler). Forskningsrådets forslag er altså ikke oppnådd, men økningen kan bety at Forskningsrådet vil utvide og forsterke ordningen i forbindelse med Horisont 2020.

7.2 Mottakere av støtte

Av de i alt 56 forskningsinstituttene som kunne søke, var det 24 som benyttet seg av muligheten i 2012, og etter søknadsbehandling var det 19 som endte med å motta STIM-EU-støtte (de andre fem hadde søkt til andre særprogrammer enn Cooperation og/eller eldre arbeidsprogrammer). Totalt ble det godkjent 91 EU-prosjekter og 22

---

34 Denne beskrivelsen er hovedsakelig hentet fra «Prinsipper for ordningen», Februar 2012, og «Forskningssamarbeidet Norge-EU, Årsrapport 2012», Forskningsrådet, 2013.

35 Prop. 1 S Tillegg 1 (2013–2014) for budsjettåret 2014, Endring av Prop. 1 S (2013–2014) Statsbudsjettet 2014.

bedriftsdeltakelser. Figur 58 viser fordelingen av støtte på de ti største mottakerne. Støtten til SINTEF-konsernet (13,2 millioner kroner) ble vel å merke fordelt på flere enkeltinstitutter.

Figur 58 De ti største mottakerne av STIM-EU-støtte 2012. Støtten til SINTEF-konsernet beløper seg til 13,2 millioner kroner. Technopolis' analyse av data fra Forskningsrådet.

7.3 Resultater

Resultatene etter det første året viser at STIM-EU fungerer etter hensikten. Alle de fire instituttarenaene ble representert i ordningen i 2012; de teknisk-industrielle instituttene sto for 52 prosent av EU-aktiviteten, miljøinstituttene for 26 prosent, primærnæringsinstituttene for 14 prosent og de samfunnsvitenskapelige instituttene for 8 prosent. Nesten en fjerdedel av de godkjente FP7-prosjektene hadde deltakelse av norske bedrifter. Instituttene rapporterer at de tildelte midlene ble brukt til å støtte igangværende EU-prosjekter samt til posisjonering og satsing frem mot Horisont 2020. Noen institutter rapporterer at de brukte midlene til styrking av egen EU-infrastruktur, formidling av resultater, økt deltakelse i internasjonale nettverk, avlønning av internasjonale rådgivere og utforming av prosjektsøknader til Horisont 2020. Instituttene ville også styrke sin posisjon som koordinator i flere EU-prosjekter enn tidligere, og enkelte har etablert en intern EU-gruppe som blant annet gir støtte og opplæring til forskere når det gjelder utforming av nye EU-søknader. Noen institutter legger også større vekt på rekruttering av norsk næringsliv i prosjektene.[36]

Figur 59 viser hva de ansvarlige ved instituttenes EU-kontorer vurderer som direkte resultater av STIM-EU-støtten. Resultatene må vel å merke betraktes i lys av at de fleste søknadene som ligger til grunn for svarene naturlig nok ble skrevet før Forskningsrådet lanserte STIM-EU. Vi tror derfor at de relativt høye vurderingene av STIM-EU-støttens resultater på interne prioriteringer og tidsinnsats, er et uttrykk for forventede resultater i pågående og kommende søknader. De resterende vurderingene kan synes overraskende lave, særlig når det gjelder ytterligere norske parters (les: bedrifters) deltakelse, ettersom STIM-EU inneholder et særlig incentiv til nettopp dette. I intervjuene med representanter for instituttene kommer det frem at STIM-EU-støtten har stor betydning for instituttenes prioriteringer, men da først og fremst på ledelsesnivå. Det er deretter ledelsens oppgave internt å formidle budskapet om å skrive flere søknader og om å engasjere norske bedrifter i den grad det er mulig. Informantene forteller også at bedriftsbonusen sannsynligvis fungerer i tråd med

36 «Forskningssamarbeidet Norge-EU, Årsrapport 2012», Forskningsrådet, 2013.

hensikten, men at det ennå er for tidlig å se noen resultater. Samtidig har ikke alle instituttene så velutviklede forbindelser til næringslivet, så forutsetningene varierer. Det er derfor mulig at de ansvarlige ved EU-kontorene undervurderer støttens betydning for instituttenes strategiske vurderinger.

Figur 59 Resultater av STIM-EU-støtten for instituttet ifølge dets EU-kontor, og tilsvarende vurderinger for resultater av instituttets PES-rammebevilgning. Påstandene gradert på en skala fra 1: «fully disagree» til 4: «fully agree».

Figuren viser også, til sammenlikning, hvordan instituttenes EU-kontorer har vurdert resultatene av egen PES-rammebevilgning. Med unntak for interne prioriteringer vurderer de tydeligvis PES-støtten som mye mer betydningsfull enn STIM-EU. Nå er kanskje denne sammenlikningen noe urettferdig, ettersom PES har til hensikt å skape incentiv til å skrive eller bidra til søknader, mens STIM-EU skal bedre instituttenes økonomiske forutsetninger for å kunne medvirke i rammeprogrammet. Hvor ordningene så å si virker (mottas) varierer fra institutt til institutt, men generelt ser det ut til at PES virker på et lavere organisatorisk nivå enn STIM-EU. Dessuten gir PES støtte mer eller mindre direkte til søknaden, mens STIM-EU-støtten kommer langt senere, mens prosjektet pågår, og da kommer den som regel ikke det spesifikke prosjektet til gode.

7.3.1 Nye søkere

Spørsmålet om nye søkere er for instituttenes del irrelevant, i det minste på organisasjonsnivå, ettersom et av kravene for å kunne motta STIM-EU-støtte er at instituttet allerede har dokumentert deltakelse i FP7. Det virker heller ikke trolig at STIM-EU skulle få institutter som aldri før har deltatt i rammeprogrammet til å bli nye søkere. STIM-EU er myntet på en begrensning i omfanget av deltakelsen til institutter som allerede deltar, og sannsynligheten for at STIM-EU skulle få institutter som aldri før har deltatt, til å endre innstilling når det gjelder rammeprogramdeltakelse fremstår som lav ettersom instituttenes deltakelse primært baserer seg på strategiske overveielser og først i andre rekke på økonomiske. Intervjuobjektene forteller at det normalt er erfarne rammeprogramsøkere som er ansvarlige for instituttenes søknader, men at de noen ganger lærer opp yngre kolleger. Det er selvfølgelig mulig at STIM-EU kan få instituttforskere som ikke har deltatt i noen FP7-søknad tidligere til å skrive en søknad, men det virker veldig usannsynlig at den slags aktivitet skal kunne kobles til STIM-EU. Derimot virker det sannsynlig at ordningen med tiden vil føre til at bedrifter uten tidligere erfaring med rammeprogrammet kommer til å delta, ettersom

instituttene gjennom bedriftsbonusen har et tydelig incentiv til å ta med norske bedrifter i søknadene sine.

7.3.2 Flere og bedre søknader

Figur 60 avslører at ingen av respondentene tror at instituttet *ikke* ville ha deltatt i FP7-prosjektet uten STIM-EU-støtten, og at bare en knapp tredjedel mener de ville ha deltatt med et lavere budsjett i FP7 uten støtten. De øvrige respondentene ser altså overhodet ingen sammenheng mellom STIM-EU og deltakelsen i FP7. Figur 59 indikerer også at påvirkning på søknadens kvalitet blir vurdert som moderat. Disse spørreundersøkelsessvarene står i skarp kontrast til intervjuutsagn om at STIM-EU-støtten blir vurdert å få stor påvirkning både på antallet søknader og på søknadenes kvalitet. Ifølge representanter for instituttene står deltakelse i rammeprogrammet sentralt i instituttenes strategier, men deltakelsen begrenses sterkt av deres mulighet til å medfinansiere deltakelsen sin (FP7 gir som regel institutter 75 prosent kostnadsdekning). Man tillegger derfor STIM-EU-støtten veldig stor betydning ettersom den gjør det forretningsmessig forsvarlig å delta i flere søknader samt å bruke mer tid på å gjøre søknadene konkurransedyktige. Siden beslutninger på dette området som regel tas på instituttenes ledelsesnivå, for eksempel hos forskningssjefer, kan man forvente at STIM-EU vil føre til resultater gjennom at ledelsen internt signaliserer at den ønsker at flere og bedre søknader skal produseres.

Figur 60 Hva hadde skjedd dersom STIM-EU ikke hadde eksistert? Andel respondenter som oppgir at organisasjonen ikke hadde deltatt i FP7-prosjektet, eller at den hadde deltatt med like stort eller mindre budsjett.

Muligens kan den åpenbare motsetningen mellom svar på webundersøkelsen og fra intervjuer delvis forklares med at STIM-EU er så nytt at det ennå ikke er mulig å se noen slike resultater, mens resonnementer om forventede resultater lettere kommer frem i intervjuer. En annen mulig forklaring er at respondentene på spørreundersøkelsen ganske enkelt ikke har tilstrekkelig innsikt i instituttenes strategiske overveielser. Vi tror imidlertid at det selv etter noen år kan være vanskelig, eller umulig, å se noen tydelig sammenheng, ettersom det ikke finnes noen direkte kobling mellom STIM-EU og enkeltsøknader til rammeprogrammet, og ettersom ordningen i seg selv bygger på en forsinkelse (tildeling basert på dokumentert deltakelse innebærer en forsinkelse på minst ett år). Dette forbeholdet medfører imidlertid ikke at vi ikke tror det kan finnes – eller i alle fall kan komme til å finnes – en sammenheng, bare at vi tror det kan bli vanskelig å påvise en.

Naturligvis argumenterer instituttene til egen fordel, men det er et uomtvistelig faktum at de norske instituttene internasjonalt sett har lave basisbevilgninger, og det

er sannsynligvis rimelig at dette faktum – som de påstår – utgjør en begrensning for rammeprogramdeltakelsen deres. Derfor er det også rimelig å anta at STIM-EU med tiden bør resultere i økt deltakelse.

Ifølge Forskningsrådets saksbehandler for STIM-EU tilsvarer ordningens støtte, slik den har vært i 2012, i gjennomsnitt 9,5 prosent av Kommisjonens støtte, eller annerledes uttrykt cirka 7 prosent av de 25 prosentene instituttene selv må medfinansiere. Da gjenstår det altså cirka 18 prosent som stadig utgjør en utfordring for instituttene, og som forklarer den foreslåtte økningen av STIM-EUs budsjett fra og med 2014. Dette stemmer godt overens med intervjuobjektenes utsagn om at støtten i 2012 ga ytterligere 6 prosent finansiering i prosjekter uten norske bedrifter og 9 prosent i prosjekter med norske bedrifter.

Om den lave basisfinansieringen utgjør en stor begrensning eller ikke mangler vi grunnlag for å bedømme. Uansett er det mulig å se på STIM-EU som en del av de utvalgte instituttenes basisbevilgninger eller, annerledes uttrykt, som en måte å bøte på et system for basisfinansiering som har vist seg å være utilstrekkelig.

7.3.3 Outputaddisjonalitet

I teorien er det selvsagt mulig å beregne en outputaddisjonalitet for STIM-EU, men ettersom koblingen mellom STIM-EU og enkeltsøknader til rammeprogrammet er så indirekte, og STIM-EU bare har funnes i ett år og dessuten virker retroaktivt, ville en slik beregning neppe være meningsfull.

Det er ikke dermed sagt at man ikke kan forvente at STIM-EU kommer til å resultere i økt deltakelse i, og dermed økte inntekter fra, rammeprogrammet.

7.4 Effekter

Av de samme grunnene som gjør det meningsløst å beregne noen outputaddisjonalitet for STIM-EU – og av de samme grunnene vi oppga i avsnitt 4.5.4 som årsak til at PES sannsynligvis ikke fører til noen åpenbare effekter – mener vi at det er utelukket at STIM-EU kan ha noen som helst effekt på søkeres kompetanse, nettverk, evner som søknadsskrivere eller tilbøyelighet til å ta initiativ til nye søknader. (Visst fremstår det som høyst sannsynlig at STIM-EU kommer til å medføre at flere søknader blir skrevet, men dette er ikke en effekt av STIM-EU i den betydningen vi beskriver i avsnitt 3.2.)

7.5 Intervensjonslogikk

I betydelig høyere grad enn for de fleste andre ordninger i denne rapporten må en intervensjonslogikk for STIM-EU baseres på forhåpninger og velvillige tolkninger av en begrenset empiri. Dels har det ikke rukket å gå lang nok tid fra innføringen av støtten til at det kan observeres noen forandringer i adferd, dels – og det er mye viktigere – er koblingen mellom STIM-EU og enkeltsøknader så indirekte at man kanskje aldri kommer til å kunne påvise noen tydelige resultater; STIM-EU virker så å si indirekte gjennom instituttets ledelse, som i sin tur har i oppgave å sørge for en adferdsendring i organisasjonen. Med disse forbeholdene tror vi at en intervensjonslogikk for STIM-EU *noen år inn i fremtiden* kanskje kan komme til å se ut som i Figur 61.

Figur 61 Mulig intervensjonslogikk for STIM-EU om noen år.

Dersom intervjuobjektenes argumentasjon er korrekt bør STIM-EU med tiden resultere i *flere søknader* og i *mer konkurransedyktige søknader*. Dersom det blir lettere for instituttene å fremskaffe medfinansiering, virker det rimelig at de, i en del søknader, kommer til å våge å søke om *større FP7-støtte* enn i dag. Med tanke på at STIM-EU inneholder et særlig incentiv til å ta med norske bedrifter i EU-søknader bør det føre til *økt deltakelse av bedrifter*.

Dette burde føre til *flere innvilgede prosjekter*, til at en del prosjekter bevilges *større FP7-støtte* og til *økt deltakelse av bedrifter*, noe som igjen, rimeligvis, fører til *økt deltakelse i europeisk samarbeid* og til en *økt økonomisk retur*. Eventuelle bidrag til *økt internasjonalisering av norsk FoU*, *mer konkurransedyktig norsk FoU* og et *mer konkurransedyktig norsk næringsliv* er av samme årsak som for PES ukjente, men atter en gang høyst sannsynlige.

8. ERC-prosjekter som finansieres over FRIPRO (FRIPRO/ERC)

8.1 Bakgrunn og utvikling[37]

Forskningsrådet innførte i 2008 en finansieringsordning for søkere fra norske institusjoner til ERC Starting grants som etter trinn 2 i ERCs søknadsbehandling er vurdert som støtteverdige, men likevel ikke får finansiering fra ERC. Ordningen ble innført som et incentiv til økt søkning til ERC etter dårlige norske resultater ved de første utlysningene av Starting grants, og hadde tilnærmet samme formål som Yngre fremragende forskere (YFF), nemlig å støtte lovende unge forskere. I 2011 ble ordningen utvidet til også å omfatte ERC Advanced grants, og i den siste ERC-søknadsrunden i FP7 gjaldt ordningen søknadstypene Starting grants, Consolidator grants (tidligere en del av Starting grants) og Advanced grants. Støtteordningen ble avsluttet etter denne runden.

Ettersom ordningen til å begynne med omfattet relativt få søkere, fikk man innvilget støtte bare man oppfylte noen spesifiserte krav. Senere ble det foretatt budsjettmessige begrensninger. Det har vært et krav at søkeren må ha oppnådd karakteren A etter trinn 2, men ikke fått midler fra ERC, for å kunne bli vurdert som støtteverdig.

Søkeren har kunnet få maksimalt 75 prosent av omsøkt beløp til ERC fra Forskningsrådet. Ordningen har imidlertid ikke omfattet de ekstra midlene man har kunnet søke om fra ERC til å dekke særskilt dyrt utstyr, tilgang til forskningsinfrastruktur eller flyttekostnader. Maksimalt støttebeløp har vært begrenset til:

- 1 125 000 euro for Starting grants
- 1 500 000 euro for Consolidator grants
- 1 875 000 euro for Advanced grants

I de tilfellene hvor ERC-panelet har foretatt en vurdering av budsjettet, legges deres anbefalte tildeling som regel til grunn for støtteutmålingen. Dersom en slik anbefaling ikke foreligger, foretar Forskningsrådet (via egned(e) fagekspert(er) fra et av årets ekspertpaneler eller medlemmer av relevant fagkomite) en slik vurdering. For øvrig har det også blitt foretatt en administrativ vurdering for å sikre at prosjektet er tilpasset gjeldende regler for søknadstypen forskerprosjekt i FRIPRO.

Støtten fra Forskningsrådet har hatt en maksimal budsjettgrense på 120 millioner kroner for søkere til Starting grants og Consolidator grants til sammen, og 45 millioner kroner for søkere til Advanced grants. Dersom flere har vært kvalifisert til å motta støtte enn det har vært midler til, har bare de høyest rangerte prosjektene blitt støttet. Denne rangeringen har vært basert på rangeringen de ulike søknadene har hatt i sine respektive paneler. Dersom ERCs rangering ikke har skilt mellom søknader, samtidig som budsjettrammene for Forskningsrådets ERC-finansieringsordning har vært oversteget, har man foretatt følgende:

- Starting grant- og Consolidator grant-søkerne har blitt rangert slik at de med kortest tid fra avlagt doktorgrad (fratrukket lovfestede permisjoner) har blitt prioritert.
- Moderat kjønnskvotering har blitt brukt i tilfeller der man ikke har kunnet skille søkere ved hjelp av ovennevnte kriterium.

[37] Denne beskrivelsen er hentet fra Forskningsrådets dokumenter «ERC – erfaringer fra FP7 og anbefalinger frem mot Horisont 2020», 18.03.2013, og P. I. Høvring og P. M. Kommandantvold «ERC-prosjekter som finansieres over FRIPRO».

8.2 Mottakere av støtte

Figur 62 viser de ni vertsinstitusjonene for mottakere av FRIPRO/ERC-støtte 2010–2012 (ingen støtte har vært innvilget før 2010). Dataene i figuren gjelder innvilget støtte, ikke forbruk. I årene 2010–2012 er drøyt 46 millioner kroner innvilget totalt og ytterligere 54 millioner kroner er innvilget for årene 2013–2015 (disse vises ikke i figuren). I løpet av 2010–2016 mottar 21 Starting grants-søkere og tre Advanced grants-søkere til sammen 204 millioner kroner i FRIPRO/ERC-støtte, noe som innebærer i gjennomsnitt 8,5 millioner kroner per prosjekt. Til sammenlikning har ERC innvilget 17 norske Starting grants-søknader og 24 Advanced grants-søknader så langt.

Figur 62 De ni vertsinstitusjonene for mottakere av FRIPRO/ERC-støtte 2010–2012 (innvilget støtte). Technopolis' analyse av data fra Forskningsrådet.

Figur 63 sammenstiller FRIPRO/ERC-støttens fordeling på forskningsutøvende sektor 2010–2012. (Som i Figur 62 gjelder dataene innvilget støtte. «Annet» er SSB.) Som forventet mottar universitetene en stor del av støtten. Instituttenes store andel er muligens litt mer overraskende.

Figur 63 FRIPRO/ERC-støtte fordelt på forskningsutøvende sektor 2010–2012 (innvilget støtte). Technopolis' analyse av data fra Forskningsrådet.

8.3 Resultater

Figur 64 viser at forskernes kjennskap til at ERC-søknaden kunne få en andre sjanse gjennom FRIPRO innebar at de prioriterte arbeidet med søknaden, investerte mer tid i den enn de ellers ville ha gjort og at de lettere kunne rettferdiggjøre søknadsarbeidet innad i egen organisasjon. Dette gjorde at søknaden ble betydelig bedre. Imidlertid er det bare 58 prosent av respondentene som oppgir at de kjente til FRIPRO/ERC-muligheten da de bestemte seg for å skrive ERC-søknaden sin, og det er kun deres svar som er tatt med i figuren. Figuren viser dessuten at svarene i høy grad samstemmer med svarene fra mottakerne av PES-støtte.

Figur 64 Resultater av FRIPRO/ERC-støtten for søkeren (kun de som kjente til ordningen), og tilsvarende vurderinger fra mottakere av PES-støtte. Påstandene gradert på en skala fra 1: «fully disagree» til 4: «fully agree».

8.3.1 Nye søkere

Spørsmålet om nye søkere er for FRIPRO/ERCs del nærmest rent formelt besvart siden alle søkere til ERC i prinsipp er nye, ettersom ERC og ERCs utlysninger er så nye.

8.3.2 Flere og bedre søknader

Som vi ser av Figur 65 oppgir bare 9 prosent av respondentene som kjente til FRIPRO/ERC-muligheten, at det ikke ville blitt sendt inn noen søknad i det hele tatt dersom ikke FRIPRO/ERC-muligheten hadde funnes. Bare 18 prosent mener vissheten om at FRIPRO/ERC-muligheten fantes som en andre sjanse førte til at ERC-søknaden ble mer konkurransedyktig. Imidlertid oppgir de samme respondentene, ifølge Figur 64, at en slik kobling eksisterer til en viss grad. Denne åpenbare motsigelsen indikerer kanskje at det likevel finnes en positiv kobling mellom FRIPRO/ERC-muligheten og søknadskvalitet, men at denne sammenhengen oppleves ulikt av ulike individer og at den trolig er temmelig svak. Ettersom FRIPRO/ERC i motsetning til PES ikke gir støtte til EU-søknader, kan man spørre seg hvordan en sammenheng mellom FRIPRO/ERC-støtte og en ERC-søknads konkurransekraft kan se ut. Sannsynligvis er det slik at FRIPRO/ERC, gjennom å tilby de beste avslåtte ERC-søknadene en andre sjanse, øker søkerens motivasjon til å investere litt mer tid og krefter i å gjøre søknaden noe mer konkurransedyktig. Dette indikeres også i intervjuer.

Samtidig må det noteres at 32 prosent av respondentene oppgir at de ikke kjente til FRIPRO/ERC-muligheten da de bestemte seg for å skrive sin ERC-søknad, noe som naturligvis innebærer at påvirkningen på deres søknader er ikke-eksisterende. Dessuten oppgir 73 prosent av dem som kjente til støtteordningen, at denne ikke hadde noen påvirkning. Til syvende og sist er det nok rimelig å konkludere med at ordningens påvirkning når det gjelder antall og konkurransekraft for norske ERC-søknader, er svært beskjeden.

Figur 65 Hva hadde skjedd dersom FRIPRO/ERC-støtten ikke hadde eksistert? Andel respondenter (kun de som kjente til ordningen) som oppgir at søknaden ikke hadde blitt sendt, eller at den hadde blitt mindre eller like konkurransedyktig.

8.3.3 Outputaddisjonalitet

Det finnes ingen outputadditionalitet for FRIPRO/ERC, i alle fall ikke som definert i PES-kapittelet, ettersom FRIPRO/ERC-muligheten neppe fører til noen inntekt fra FP7. Man kunne, basert på resonnementene i avsnitt 8.3.2, argumentert for at en og annen søknad har fått finansiering fra ERC takket være FRIPRO/ERC-muligheten, men det mener vi i så fall ville vært vel spekulativt, ikke minst med tanke på at påvirkningen ser ut til å være så svak. Imidlertid kan FRIPRO/ERC-støtten ses på som en måte Forskningsrådet kan «outsource» vurderingen av søknader til FRIPRO på og dermed spare på egne ressurser.

8.4 Effekter

Figur 66 viser at erfaringene med å ha skrevet en ERC-søknad i visshet om at FRIPRO/ERC-muligheten fantes, antas å ha ført til en betydelig kompetanseutvikling og en betydelig økt tilbøyelighet til å skrive ytterligere en ERC-søknad. På det andre tolkningsseminaret vårt sto imidlertid representanter fra Forskningsrådet fast på at det ikke foreligger indikasjoner på at de forskerne som har fått støtte gjennom FRIPRO/ERC skal ha sendt ytterligere søknader til ERC, snarere tvert imot: støtten ser ut til å ha motsatt effekt. Dette bekreftes også i intervjuene våre: Har man fått støtte fra Forskningsrådet, så er man fornøyd. Mot denne bakgrunnen kan man muligens stille spørsmålstegn ved respondentenes vurdering av tilbøyeligheten å skrive ytterligere en ERC-søknad. Kanskje handler dette om ulike referanserammer når det gjelder tid. Respondentene sikter kanskje til at de opplever at de er mer tilbøyelige til å sende inn en ny ERC-søknad om noen år når FRIPRO/ERC-støtten går mot slutten? Respondentene opplever også at de nå er betydelig mer tilbøyelige til å hjelpe en kollega med å ferdigstille en ERC-søknad.

Figur 66 Effekter på søkeres evner som følge av å skrive ERC-søknad i visshet om at den – dersom den ble godt vurdert, men ikke innvilget av ERC – ville bli delfinansiert av FRIPRO/ERC (kun de som kjente til ordningen). Påstandene gradert på en skala fra 1: «fully disagree» til 4: «fully agree».

Å skrive en ERC-søknad, uavhengig av om det finnes noen FRIPRO/ERC-mulighet eller ikke, er neppe noe som har noen effekt på søkerens nettverk. ERC-søknader er noe man skriver på egen hånd.

Med samme logikk som i tidligere kapitler slutter vi oss til at de effektene som fremgår av Figur 66 ikke kan attribueres til FRIPRO/ERC, og i dette tilfellet ser argumentene ut til å være enda sterkere ettersom nesten alle søkere oppgir at de ville ha skrevet søknaden sin selv uten FRIPRO/ERC-muligheten.

Det finnes et par andre mulige effektkjeder som er parallelle med den som ble diskutert ovenfor. Dels oppmuntrer FRIPRO/ERC-ordningen norske forskere til å tilpasse seg internasjonale kvalitetsnormer, noe som rimeligvis bør få positive tilbakevirkninger på norsk forsknings kvalitet, dels er FRIPRO/ERC-støtten betydelig større enn vanlig FRIPRO-støtte, noe som fører til en konsentrasjon av forskningsressurser som i prinsippet bør bidra til defragmentering av norsk forskning. Det skal imidlertid noteres at disse effektkjedene først og fremst baserer seg på logiske resonnementer, og ikke på den empirien vi legger frem over (som imidlertid ikke motsier disse resonnementene). Ikke desto mindre har vi grunn til å tro at disse effektkjedene er reelle.

8.5 Intervensjonslogikk

Vi tror dermed att intervensjonslogikken for FRIPRO/ERC kan illustreres som i Figur 67. Når det gjelder eventuell sammenheng mellom FRIPRO/ERC-støtte og *mer konkurransedyktige søknader* inneholder empirien motsigelser, men det ser ut til at en slik kobling er til stede i enkelte søkeres tilfelle, i og med at den såkalte andre sjansen FRIPRO/ERC tilbyr kan motivere dem til å investere mer tid og energi i å gjøre søknaden bedre. Det ser videre ut til at FRIPRO/ERC indirekte bidrar til *kompetansehevning* av søkere slik at de blir bedre søknadsforfattere og muligens til *økt tilbøyelighet til å ta initiativ til nye søknader*, men attribueringen til FRIPRO/ERC er mildt sagt tvilsom. Eventuelt fører FRIPRO/ERC til noen *flere innvilgede ERC-prosjekter*, og dermed til *økt økonomisk retur*, men dette må ses på som ren spekulasjon ettersom indisiene er så svake. Det kan imidlertid ikke utelukkes.

Parallelt med dette, tror vi altså at FRIPRO/ERC-støtten også fører til *bedre FRIPRO-prosjekter enn tidligere*, noe som bidrar til *økt kvalitet på norsk forskning*, samt til *større FRIPRO-prosjekter enn tidligere*, noe som bidrar til *defragmentering av norsk forskning*.

Figur 67 Intervensjonslogikk for FRIPRO/ERC.

9. Medvirkningsordninger (MVO-er)

9.1 Bakgrunn og utvikling: ENERGIX MVO[38]

RENERGI-programmet etablerte i 2010 en medvirkningsordning (MVO). Formålet med ordningen er å bidra til at norske interesser blir bedre ivaretatt i det strategiske arbeidet som foregår på EU-arenaen knyttet til SET-planen (Strategic energy technology plan) og innenfor International Energy Agency (IEA), ved hjelp av økt og bedre koordinert norsk medvirkning i formativ fase. SET-planen er EUs samarbeidsarena for fremskynding av utviklingen av strategisk viktige energiteknologier. Norge er med i SET-planen og deltar v/OED og Forskningsrådet i SET-planens øverste organ, Styringsgruppa, og har for tiden valgt å delta på myndighetsnivå (Forskningsrådet) i European Industrial Initiative (EII-teamene) innenfor *wind*, *grid* og *carbon capture and storage* (CCS).

Formålet med EU-arbeidet på energiområdet er

- å ivareta Norges interesser og prioriteringer på kort og lang sikt
- å bidra i utviklingen av SET-planen

For å få til dette har følgende delmål blitt spesifisert

- å medvirke i EUs strategiske arbeid – og spesielt delta aktivt på områdene med norske fortrinn og interesser
- å integrere EU-perspektivet inn i det nasjonale programarbeidet
- å sikre høy norsk deltakelse og kvalitet i EU-prosjekter

Bakgrunnen for utviklingen av medvirkningsordningen var:

- At beslutningsprosessene på EU-nivå begynte å inkludere andre, nye og/eller flere fora, og for å få gjennomslag for norske synspunkter og prioriteringer var det nødvendig å være representert i de rette foraene til rett tid, ha et best mulig koordinert budskap på de forskjellige relevante arenaene, samt å «følge ballen helt i mål».
- At strategiene utvikles for et lengere tidsperspektiv og det dermed er essensielt å være med når prosessen går, siden innflytelsen er størst tidlig i prosessen.

RENERGI-programmet begynte i 2010 å lyse ut midler til å fremme norsk deltakelse og norske prioriteringer i det strategiske arbeidet på EU-arenaen knyttet til SET-planen. Det hadde allerede vært bevilget støtte til IEA-arbeid og -deltakelse en stund, og det var behov for å strømlinjeforme håndteringen av disse tildelingene. På grunn av en del likhetstrekk i vurderingene av støtte til deltakelse i IEA og European Energy Research Alliance (EERA) ble det av praktiske årsaker besluttet å inkludere håndteringen av IEA-støtte i ordningen.

Støtten må ses på som et incentiv, i tillegg legger aktørene ned betydelig egeninnsats. Ordningen åpner for reisestøtte og støtte til noe begrenset arbeid. Støtteandelen er på maksimalt 75 prosent, og støtten betales ut i etterkant basert på faktiske aktiviteter og kostnader. Forumets relevans for SET-planen samt deltakende aktørs rolle og nærhet til beslutninger er sentrale kriterier.

Et sentralt prinsipp for ordningen er å fremme informasjonsspredning fra norske aktører som deltar i EU-fora til norske aktører som ikke gjør det, samt å involvere de sistnevnte og deres synspunkter i det strategiske arbeidet på EU-arenaen. Forskningsrådet ser på dette som viktige aktiviteter i opplærings- og mobiliseringsarbeidet blant aktører/personer som er mer uerfarne på EU-arenaen.

---

38 Denne beskrivelsen er hentet fra Forskningsrådets dokument «Medvirkningsordningen – utvikling fra 2010 til 2013».

Et annet prinsipp for ordningen er at aktørene hovedsakelig skal sikre nasjonale interesser på EU-arenaen. Krav om et åpent nasjonalt informasjons- og koordineringsarbeid vil sikre dette gjennom nær kontakt med myndigheter og andre nasjonale aktører på fagområdet.

En første pilotutlysning ble publisert sommeren 2010. De tilgjengelige midlene var på 1,5 millioner kroner, og det var deltakelse i European technology platforms (ETP-er) og EERA innenfor følgende prioriterte fagområder som kunne støttes:

- vind og nett
- fotovoltaiske celler, biodrivstoff, energieffektivisering og hydrogen og brenselceller
- fornybar varme og kjøling (sol, geo og bio) og havenergi

Det var ikke satt noe tak på støttebeløp.

Etter pilotutlysningen ble det bevilget 15 millioner kroner over tre år til videreføring av medvirkningsordningen. Høsten 2012 ble rammen økt med ytterligere 1 million kroner for å kunne innvilge alle søknadene som tilfredsstilte kriteriene til støtte. Det er gjennomført fire utlysninger totalt, to per år (februar og august/september) i 2011 og 2012.

For å gi norske aktører et ekstra incentiv til å ta på seg lederroller ble ordningen endret våren 2012 slik at man kunne få et større støttebeløp dersom man ledet opprettelser av nye *joint programmes* eller *sub-programmes* (JP/SP) i EERA eller *tasks* i IEA. EERA er fremdeles i en formativ fase, og erfaringer viser at selv om JP/SP formelt er opprettet kan det gjenstå mye strategisk arbeid. For at aktørene skal kunne delta i arbeidet med å finne arbeidsform, virkemidler og videre finansiering i forumet har Forskningsrådet i den første utlysningen for 2013 valgt å gi støtte til ett års deltakelse. Dette tiltaket kan også mobilisere nye aktører til EERA-arbeidet.

Også når det gjelder IEA ser Forskningsrådet behov for finansiering ett år etter opprettelse for at aktørene skal kunne ha mulighet til å etablere seg i forumet, og arbeide med å skaffe seg videre finansiering etter opprettelsen.

Forskningsrådet har nå delt opp støtten til medvirkning i ETP-er og andre strategiske fora, samt til koordinerings- og informasjonsarbeid. For å sikre at informasjonsspredning og koordinering av norske aktører videreføres er det viktig at det er et krav at det også må søkes om støtte til dette. Dersom det finnes en eksisterende gruppe for koordinering og informasjonsspredning er det et krav om at man deltar aktivt i denne. Støtten blir da som følger:

- deltakelse i ETP: inntil 200 000 kroner per år per aktør
- ledelse i ETP: inntil 350 000 kroner per år per aktør
- koordinering + informasjonsspredning: inntil 150 000 kroner per år (hovedsakelig for deltakere i ETP)

Ordningen er nå også utvidet slik at ett års deltakelse i IEA etter opprettelse av *tasks* støttes. Å finansiere deltakelse ett år etter oppstart, vil gi bedre mulighet til å finne en mer langsiktig finansiering, enten ved å søke finansiering fra Forskningsrådet eller fra en annen finansieringskilde. For EERA er det ønskelig å støtte ett års deltakelse uavhengig av fase til JP/SP for å stimulere nye aktører til EU-deltakelse. Støtten blir da:

- EERA-deltakelse ett år: inntil 150 000 kroner per år per aktør
- IEA-deltakelse ett år etter opprettelse: inntil 150 000 kroner per år per aktør

9.2 Bakgrunn og utvikling: CLIMIT MVO[39]

CLIMIT ønsker å bidra til at norske forskningsprioriteringer blir bedre ivaretatt i det strategiske arbeidet som foregår på EU-arenaen knyttet til SET-planen og i IEAs teknologinettverk, og etablerte derfor i 2011 en medvirkningsordning som skal fungere som incentiv for koordinering av norske aktørers arbeid i strategiske internasjonale prosesser på CO_2-håndteringsområdet. Ordningen skal også være et incentiv til norske aktørers deltakelse i relevante EU- og IEA-fora for å fremme norske prioriteringer innen CO_2-håndtering.

CLIMIT-programmet lyser årlig ut 900 000 kroner til medvirkningsprosjekter. Dette utgjør en liten del av den totale porteføljen. Med et budsjett på 90 millioner kroner for 2013, utgjør medvirkningsprosjektene kun 1 % av CLIMITs midler.

9.3 Mottakere av støtte

Figur 68 viser mottakerne av støtte fra ENERGIX MVO 2010–2012 og CLIMIT MVO 2011–2012 (ingen støtte har vært innvilget før disse periodene).

I årene 2010–2012 har 45 prosjekter forbrukt 10,6 millioner kroner totalt fra ENERGIX MVO, og ytterligere 6,3 millioner kroner er innvilget for disse prosjektene i 2013 (den innvilgede støtten vises ikke i figuren). Syv søknader har fått avslag.

I årene 2011–2012 har åtte prosjekter forbrukt 2,0 millioner kroner totalt fra CLIMIT MVO, og ytterligere 2,3 millioner kroner er innvilget for perioden 2013–2014 (vises ikke i figuren). To søknader har fått avslag.

Figur 68 Mottakere av støtte fra ENERGIX MVO 2010–2012 og CLIMIT MVO 2011–2012. SINTEFs ENERGIX MVO-støtte beløper seg til 8,3 millioner kroner. Technopolis' analyse av data fra Forskningsrådet.

9.4 Resultater

Figur 69 viser at respondentene i høy grad sier seg enig i samtlige påstander om hva MVO-støtten er blitt brukt til, noe som indikerer at støtten ser ut til å bli brukt på den måten den er ment å brukes. «Vi er en norsk edderkopp i EU-systemet. Vi tilfører en norsk dimensjon til den integrerte *roadmap*-en for Horisont 2020», forteller en instituttrepresentant. Det finnes en tydelig positiv forventning om at MVO-støtten skal føre til at ens egen organisasjonen kommer til å delta aktivt i EU-samarbeid og at

[39] Denne beskrivelsen er hentet fra Forskningsrådets dokumenter «CLIMIT Programplan 2013–2020» og «Årsrapport 2012 CLIMIT-FoU».

norske interesser kommer til å bli ivaretatt og fremført. Respondentene mener også at både deres egen og andre norske organisasjoner kommer til å synliggjøres, og at de selv kommer til å dele sin innsikt med andre norske aktører, noe som bekreftes av intervjuene. At de vurderer det slik at det er deres egen organisasjons interesser som først og fremst får gjennomslag, er neppe overraskende. Resultatene avslører også at bare en drøy tredjedel (35 %) av støttemottakerne ville ha investert like mye (eller mer) tid og penger i å virke i disse viktige europeiske foraene uten MVO-støtten, noe som gjør at disse resultatenes attribuering til Forskningsrådets støtte må ses på som relativt tydelig. En instituttrepresentant forklarer at «det ville ha vært urimelig å ta så mye nasjonalt ansvar uten offentlig finansiering. Samtidig har vi ikke råd til *ikke* å delta i disse foraene, men Forskningsrådet får likevel mye for pengene».

Figur 69 Hva MVO-støtten brukes til. De trunkerte påstandene leses som «...in important European forums». Påstandene gradert på en skala fra 1: «fully disagree» til 4: «fully agree».[40]

Figur 70 illustrerer at respondentene allerede opplever at MVO-støtten har resultert i utlysninger (og, i litt mindre grad, prosjekter – vi kommer tilbake til det i neste avsnitt) som stemmer overens med både støttemottakernes interesser og mer generelle norske interesser, noe som ifølge intervjuobjektene i høy grad kan attribueres til Forskningsrådets støtte. Forventningene til den fremtidige utviklingen er, som vi kan se, betydelige.

Figur 71 viser at det påvirkningsarbeidet MVO-ene har finansiert oppgis å ha skapt en innsikt i hvordan man går frem for å være med og påvirke i ulike europeiske fora, og dermed har gjort søkerne bedre rustet til å fortsette med dette. Figuren viser også at støttemottakerne oppgir å ha fått et betydelig utvidet nettverk, noe som har medført at organisasjonen deres nå er etablert i viktige europeiske fora. Disse resultatene bekreftes av intervjuene. I motsetning til hva som har vært tilfellet med alle de foregående ordningene, bør disse resultatene hovedsakelig kunne attribueres til Forskningsrådets støtte.

[40] Samme spørsmål ble brukt for begge MVO-ene og vi velger derfor å presentere resultatene felles.

Figur 70 Resultater av MVO-støtten for søkeren. Påstandene gradert på en skala fra 1: «fully disagree» til 4: «fully agree».

Figur 71 Resultater av MVO-støtten for søkeren. Påstandene gradert på en skala fra 1: «fully disagree» til 4: «fully agree».

9.5 Resultater og effekter på lengre sikt

Vi mener at de resultatene som direkte kan attribueres til MVO-støtten ikke kan spores lengre enn til utlysninger som passer norske interesser og til kompetanseutvikling av støttemottakerne; det som skjer på lengre sikt kan bare indirekte attribueres til Forskningsrådets støtte. Ikke desto mindre finnes det grunn til å resonnere rundt hva som kan antas å skje.

Figur 70 viser at både støttemottakernes egne organisasjoner og – i noe større utstrekning – andre norske organisasjoner allerede har fått utenlandsk finansiering som et antatt resultat av det arbeidet som har blitt delfinansiert av MVO-ene. Figuren viser også at forventningene til ytterligere positive resultater er høye. Vi mener

imidlertid at utenlandsk finansiering, både konstatert og forventet, bare indirekte kan attribueres til MVO-støtten, ettersom den ikke finansierer søknadsarbeid.

Hvorvidt de søknadene det implisitt refereres til i Figur 70, har blitt mer konkurransedyktige, er ukjent. Man burde imidlertid kunne forvente at støttemottakernes medvirkning i viktige europeiske fora gir dem en innsikt som igjen gir kompetanse til å skrive bedre søknader, noe som indikeres av Figur 71. Dette forblir imidlertid spekulasjon.

Spørsmålet om hvorvidt nye søkere er blitt mobilisert, kan besvares på ulike måter. Enten er de fleste søkere nye, ettersom det i de fleste tilfeller er snakk om nye fora og dermed nye finansieringsmuligheter. Samtidig er det et faktum at de fleste mottakerne av MVO-støtte er vante og flittige søkere i europeisk sammenheng og dermed neppe kan betraktes som nye. De andre norske organisasjonene som indikeres i Figur 70 kan imidlertid godt være det, men siden vi ikke vet hvem de fleste av disse er, forblir de eventuelle nykommerne ukjente. De vi kjenner fra intervjuer er IRIS og NIVA, som også er «gamle» i europeisk sammenheng.

Ettersom MVO-ene ikke direkte fører til noen inntekter fra utenlandske programmer finnes det ingen outputadditionalitet for MVO-ene, i det minste ikke som definert i PES-kapittelet. Figur 70 indikerer at inntekter oppstår indirekte, men disse kan neppe attribueres til MVO-støtten.

Ifølge en analyse fra Forskningsrådet har suksessraten til søknader med norske deltakere til Energisærprogrammet i FP7 blitt betydelig høyere siden 2011. Samtidig har suksessraten for alle søknader til Energiprogrammet utviklet seg i motsatt retning. Forskningsrådet påpeker at det er vanskelig å bevise hvorvidt den positive utviklingen (delvis) kan tilskrives det arbeidet ENERGIX MVO har delfinansiert, og denne evalueringen inneholder heller ikke empirisk grunnlag for å kunne bekrefte (eller avkrefte) en slik kobling.

9.6 Intervensjonslogikk

Vi mener at MVO-enes intervensjonslogikk kan illustreres som i Figur 72.

Figur 72 Intervensjonslogikk for MVO-ene.

MVO-støtten brukes til *påvirkning av strategier* og bidrar samtidig til å bygge *nye nettverk*. Dette arbeidet resulterer tydeligvis i *mer relevante utlysninger* og i *kompetansehevning* av støttemottakerne. Så langt mener vi at resultatene kan attribueres direkte til MVO-støtten. Empirien peker på at resultatene i forlengelsen fører til *flere søknader* og til *flere innvilgede prosjekter*, noe som trolig fører til *økt deltakelse i europeisk samarbeid* og *økt økonomisk retur*. Disse resultatene mener vi imidlertid bare indirekte kan attribueres til MVO-støtten, noe vi har indikert med stiplede linjer og ruter i figuren. Hvorvidt det også finnes indirekte resultater i form av *nye søkere* og *mer konkurransedyktige søknader* er uklart, og dette har vi indikert med spørsmålstegn.

10. Sammenlikning av Forskningsrådets støtteordninger

Som en introduksjon til støtteordningene redegjorde vi allerede i kapittel 3 for hvordan ordningene kan kategoriseres i fire ulike typologier, samt for støttens overgripende fordeling på forskningsutøvende sektorer.

Den oppmerksomme leser har sikkert notert seg at svarene på spørreundersøkelsene, og strukturen på kapitlene som beskriver støtteordningene, i stor grad har blitt farget av evalueringsspørsmålene. Vi har så langt som mulig brukt liknende formuleringer i de ulike spørreundersøkelsene for å muliggjøre sammenlikninger dem imellom – som vi gjør rede for i dette kapittelet.[41] Når man skal tolke de følgende figurene er det viktig å ha i mente at respondentgruppenes sammensetning varierer mellom ordningene.

I to av de kommende figurene har vi tatt med undersøkelsesdata også for STIM-EU, til tross for at disse på flere måter skiller seg fra intervjuempirien (jf. kapittel 7). Mot denne bakgrunnen er det sentralt å huske på at undersøkelsesempirien for STIM-EU må tolkes varsomt.

10.1 Resultater

Figur 73 illustrerer at respondentene opplever at alle de fem støtteordningene av typen A–C gjør det lettere å prioritere EU-søknaden internt, noe som fører til at man bruker mer tid på den og at den dermed blir mer konkurransedyktig. De opplever i litt lavere utstrekning at ordningene resulterer i at organisasjonen tar på seg et større ansvar og dermed får et større budsjett (= større støtte fra EU). Aller lavest anses påvirkningen å være når det gjelder hvorvidt flere norske organisasjoner blir med i søknaden. Når det gjelder STIM-EU indikerer intervjuempirien imidlertid at respondentenes vurdering er altfor lav (jf. kapittel 7). På samtlige områder blir resultatene av FCH JU-støtten vurdert som sterkest, etterfulgt av PES.

Figur 73 Sammenlikning av resultater ifølge mottakerne.[42] Påstandene gradert på en skala fra 1: «fully disagree» til 4: «fully agree».

Figur 74 sammenlikner hva støttemottakerne oppgir at de hadde gjort dersom de ikke hadde fått støtte fra de tre ordningene som gir tilleggsfinansiering til prosjekter som allerede har fått innvilget støtte fra EU (type B). Den enkle analysen av denne figuren

[41] Av logiske årsaker har vi tilpasset formuleringen av spørsmål og påstander i undersøkelsene til hver enkelt ordning. Der vi i de følgende figurene sammenlikner undersøkelsessvar har vi beholdt de sentrale delene av formuleringene ordningene imellom.

[42] For FRIPRO/ERC var ikke alle alternativene relevante, og derfor var halvparten av dem utelatt i spørreundersøkelsen.

er at IS-TOPP og STIM-EU ser ut til å ha hatt høyst begrenset påvirkning på søknadens være eller ikke være, og bare en noe større påvirkning på det omsøkte budsjettet fra EU (men her er det igjen grunn til å minne om at man må se på vurderingene for STIM-EU med en viss skepsis). Derimot har FCH JU-støtten tydeligvis svært stor betydning for at søknader blir skrevet.

Figur 74 Hva hadde skjedd dersom ordningen ikke hadde eksistert? Andel respondenter som oppgir at de ikke hadde deltatt, eller at de hadde deltatt med like stort eller mindre budsjett.

For de ordningene som kan tenkes å på en eller annen måte påvirke søknadens konkurransekraft – PES (typologi A) og FRIPRO/ERC (typologi C) – viser Figur 75 at ordningenes betydning blir vurdert helt forskjellig. Respondentene oppgir at det er svært tydelig at PES har en positiv påvirkning på søknadens konkurransekraft, mens tilsvarende påvirkning fra FRIPRO/ERC blir vurdert som svært liten. Dette er neppe overraskede med tanke på at PES finansierer arbeid i søknadsfasen, mens FRIPRO/ERC bare gir en såkalt andre sjanse – og det bare til et utvalg av de (nest) beste søknadene. Ingen av ordningene ser ut til å ha spesielt sterk påvirkning på hvorvidt søknaden overhodet blir til i utgangspunktet.

Figur 75 Hva hadde skjedd dersom ordningen ikke hadde eksistert? Andel respondenter som oppgir at søknaden ikke hadde blitt sendt, eller at den hadde vært like eller mindre konkurransedyktig.

10.2 Effekter

Som vi gjentatte ganger har resonnert rundt i tidligere kapitler, tolker vi det slik at de effektene som har kommet frem i undersøkelsessvarene høyst i svært beskjeden grad kan attribueres til den enkelte ordning når det gjelder typene A og B. Ikke desto mindre har vi flere indikasjoner på vesentlige, men indirekte, effekter av

støtteordningene. Figur 76 bekrefter at PES og FCH JU-støtten indirekte fører til tydelige effekter i form av innsikt i hvordan man komponerer konkurransedyktige søknader og konsortier. Som nevnt i tidligere kapitler er det naturlig at IS-TOPP tilskrives betydelig svakere effekter på disse områdene, og at STIM-EU ikke kan ha noen effekter i det hele tatt (som de ble definert i avsnitt 3.2).

Figur 76 Effekter på søkeres evner. Påstandene gradert på en skala fra 1: «fully disagree» til 4: «fully agree».

Av Figur 77 kommer det frem at FCH JU-støtten har kraftigst effekt når det gjelder utvidelse av nettverk, både innenlands og innenfor ERA. PES har også tydelige effekter når det gjelder forbindelser til andre FoU-utførere innenfor ERA, mens effektene på de tre andre områdene er vesentlig mer beskjedne. Nettverkseffektene av IS-TOPP er gjennomgående beskjedne, særlig utenfor landet, noe som fremstår som naturlig.

Figur 77 Effekter på utvidelse av søkeres nettverk. Påstandene gradert på en skala fra 1: «fully disagree» til 4: «fully agree».

Når det gjelder søkeres evne til å ta initiativer til nye søknader ser vi nok en gang, av Figur 78, at FCH JU er den støtten som tillegges størst effekt. Også PES' effekt blir vurdert som kraftfull, og interessant nok er forskjellen mellom disse to ordningene størst når det gjelder evnen til å påta seg koordinatorrollen. IS-TOPP blir i relativt høy grad vurdert å påvirke søkeres evne, med unntak for nettopp evnen til å påta seg koordinatorrollen der effektene vurderes å være som minst.

Figur 78 Effekter på søkeres evner til å ta nye initiativer. Påstandene gradert på en skala fra 1: «fully disagree» til 4: «fully agree».

10.3 Fremtidig betydning av ordningene

I Figur 74 og Figur 75 viste vi hvordan søkere mener at deres egen søknad ville blitt påvirket dersom ordningene av typen A og B ikke hadde funnes. Vi har dessuten, avslutningsvis, bedt respondentene om å vurdere den eventuelle effekten på deres egen organisasjons samlede antall søknader dersom den enkelte ordning rent hypotetisk ble avsluttet. I det første tilfellet gjelder altså resultatene søkernes egne, konkrete, og allerede innsendte søknader, mens Figur 79 og Figur 80 viser respondentenes spekulasjoner omkring hvordan de tror at organisasjonen deres som helhet ville blitt påvirket av at den enkelte ordning ble avsluttet (hypotetisk fremtid). Man bør være spesielt kritisk når man tolker disse resultatene siden det erfaringsmessig er grunn til å mistenke at denne typen spørsmål medfører en del taktiske svar, noe som gjør at man ikke kan stole blindt på prosentsatsene. Ikke desto mindre mener vi at svarene, varsomt tolket, bør gi rimelig pålitelige indikasjoner.

Figur 79 Hva ville hendt med antallet søknader fra egen organisasjon dersom ordningen ble avsluttet?

Som forventet indikerer Figur 79 at antallet søknader fra egen organisasjonen ville påvirkes negativt dersom respektive støtteordning ble avsluttet. Minst påvirkning ville en avslutning av IS-TOPP hatt, og størst påvirkning en avslutning av FCH JU-støtten,

etterfulgt av PES. Det er grunn til å tolke svarene for STIM-EU ekstra forsiktig, i og med at respondentenes sammenlikningsgrunnlag er ukjent (færre enn når da?).

Figur 80 indikerer at de gjenværende (færre) søknadenes konkurransekraft dessuten ville påvirkes negativt dersom støtteordningene forsvant. Størst blir påvirkningen vurdert å være dersom FCH JU-støtten og PES uteble, mens den for STIM-EUs og IS-TOPPs del blir vurdert som betydelig mindre.

Figur 80 Hva ville hendt med konkurransekraften til søknader fra egen organisasjon dersom ordningen ble avsluttet?

11. Støtteordninger i andre land

11.1 Introduksjon

I dette kapittelet sammenlikner vi de norske støtteordningene med liknende ordninger i et utvalg EU-land og assosierte land. Kapittelet tilbyr på ingen måte noen uttømmende sammenlikning, men vi har sett på land det er naturlig for Norge å sammenlikne seg med på dette området, og forsøkt å finne frem til ordninger det er interessant å sammenlikne med.

De norske støtteordningene kan deles inn i fire typologier (jf. kapittel 3):

A. økonomisk støtte i søknadsforberedende fase

B. tilleggsfinansiering til organisasjoner som deltar i EU-prosjekter

C. finansiering av søkere som til tross for høy vurdering ikke har fått ERC-støtte

D. støtte til deltakelse i fora som setter dagsorden

Tidligere undersøkelser som beskriver støtteordninger for deltakelse i rammeprogrammet og andre europeiske samarbeidsnettverk (for eksempel EUREKA og COST) har vist at mesteparten av støtten i europeiske land med et høyt nivå av EU-deltakelse, som for eksempel Østerrike, Finland, Sverige og Nederland, består av tilbud om informasjon om rammeprogrammet og dets særprogrammer, vurdering av søknader, og opplæring. De siste årene har imidlertid flere land introdusert økonomiske støtteordninger for å styrke sin rolle på den europeiske arenaen. I de følgende avsnittene tar vi for oss hvilke støtteordninger utvalgte land tilbyr for å styrke sin nasjonale deltakelse.

Forskningsrådet gjennomførte nylig en undersøkelse blant NCP-er i andre land, som avdekket at i det minste 13 EU-land og assosierte land og regioner har en eller annen form for støtteordning.[43] Svarprosenten for undersøkelsen var bare på 51 prosent, men to tredjedeler av NCP-ene oppga at deres land eller region i det minste har én støtteordning. Flesteparten av disse ordningene vil ifølge respondentene sannsynligvis bli videreført under Horisont 2020. I tillegg til disse, har vi identifisert enkelte andre tiltak og støtteordninger.

11.2 Økonomisk støtte til søknadsforberedelse

Noen land har aldri hatt noen systematisk økonomisk støtte på nasjonalt nivå, deriblant Tyskland, Italia, Nederland og Storbritannia. Lokale regjeringer (for eksempel i Skottland) og utviklingsmyndigheter i de tre største av disse landene tilbyr, eller pleide å tilby, noe støtte. For eksempel gjennomførte Tyskland i 2010 et engangstiltak for å øke FP7-deltakelsen til de såkalte "Fachhochschule" (høgskoler), med tanke på å styrke skolenes internasjonalisering. Det tyske utdannings- og forskningsdepartementet (Bundesministeriums für Bildung und Forschung, BMBF) brukte da 900 000 euro på å støtte 35 av disse høgskolene i innsendingen av 50 søknader til FP7. Seks av søknadene ble innvilget, og institusjonene mottok en støtte på tre millioner euro til sammen.[44]

Både Østerrike og Tsjekkia har tidligere hatt støtteordninger for søknadsforberedelse, men begge har sluttet med det. For Tsjekkias del var årsaken at ordningen ikke var særlig populær; støtten var liten og den administrative byrden relativt høy. Østerrike hadde to støtteordninger for nye FP7-deltakere – en for industrisektoren og en for offentlig forskningssektor – med mål om å gi incentiver til nykommere og til de som kviet seg for å delta i rammeprogrammet. Ordningene finansierte 75 prosent av støtteberettigede kostnader med inntil 15 000 euro i støtte for koordinatorer og 7 000 euro for deltakere, og mellom 2007 og 2010 ble totalt 1 149 søknader om støtte

43 V. Walderhaug, "Use of exploration award schemes in Europe", Forskningsrådet, 7. mai 2013.

44 Se: www.bmbf.de/de/14352.php.

innvilget. Imidlertid avdekket evalueringen av støtten at addisjonaliteten til ordningene ikke var særlig høy og at majoriteten av støttemottakerne ville ha sendt inn en søknad til FP7 selv uten støtten.[45] Ordningene endte med å bli lagt ned.

Land som på nåværende tidspunkt tilbyr økonomisk støtte til søknadsforberedelse er Danmark, Finland, Frankrike, Irland, Kypros, Luxembourg, Malta, Polen, Slovakia, Spania, Sveits og Sverige. Støtteordningene dekker generelt kostnader til reise, rådgivning, organisering av workshops og så videre. Typisk er det maksimale støttebeløpet på rundt 15 000 euro, og søknadskoordinering gir ofte et høyere støttebeløp enn vanlig deltakelse. I Luxembourg er størrelsen på støtten avhengig av hvor god vurdering søknaden får og på graden av suksess. Noen ordninger gir dessuten støtte til søkernes reisekostnader i kontraktforhandlingsfasen. Et betydelig antall programmer er begrenset til bare å gjelde SME-er. Kun et fåtall land har innlemmet evaluering av effektiviteten til denne typen ordninger i mer omfattende evalueringer av støttestrukturer for rammeprogramdeltakelse eller i større nasjonale effektanalyser av rammeprogramdeltakelse.

Det sveitsiske sekretariatet for utdanning, forskning og innovasjon (Staatssekretariat für Bildung, Forschung und Innovation, SBFI) tilbyr for eksempel en økonomisk støtte til koordinatorer på 7 000 sveitsiske franc (omtrent 5 700 euro) forutsatt at søknaden deres kommer over terskelen, og det samme beløpet til SME-er som er partnere i en støtteberettiget søknad for første gang.

Enterprise Ireland tilbyr økonomisk støtte til potensielle FP7-deltakere (bedrifter, universiteter og forskningsinstitutter). De tilbyr reisestøtte til akademiske forskere fra alle irske forskningsutøvende organisasjoner, og forskerne kan få støtte til reiser for å møte potensielle partnere i andre land. Ettersom relativt få irske organisasjoner var koordinatorer i FP6, hadde Irland i begynnelsen av FP7 et spesielt ønske om å stimulere universiteter og forskningsinstitutter til å påta seg koordinatorroller i konsortier. Koordinatorer kan få et støttebeløp på maksimalt 12 500 euro, og støtten gjelder for forskere ansatt ved universiteter og forskningsinstitutter. Bedrifter kan søke om bidrag til å dekke kostnadene ved forberedelse av en FP7-søknad fra en teknisk gjennomførbarhets-støtte som er en del av en større pakke finansieringsordninger for bedrifter. Tabell 7 viser at den totale støtten bevilget mellom 2007–2013 (data frem til september) beløper seg til 9,2 millioner euro, hvorav mesteparten er brukt på de akademiske koordinatorene.

Tabell 7 Oversikt over Enterprise Irelands økonomiske støtte 2007–2013. Støttebeløp i millioner euro. Kilde: Enterprise Ireland.

	Antall søknader	Antall støttede søknader	Innvilget støtte
Akademisk koordinator	684	612	7,2
Reisestøtte	1 387	1 345	1,2
Gjennomførbarhet for bedrifter	84	66	0,8
Sum	**2 155**	**2 033**	**9,2**

Enterprise Ireland har undersøkt disse ordningene utførlig og avdekket at når det gjelder koordinatorer fra universiteter og forskningsinstitutter er det ikke mulig å påvise noen reell forskjell i suksessrate mellom de som mottar økonomisk støtte og de som ikke gjør det. Man antar imidlertid at de som mottar støtte higer etter større roller i prosjektene. Dessuten får de som regel større bevilgning fra Kommisjonen. Som illustrert i tabellen er det få bedrifter som faktisk benytter seg av gjennomførbarhets-støtten. De synes papirarbeidet er slitsomt og/eller bruker heller støtteordningen til

45 E. Arnold et al., "Evaluation of Austrian Support Structures for FP7 & Eureka and Impact Analysis of EU Research Initiatives on the Austrian Research and Innovation System", Technopolis, 2010.

andre formål, som for eksempel tekniske gjennomførbarhetsstudier. Gjennomførbarhetsstøtten er for tiden under evaluering.

11.3 Tilleggsfinansiering

Det er ikke mange land som har tilleggsfinansieringsordninger. Det eneste landet i Forskningsrådets NCP-undersøkelse som rapporterte at de hadde en slik ordning, var Malta. Der kan suksessfulle forskere, både fra privat og offentlig sektor, som får innvilget et FP7-prosjekt, få et tilleggsbeløp på mellom 2 og 15 prosent av Kommisjonens totale bevilgninger til maltesiske deltakere. Prosentsatsen avhenger av typen prosjekt og søkerens rolle i prosjektet.

11.4 Nasjonal støtte til ERC-søknader som ikke har fått støtte

The Science Foundation Ireland (SFI) har to ERC-relaterte støtteordninger for sin i hovedsak akademiske kundebase. SFI ERC Development programme støtter forskere på grunnlag av innsendt søknad til programmene ERC Starting grant, Consolidator grant og Advanced grant. Søknaden må ha blitt funnet støtteverdig, men ikke blitt støttet av ERC grunnet budsjettmangel. Programmet har hovedsakelig til hensikt å støtte eller forbedre en ny søknad til et ERC-program, og bare søkere som har oppnådd karakteren A etter trinn 2 er støtteberettigede. [46] Ordningen støtter ekstraarbeid som bidrar til hurtig gjeninnsending av søknaden dersom ERCs evalueringsrapport ikke etterlyser noen større endringer, eller dersom større utbedringer er nødvendig. Hvis den gjeninnsendte søknaden har suksess, avbrytes SFI-støtten. Støttebeløpet er enten 50 prosent av opprinnelig omsøkt beløpt til ERC, eller 500 000 euro, avhengig av hvilket beløp som er lavest. Det blir gitt støtte for en periode på maksimalt to år.

En annen irsk tilleggsstøtte er SFI ERC Support programme som støtter irske vertsinstitusjoner med støttemottakere i ordningene ERC Starting, Consolidator, Synergy, og Advanced grants.[47] Programmet hjelper de irske vertsinstitusjonene med å kunne tilby passende støtte til forskere som mottar ERC-bevilgninger. En ERC-finansiert forsker som flytter til en irsk institusjon i løpet av virketiden til vedkommendes ERC-bevilgning, er også støtteberettiget. Støttebeløpet fra programmet er på 20 prosent av det aktuelle beløpet i ERC-støtteavtalen, maksimalt 300 000 euro (for Synergy grant-mottakere blir bare den delen av den totale bevilgningen som er avsatt til den enkelte forsker lagt til grunn for beregningen). Bevilgningen består av et indirekte bidrag til det aktuelle forskningsorganet.

Det svenske forskningsrådet (Vetenskapsrådet, VR) har en ordning som likner den norske. Denne bevilger støtte til forskere som har passert alle kvalitetstersklene til ERC (oppnådd en A) *og* kommet seg inn på ERCs reserveliste over utmerkede kandidater, men som, på grunn av budsjettbegrensninger, ikke har mottatt ERC-finansiering. Størrelsen på støtten er maksimalt to millioner svenske kroner (omtrent 230 000 euro) per år, for et maksimum på fem år. Ordningen gjelder bare ERCs Starting grant og Consolidator grant.

Det nederlandske forskningsrådet (Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek, NWO) vurderer muligheten for slå sammen det nasjonale programmet for forskertalenter på postdoktornivå, med ERC. En evaluering av NWO i mai 2013 anbefalte at utvalgsprosedyrene til ERC og et liknende nederlandsk talentprogram (Vernieuwingsimpuls) burde synkroniseres og slås sammen slik at svært gode søknader som ikke kommer seg over ERCs terskel for bevilgning, mottar nasjonal støtte. Dette ville spare det nederlandske forskningsrådet mye tid når det gjelder

46 Se: www.sfi.ie/funding/funding-calls/open-calls/sfi-erc-development-programme.html.

47 Se: www.sfi.ie/funding/funding-calls/open-calls/sfi-erc-support-programme.html.

gjennomføring av utvalgsprosedyrer, og det ville spare forskerne tid siden det blir nødvendig med bare én søknad.[48]

ERC-programmet egner seg godt til en nasjonal tilleggsfinansiering ettersom enkeltforskere blir valgt gjennom en ren og transparent vurderingsprosess som sikrer at de er blant de beste i Europa. (I motsetning til de fleste andre EU-programmer som vurderer søknader fra konsortier med mange partnere, noe som medfører at en utmerket poeng for søknaden ikke er noen garanti for at hver enkelt av konsortiets partnere er utmerkede.)

11.5 Støtte til deltakelse i fora som setter dagsorden

Over hele Europa øker bevisstheten om at det er viktig å være med tidlig i fasen hvor dagsorden settes for å kunne ha innflytelse på for eksempel temaene i de europeiske forskningsprogrammene. Initiativer som Joint programming, hvor mange medlemsstater forhandler om rammer og temaer innenfor et spesielt område, har bare økt viktigheten av «en plass rundt bordet». Likevel er det kun et fåtall land som har ordninger liknende de norske MVO-ene for å bistå deltakerne i slike strategiske fora økonomisk.

En ordning som kombinerer søknadsforberedelse og strategisk støtte er en irsk støtteordning som tillater tre konsortier å forberede seg foran neste utlysning av Knowledge Innovation Communities (KIC-er) fra European Institute of Innovation and Technology (EIT). Irland hadde ikke én eneste deltaker i den første EIT-utlysningen som etablerte KIC-er i ICT, Energy og Climate Change. Ettersom EIT-er vil bli desto større i Horisont 2020, bestemte den irske regjeringen seg for at noe måtte gjøres for å få irske partnere med i den nye gruppen KIC-er som etableres i 2014 på områdene Food, Health og Raw Materials. Et strategisk trekk fra den irske regjeringen var å holde den årlige EIT-konferansen i Dublin som en del av EUs *presidency events*. Dette hevet trolig EITs profil i det irske vitenskaps- og forskningsfellesskapets øyne. Den irske regjeringen har funnet ut at den har behov for en samlet innsats for å sikre irsk deltakelse i den neste bølgen av KIC-er, og i det minste ha et samlokaliseringssenter. Den har derfor bestemt seg for å støtte ett årsverk med aktivitet på hvert av de tre KIC-områdene. Enterprise Ireland gir en bevilgning på 100 000 euro hver til tre konsortier (med Irlands aller beste partnere), med mål om å bli involvert i et suksessfullt KIC-anbud. Enterprise Ireland innser at de ikke har noen suksessgaranti (for irsk KIC-deltakelse), så en av oppgavene til konsortiene er å planlegge fremtidig irsk handling på europanivå uavhengig av suksess i EIT.

I 2013 lanserte svenske VINNOVA et todelt program på 8 millioner svenske kroner (omtrent 900 000 euro), som likner de norske programmene:

- Én del støtter dannelsen av nasjonale strategiske plattformer over en periode på 6–8 måneder med mål om å fremme partnernes deltakelse i Horisont 2020. 20 slike bevilgninger på 200 000 svenske kroner (omtrent 23 000 euro) er så langt blitt tildelt.
- En annen del som støtter eksisterende nasjonale plattformers posisjoneringsarbeid på europeisk nivå med mål om å påvirke fremtidige Horisont 2020-utlysninger i en retning som passer deres behov. Bevilgninger på opp til én million svenske kroner (omtrent 110 000 euro) kan bli tildelt for inntil to års arbeid.

I motsetning til sine norske sidestykker er ikke VINNOVA-programmet begrenset til å gjelde noen forhåndsbestemte temaer, og alle svenske organisasjoner er støtteberettigede.

Det kan nok hende at departementer og myndigheter i Europa refunderer reise- og oppholdskostnader for individer som representerer deres felt, sektor eller land i strategiske plattformkomiteer i Europa. Dette blir imidlertid mest sannsynlig gjort *ad*

[48] NWO Evaluatiecommissie, Nieuwe dynamiek, passende governance, The Hague, May 2013.

hoc og på et individuelt nivå heller enn gjennom dedikerte ordninger. Vi kjenner i hvert fall ikke til noen andre land som har dedikerte støtteordninger til dette formålet.

11.6 Sammendrag

11.6.1 Økonomisk støtte til søknadsforberedelse

Denne oversikten viser at det er en del EU-land (og -regioner) som har økonomiske støtteordninger rettet mot potensielle rammeprogramdeltakere i søknadsforberedende fase. Ordningene likner mye på den norske og har en tendens til å bevilge ytterligere støtte til prosjektkoordinering og SME-er. Det tyske engangstiltaket rettet mot såkalte «Fachhochschule» er det eneste eksempelet på en ordning øremerket én spesiell målgruppe betraktet som underrepresentert på EU-arenaen.

Mens noen land vil videreføre ordningene sine under Horisont 2020 har andre ikke bestemt seg ennå. Evaluering av eksisterende ordningers effektivitet ser ut til å være en sjeldenhet. I Østerrike og Tsjekkia har den begrensede bruken og effektiviteten ført til at deres ordninger har blitt skrinlagt. Irland har ikke funnet klare beviser for suksess hos sine støttemottakere, og revurderer sine støtteordninger.

11.6.2 Tilleggsfinansiering

Tilleggsfinansiering er ikke veldig vanlig, og bortsett fra det generelle tilskuddet gitt på Malta har vi ikke kommet over noen eksempler på dette.

11.6.3 Nasjonal støtte til ERC-søknader som ikke har fått støtte

Få land bevilger denne typen støtte. Det er særlig de irske og svenske ordningene som fokuserer på å belønne søknader som har fått god vurdering, men likevel ikke har mottatt ERC-støtte, hvorav den svenske ordningen er den strengeste. Nederlands overveielser om å slå sammen støtteprosessene knyttet til henholdsvis ERC og nasjonale «toppforskere», for å redusere arbeidsbyrden både til den nederlandske myndigheten og landets forskere, kan være et interessant eksempel for Forskningsrådet.

11.6.4 Støtte til deltakelse i fora som setter dagsorden

De eneste strategiske tilnærmingene av en viss størrelse vi har identifisert, er den irske og svenske innsatsen med å stille opp konsortier i god tid med mål om på sikt å bli partner i henholdsvis ett av de fremtidige KIC-ene til EIT, og i Horisont 2020. Mens irene fokuserer på ett spesielt program (EIT sine KIC-er), fokuserer det svenske initiativet mer på innledende arbeid med organisering av tematiske fellesskap innenlands, forut for den direkte innsatsen med å knytte disse til europeiske initiativer eller programmer.

12. Oppsummering og refleksjoner

12.1 Oppsummering

I Tabell 8 har vi, etter samme struktur som i kapittel 4–9, satt opp en oversikt over resultatene og effektene av alle støtteordningene utenom én. Vi har valgt å utelate STIM-EU fra sammenlikningen, av to grunner; dels fordi det, som nevnt i kapittel 7, er altfor tidlig å evaluere denne ordningen, dels fordi STIM-EU gir en annen type resultater. Dette kommer vi tilbake til litt senere i avsnittet. For å unngå å drukne i detaljer har vi delt inn vurderingen i tre kategorier: lav (rød), middels (gul) og høy (grønn) grad av henholdsvis resultater og effekter, og attribuering av effekter.

Tabell 8 Oversikt over av resultater og effekter av støtteordningene.

Resultater	**PES**	**IS-TOPP**	**FCH JU**	**FRIPRO/ERC**	**MVO-ene**
Nye søkere					Ikke relevant
Flere søknader					Ikke relevant
Bedre søknader					Ikke relevant
Outputaddisjonalitet				Ikke relevant	Ikke relevant
Effekter					
Kompetansehevning					
Nye nettverk					
Adferdsaddisjonalitet					
Attribuering					

Høy **Middels** **Lav**

Som vi kan se av tabellen er det betydelig variasjon i graden av resultater og effekter ordningene imellom. I det store og hele ser det ut til at PES og FCH JU-støtten fører til relativt omfattende resultater, mens utbyttet av IS-TOPP og FRIPRO/ERC er svakt. PES, FCH JU-støtten og MVO-ene fører til betydelige effekter, mens utbyttet av IS-TOPP og FRIPRO/ERC er vesentlig svakere. Det skal imidlertid understrekes at det bare er for MVO-enes del det er mulig å attribuere disse effektene direkte til støtteordningen. For de andre ordningene er årsak–virkning-sammenhengen bare indirekte og dermed mer eller mindre svak.

Outputaddisjonaliteten for de tre ordningene hvor vi kan estimere en slik, vises i Figur 81. Vi kan minne om at en outputaddisjonalitet på 100 prosent innebærer at én krone satset av Forskningsrådet resulterer i ytterligere én krone i støtte fra et EU-program. Figuren viser at mens PES må betraktes som en utmerket investering fra et nasjonaløkonomisk perspektiv, er returen for IS-TOPP og FCH JU-støtten så beskjeden at disse fremstår som tvilsomme fra et strengt økonomisk perspektiv, uten at det dermed er sagt at man ikke kan rettferdiggjøre deres eksistens av andre grunner enn økonomisk retur. I kapittel 8 redegjorde vi for at FRIPRO/ERC neppe fører til noen retur, og i kapittel 9 for at heller ikke MVO-ene gjør det, ettersom de gir inntekter til Norge først på lengre sikt og inntektene dermed ikke kan attribueres direkte til MVO-ene. Ikke desto mindre indikerer empirien fra spørreundersøkelser og intervjuer at MVO-ene sannsynligvis er gode investeringer med tanke på fremtidig retur. FRIPRO/ERC har sannsynligvis positiv innvirkning på norsk forskning gjennom å bidra til å tilpasse forskningen til internasjonale kvalitetsnormer og til defragmentering.

Figur 81 Estimert outputaddisjonalitet for PES, IS-TOPP og FCH JU.[49] Søylene viser det estimerte spennet. Technopolis' analyse av data fra Forskningsrådet, UiO, NTNU, UiS, SINTEF, NILU, NIVA og E-Corda.

Hva kan vi si oppsummerende om STIM-EU? Om vi hadde inkludert STIM-EU i Tabell 8 basert på det vi nå kan konstatere, ville hele STIM-EU-kolonnen sannsynligvis ha blitt rød. Dette hadde imidlertid vært misvisende og i høy grad et resultat av et altfor tidlig forsøk på å evaluere ordningen. Om vi derimot hadde sett på resultater og effekter etter noen år, burde bildet vært et annet. Heller ikke om noen år tror vi det vil være mulig å påvise at STIM-EU har ført til noen vesentlig fornyelse i form av antall deltakende institutter, derimot kan noen bedrifter ha kommet til. Vi tror absolutt at STIM-EU bør kunne føre til både flere og bedre søknader. Det bør i fremtiden være mulig å fange opp kvalitativ empiri som peker på slike resultater, men vi tror det kan vise seg å bli vanskelig, eller til og med umulig, å påvise dem objektivt, ettersom det ikke finnes noen direkte kobling mellom STIM-EU-støtten og enkeltsøknader til rammeprogrammet, og ettersom ordningen i seg selv bygger på en forsinkelse. Derimot vurderer vi det slik – på grunn av den indirekte koblingen til enkeltsøknader – at det er utelukket at STIM-EU vil få noen effekter av den typen vi har diskutert for de andre ordningene i denne rapporten. Det er mulig, dersom de nåværende økonomiske begrensningene for deltakelse forsvinner – eller i det minste blir mindre – at det kan oppstå effekter på organisatorisk nivå, ved at det blir enda mer selvfølgelig enn i dag å delta i rammeprogrammet, men på dette stadiet må det betraktes som ren spekulasjon.

12.2 Er porteføljen dekkende?

Med Figur 1 ville vi illustrere støtteordningenes plass i søknads- og prosjektgjennomføringsprosessene, men figuren kan også fungere som grunnlag for å besvare spørsmålet om hvorvidt porteføljen er dekkende.

- I prosessene forut for utlysningene finnes det to medvirkningsordninger. Disse er imidlertid begrenset til å gjelde utvalgte fagområder og har hittil først og fremst gitt støtte til instituttsektoren. Til sammenlikning har for eksempel svenske VINNOVA et liknende program uten begrensninger når det gjelder fagområde og sektor.
- Forskningsrådets viktigste støtteordning, PES, er et resultat av at man har slått sammen en tidligere fragmentert flora av støtteordninger. Ordningen oppfyller

[49] Slik det går frem av respektive kapittel, er outputaddisjonalitetene estimert for noe ulike tidsperioder.

uten tvil alle typer behov i søknadsfasen, og gir støtte til aktører i alle forskningsutøvende sektorer. Det finnes liknende støtteordninger i flere andre land, men ingen som er på langt nær så altomfattende som PES.

- For gjennomføringsfasen har Forskningsrådet (minst) tre støtteordninger som gir tilleggsfinansiering. Alle retter seg mot forskjellige typer deltakelse eller deltakere, noe som per definisjon innebærer at de ikke er heldekkende.
  - IS-TOPP fokuserer på et utvalg MCA-ordninger, og historisk sett først og fremst på innkommende stipendiater til Norge (selv om den opprinnelige tanken var en annen). IS-TOPP gir støtte til deltakere i MCA-prosjekter i alle forskningsutøvende sektorer.
  - FCH JU-ordningen støtter prosjekter innen én JU (av flere), men det kommer frem i intervjuene at Forskningsrådet gjennom nasjonale programmer tilbyr tilsvarende tilleggsstøtte til prosjekter finansiert av (i det minste) ENIAC JU og Artemis JU. FCH JU-støtte gis bare til institutter.
  - STIM-EU, som i motsetning til IS-TOPP og FCH JU-støtte ikke er tilknyttet noe spesifikt EU-prosjekt, er en ordning som belønner 56 utvalgte institutter for deltakelse i FP7s særprogram Cooperation (at ordningen er blitt plassert lengre til høyre enn de andre i Figur 1, skal indikere at støtten blir gitt retroaktivt). STIM-EU-støtte gis altså bare til enkelte utvalgte institutter.

  Det eneste landet som vi kjenner til har en liknende støtteordning, er Malta, og deres er – om vi har forstått det riktig – mer generell enn de norske ordningene.

- For gjennomføringsfasen har vi til slutt FRIPRO/ERC som gir søkere til ERC en såkalt andre sjanse til finansiering. Ordningen har hittil gitt støtte til universiteter, institutter og RHF/HF. Liknende støtteordninger finnes i et fåtall andre land.

Man kan – veldig forenklet – si at Forskningsrådet har støtteordninger som dekker nær 90 prosent av FP7s budsjett (Cooperation, Ideas og People). De fleste av støtteordningene har sektorielle begrensninger, oftest til fordel for instituttsektoren, og i noen tilfeller er de begrenset til utvalgte fagområder. Dessuten dekker støtteordningene mer eller mindre hele søknads- og prosjektgjennomførings-prosessene. Alt i alt fremstår Forskningsrådets portefølje likevel som dekkende, og den er i et internasjonalt perspektiv nærmest altomfattende. Selv om noen land har én eller et par støtteordninger som likner de norske, er det ingen andre land som har på langt nær så mange og til sammen så dekkende ordninger.

12.3 Er ordningene i tråd med behovet?

Spørsmålet er hvilke behov som er vesentlige. Gjelder det landets behov, kan man argumentere for at behovet ikke er tilfredsstilt før returen i det minste tilsvarer kontingenten. Gjelder det forskningsaktørenes behov, er dette trolig så godt som umettelig. Uansett er det nødvendig å innføre et rimelighetsaspekt. Ser vi litt grundigere på hvilke behov aktørene har, tror vi ordningene fyller ulike behov for ulike sektorer.

12.3.1 Aktørenes behov

For UH-forskeres del ser det ut til at legitimiteten ved det å arbeide med en søknad er viktig, både på individuelt nivå og for å kunne rettferdiggjøre tidsbruken overfor kolleger og sjefer. Noen intervjuobjekter mener at symbolverdien kanskje er viktigere enn pengene i seg selv, ettersom institusjonene som regel er temmelig godt stilt uansett. Dette indikeres også av at UH-forskere produserer mange FP-søknader selv uten støtte fra PES og IS-TOPP, og dessuten av at den utilstrekkelige størrelsen på PES-rammebevilgningene gjør at støtten per søknad ved flere læresteder oppgis å ha blitt mindre og mindre med tiden. Samtidig stimulerer PES til å gjøre FP-søknadene bedre og resulterer i flere norske koordinatorer. Med tanke på den store arbeidsinnsatsen som kreves for å koordinere en søknad, virker det rimelig at pengene

er viktigere for koordinatorer enn for andre partnere (for eksempel til frikjøp eller til innkjøp av ekstern konsulentbistand). På bakgrunn av den svake koblingen mellom FRIPRO/ERC-støtten og ERC-søknadenes være eller ikke være, kan man spørre seg om denne støtteordningen fyller noen behov i det hele tatt (foruten en forskers stort sett uuttømmelige behov for mer forskningsfinansiering). På det tidspunktet FRIPRO/ERC-støtten ble innført var det kanskje behov for å få norske forskere til å få øynene opp for ERC, men dette hører i så fall historien til.

For forskningsinstituttenes del dekker Forskningsrådets støtteordninger generelt sett tydelige behov, som kan sies å komme av den lave statlige basisbevilgningen disse har. Det er ingen grunn til å tvile på hovedbudskapet i instituttenes utsagn om at graden av FP-deltakelse for deres del begrenses av muligheten til å medfinansiere prosjektene. Dermed svarer sannsynligvis STIM-EU- og FCH JU-ordningene til virkelige behov. Det gjør trolig MVO-ene også, i og med at de eventuelle inntektene fra den typen innsats disse ordningene delfinansierer ligger så langt frem i tid at den ikke ville eksistert i samme grad uten støtten – om den hadde eksistert i det hele tatt. Når det gjelder PES, IS-TOPP og FRIPRO/ERC tolker vi forskningsinstituttenes behov omtrent på samme måte som for UH. Til tross for at nesten alle FP-søknader fra institutter ser ut til å få PES-støtte, ville de aller fleste av dem blitt sendt inn uansett. Imidlertid er det sannsynlig at PES-støtten gjorde søknadene bedre og resulterte i noen flere koordinatorer. I og med at det så å si ligger i forretningsmodellen til et forskningsinstitutt å skrive søknader om forskningsstøtte, er det utelukket at de ville sluttet å skrive søknader uten PES. Dette indikeres også av at instituttene stadig produserer søknader til tross for at PES-støtten per søknad har sunket med tiden (av samme grunn som for UH), og på samme måte som institutter i andre land skriver FP-søknader – de fleste helt uten offentlig støtte. Til tross for dette er sannsynligvis legitimitetsaspektet og PES' symbolverdi vesentlig også for instituttene. Dessuten er det fra instituttenes synspunkt naturligvis alltid ønskelig med – eller om man vil, behov for – mer offentlig finansiering.

Vi tror at PES har vesentlig større betydning for SMB-er enn for UH og institutter. En PES-støtte gir også en SMB legitimitet til å arbeide med en søknad og kan gjøre dette arbeidet forretningsmessig forsvarlig. Det er bare for et fåtall SMB-er at det står sentralt i forretningsideen å bedrive FoU, og da må alltid den alternative utnyttelsen av medarbeidernes tid (og reisekostnader) tas i betraktning. I denne typen forretningsmessige overveielser kan en PES-støtte trolig være avgjørende. For store bedrifter mistenker vi at PES-støttens betydning hovedsakelig innskrenker seg til symbolverdien; er en prosjektidé tilstrekkelig interessant av forretningsmessige grunner, skrives det garantert en søknad selv uten støtte.

12.3.2 Nasjonens behov

Hvordan ser så behovsbildet ut fra et nasjonalt perspektiv? Vi kan resonnere rundt dette spørsmålet fra både kvalitative og kvantitative utgangspunkt.

Fjorårets evaluering av Forskningsrådet understreket at «clearly, research quality improvement to the high level needed for Norwegian long-term competitiveness is an important challenge for RCN and the research-performing system.» [50] Forskningsmeldingen *Lange linjer – kunnskap gir muligheter* er inne på det samme, og slår fast at «internasjonalt samarbeid [må] integreres tettere i flere norske forskeres hverdag … for å heve kvaliteten i norsk forskning og høyere utdanning ytterligere».

Fra et kvalitetsutviklingsperspektiv er trolig all slags FP-deltakelse av det gode, ettersom den innebærer konkurranseutsetting av norske deltakere, noe som i sin tur rimeligvis fører til økt konkurransekraft. Følgelig kan man si at alle Forskningsrådets støtteordninger (mer eller mindre effektivt) bidrar til en positiv utvikling på dette området, og muligens er det nettopp fra et slikt kvalitetsutviklende perspektiv

[50] E. Arnold and B. Mahieu, "A Good Council?, Evaluation of the Research Council of Norway", KD, 2012.

FRIPRO/ERC-støtten best kommer til sin rett. Et annet aspekt ved kvalitetsperspektivet er at norske aktører, gjennom FP-deltakelse, tar del i (og bidrar til) utviklingen av den internasjonale forskningsfronten og får et innblikk i kollegers og konkurrenters utvikling og prioriteringer.

Gitt at Norges retur fra rammeprogrammet er lavere enn kontingenten, er ønsket om å øke den sammenlagte FP-deltakelsen naturlig, og kan begrunnes både fra et strengt økonomisk perspektiv og av årsaker knyttet til konkurransekraft. På bakgrunn av dette svarer PES til et reelt behov, ettersom ordningen resulterer i både flere (for enkelte aktører) og bedre søknader, samt til flere koordinatorer.

I og med at Norges deltakelse i People-programmet (MCA) relativt sett er svært lav,[51] er økt deltakelse et naturlig ønske sett fra et nasjonalt perspektiv. Følgelig er en av hovedtankene bak IS-TOPP, å øke den norske deltakelsen i MCA-prosjekter, helt i tråd med faktiske behov. Den opprinnelige tanken om å støtte utgående MCA-stipendiater måtte avbrytes i 2009 ettersom støtten stred mot Kommisjonens regler. Først mot slutten av 2012 kunne man gjenoppta støtteformen etter at Kommisjonen hadde fått endret regelverket sitt. Majoriteten av den støtten som hittil er bevilget har derfor omfattet innkommende stipendiater til Norge. Man kan si at IS-TOPPs støtte til norske vertsinstitusjoner har vært fremgangsrik på den måten at den har sikret innkommende stipendiater norsk tarifflønn. Ordningen har imidlertid neppe ført til særlig mange flere norske MCA-prosjekter, og outputaddisjonaliteten er relativt beskjeden. Konklusjonen blir at IS-TOPP-ordningens opprinnelige intensjoner er i tråd med nasjonale behov, men at ordningen verken har vært særlig fremgangsrik eller effektiv når det gjelder å tilfredsstille dette behovet.

Selv om de kanskje ikke svarer til direkte behov, tror vi likevel at MVO-ene er gode investeringer i fremtidig FoU-samarbeid (og inntekter fra utlandet), og behovet for STIM-EU og FCH JU-støtten (og andre liknende ordninger) kan ganske enkelt forklares med forskningsinstituttenes lave basisbevilgning.

12.4 Avsluttende refleksjoner

Denne evalueringen kretser mye rundt penger. Det skyldes delvis konkurransegrunnlagets spørsmål, delvis ordningenes intervensjonslogikk – økonomisk støtte fra Forskningsrådet for å øke den økonomiske returen. Selv om ønsket om å øke den relative returen er fullt ut forståelig, mener vi at perspektivet bør utvides til å gå forbi det økonomiske. Både økt deltakelse i internasjonal forskning og økt retur er midler for å oppnå mål (tilgodese behov), noe vi diskuterte i foregående avsnitt.

Det overgripende nasjonale målet om å øke den sammenlagte deltakelsen i EU-finansiert forskning er altså udiskutabelt, men vi tror ikke at det først og fremst er ytterligere økonomiske incentiver som er løsningen. Norge har allerede en portefølje av støtteordninger som sannsynligvis er Europas mest heldekkende og generøse.

Vi har tidligere argumentert for at den viktigste årsaken til at deltakelsen til forskere fra UH og HF er så lav, er at de har en så generøs finansiering at de ikke har særlig stor grunn til å søke finansiering utenlands. På den ene siden er statens FoU-grunnbevilgninger til UH mer generøse enn i de fleste andre europeiske land, på den andre siden er den nasjonale konkurransestyrte finansieringen fra Forskningsrådet og RHF generelt både omfattende og forbundet med et svakere konkurranseelement enn utenlandske finansieringskilder.[52] I en slik situasjon tror vi ikke at ytterligere bruk av incentivordninger er særlig effektivt, ikke minst ettersom det risikerer å skjemme bort støttemottakerne.

---

[51] «Forskningssamarbeidet Norge-EU, Årsrapport 2012», Forskningsrådet, 2013.

[52] T. Åström, T. Jansson, G. Melin, A. Håkansson, P. Boekholt and E. Arnold, "On motives for participation in the Framework Programme", KD, 2012.

Det vi i *første rekke* tror mangler for å kunne øke den sammenlagte EU-deltakelsen, er snarere vilje og målbevisst, strategisk arbeid. På organisasjonsnivå kan mye gjøres gjennom å fastsette konkrete mål for EU-deltakelse, og deretter jobbe målbevisst og kraftfullt for å oppnå dem. Når det gjelder å sette mål har departementene mulighet til å stille krav eller vilkår i forbindelse med grunnbevilgningene til UH og RHF for å påskynde en slik utvikling. Ettersom det er enkeltforskere, og ikke organisasjoner, som skriver søknader, tror vi det hadde vært en god idé å utvikle incentivstrukturer som fokuserer på individer, og støttefunksjoner for å lette og profesjonalisere enkeltforskernes arbeid med å skrive EU-søknader og å lede eller delta i EU-prosjekter. Tidligere studier indikerer at forskere har en tendens til å respondere best på karriererelaterte incentiver.

Det vi i *andre rekke* tror utgjør en begrensning, er FoU-utførerkapasitet. I forhold til egen BNP har Norge en forholdsvis liten FoU-utførerkapasitet. Gitt en viss FoU-utførerkapasitet er det begrenset hvor stor EU-deltakelse man kan prestere, og denne kapasiteten blir neppe forandret ved hjelp av finansielle støtteordninger. Kapasitetsspørsmålet reflekteres i regjeringens politikk, der treprosentmålet for nasjonens samlede forskningsinnsats ligger fast (3 prosent av BNP), men det tar naturligvis tid å utvide kapasiteten uten at det går ut over kvaliteten.

Det vi i *tredje rekke* tror kan utgjøre en begrensning, er FoU-utførernes konkurransekraft når den er justert for kostnadsnivå. [53] Det høye norske kostnadsnivået innebærer at det ikke holder å være like bra som konkurrenter i andre land; norske FoU-utførere må være bedre for å vaksinere seg mot «hollandsk syke» (*Dutch disease*).

På bakgrunn av disse refleksjonene avslutter vi denne rapporten med noen spørsmål og konstateringer Forskningsrådet kan ha grunn til å tenke over.

- MVO-ene ser ut til å være vel investerte penger. Bør man utvide denne typen støtteordning til flere områder (eller lage en felles støtteordning helt uavhengig av område)?
- I motsetning til hva studier av liknende støtteordninger i andre land viser er outputaddisjonaliteten for PES høy. Likevel tror vi at det er grunn til å revurdere implementeringen av ordningen på bakgrunn av følgende retoriske spørsmål: Hvorfor har norske universiteter, forskningsinstitutter og store bedrifter behov for offentlig støtte til å søke offentlig støtte, når tilsvarende institusjoner i andre land bare har behov for det i unntakstilfeller?
  - Å skrive søknader for å søke FoU-finansiering står sentralt i «forretningsmodellen» til både universiteter og forskningsinstitutter, og empirien peker på at PES ikke resulterer i særlig mange flere EU-søknader. Samtidig tyder empirien på at PES resulterer i bedre søknader og flere koordinatorer, noe som indikerer at det finnes gode grunner til å ha en støtte i søknadsfasen. Er tiden moden for gradvis (og i så fall med en tydelig utfasingsplan) å overlate ansvaret for en slik støtte til de flittigste deltakerne blant universiteter og forskningsinstitutter? Å innføre en egen slik støtte bør være lett å forsvare «forretningsmessig» på bakgrunn av det denne rapporten konstaterer: Det lønner seg å investere i søknader ettersom outputaddisjonaliteten for støtte i søknadsfasen er så høy. For forskningsinstituttene ville man bli nødt til å kompensere en slik utfasing, for eksempel ved å øke STIM-EU-støtten, for å unngå negative effekter på EU-deltakelsen.
  - Bør man, på bakgrunn av deres beskjedne deltakelse i EU-programmer, finne en måte å positivt særbehandle høgskoler, RHF/HF og de forskningsinstitutter som ennå ikke har deltatt på?

[53] J. Fagerberg et al., "Et åpnere forskningssystem", NOU 2011:6, 2011.

  - Ettersom det ikke er særlig krevende å medvirke som partner i en søknad, kan man spørre seg om PES-støtte til dem som bare er partnere, er vel anvendte penger. Kan det være en god idé å modifisere PES-ordningen til bare å gi støtte til organisasjoner som tar på seg ledelsesansvar (koordinator, *work package leader* eller *task leader*), og muligens forhøye de maksimale støttebeløpene for disse kategoriene?
  - Det er første gang man skal koordinere en EU-søknad det er spesielt krevende. Deretter blir terskelen stadig lavere (samme logikk gjelder for den som skal bidra til en søknad som partner). Bør de maksimale støttebeløpene for tilbakevendende søkere gradvis minskes for å reflektere dette?
  - Av de samme årsakene som vi nevnte i avsnitt 12.3.1 tror vi at SMB-er bør kunne få PES-støtte også i fortsettelsen, uansett om de er førstegangssøkere eller ikke (som i de fleste andre land som har PES-liknende ordninger). Derimot kan det være grunn til å overveie å slutte å gi PES-støtte til større bedrifter.

- Er det, på bakgrunn av at IS-TOPP-ordningen neppe har ført til særlig mange flere prosjekter og at outputaddisjonaliteten er relativt beskjeden, grunn til å fortsette å gi støtte til norske vertsinstitusjoner?
- FCH JU-ordningen ser ut til å være helt nødvendig for norsk deltakelse, og det kommer frem i intervjuer at man kan få liknende støtte for deltakelse i ENIAC JU og Artemis JU i Forskningsrådets ordinære programmer. Kan det være en god idé generelt å støtte norsk deltakelse i alle JU-er som er relevante for Norge?
- Som allerede nevnt er instituttene i en spesiell situasjon ettersom basisbevilgningen deres er så lav. Kanskje kan behovet for ordninger som STIM-EU og FCH JU-støtten tolkes som at systemet for basisbevilgning ikke fungerer så godt? Dersom norske institutter fikk basisbevilgninger på nivå med de i andre land, ville det neppe vært behov for denne typen ordninger. Om basisbevilgningen fortsatt skal være på samme nivå, er det imidlertid behov for ordninger som STIM-EU og FCH JU-støtten.
- For flere av støtteordningene har det ikke vært mulig å knytte Forskningsrådets støtte til EU-søknader og EU-prosjekter, og det har blitt lagt ned mye arbeid i å lage delvise koblinger i ettertid for denne evalueringens skyld. For en del av ordningene har det dessuten blitt lagt ned en hel del manuelt arbeid i å kunne hente frem andre typer grunnlag (Forskningsrådets støtte fordelt på år, støtte fra EU-programmer som ikke er med i E-Corda, prosjektlederes kontaktopplysninger etc.). Kanskje bør Forskningsrådet utvikle mer effektive oppfølgingssystemer for å lette oppfølgingen og evalueringen av støtteordningene i fremtiden. Om slike oppfølgingssystemer skal innføres, tror vi det er viktig at de utformes slik at de ikke påfører støttemottakerne mye ekstra arbeid.

Vedlegg A Forkortelser

AAL	Ambient Assisted Living
BI	Handelshøyskolen BI
BMBF	Bundesministeriums für Bildung und Forschung
BNP	Bruttonasjonalprodukt
CA	Coordinated action
CCS	Carbon capture and storage
CIP	Competitiveness and Innovation Framework Programme
COST	European Cooperation in Science and Technology
CRAFT	Co-operative research project
CSA	Coordination and support action
EERA	European Energy Research Alliance
EII	European Industrial Initiative
EIT	European Institute of Innovation and Technology
ERC	European Research Council
ETP	European technology platform
EU	Den europeiske union
EØS	Det europeiske økonomiske samarbeidsområde
FCH JU	Fuel Cells and Hydrogen Joint Undertaking
FFA	Forskningsinstituttenes fellesarena
FKD	Fiskeri- og kystdepartementet
FoU	Forskning og utvikling
FP	Framework programme for research and technological Development, Rammeprogram for forskning og teknologisk utvikling
FP6	Sixth framework programme
FP7	Seventh framework programme
HF	Helseforetak
HH	Høgskolen i Hedmark
HiG	Høgskolen i Gjøvik
HiN	Høgskolen i Narvik
HiNT	Høgskolen i Nord-Trøndelag
HiOA	Høgskolen i Oslo og Akershus
HSH	Høgskolen Stord/Haugesund
HSM	Høgskolen i Molde
HVE	Høgskolen i Vestfold
IAPP	Industry-academia partnerships and pathways
IEA	International Energy Agency

IEF	Intra-European fellowships for career development
IFE	Institutt for energiteknikk
IIF	International incoming fellowships
IKT	Informasjons- og kommunikasjonsteknologi
IMR	Institute of Marine Research, Havforskningsinstituttet
IOF	International outgoing fellowships
IP	Integrated project
IRIS	International Research Institute of Stavanger
IS-TOPP	Toppfinansiering av Marie Curie-kandidater
ITN	Initial training networks
JP	Joint programme
JP	Joint programming
JTI	Joint technology initiative
JU	Joint undertaking
KD	Kunnskapsdepartementet
KIC	Knowledge innovation community
KPN-prosjekt	Kompetanseprosjekt i næringslivet
KRD	Kommunal- og regionaldepartementet
LMD	Landsbruks- og matdepartementet
MCA	Marie Curie action
MD	Miljøverndepartementet
MVO	Medvirkningsordning
NCP	National contact point
NERSC	Nansen Environmental and Remote Sensing Center
NFR	Norges Forskningsråd
NHD	Nærings- og handelsdepartementet
NHO	Næringslivets Hovedorganisasjon
NILU	Norsk institutt for luftforskning
NINA	Norsk institutt for naturforskning
NIVA	Norsk institutt for vannforskning
NMP	Nanosciences, nanotechnologies, materials and new production technologies
NoE	Network of excellence
NR	Norsk Regnesentral
NTNU	Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
NVH	Norges veterinærhøgskole
NWO	Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
OED	Olje- og energidepartementet

OUS	Oslo universitetssykehus
PES	Prosjektetableringsstøtte
PPP	Public private partnership
PRIO	Peace Research Institute Oslo
RHF	Regionale helseforetak
SBFI	Staatssekretariat für Bildung, Forschung und Innovation
SFI	Science Foundation Ireland
Simula	Simula Research Laboratory
SMB	Små og mellomstore bedrifter
SME	Small and medium-sized enterprises
SP	Sub-programme
SSA	Specific support action
SSB	Statistisk sentralbyrå
STIM-EU	Tiltak for økt deltakelse av forskningsinstitutter i EUs rammeprogram
STREP	Specific targeted research project
TI	Teknologisk Institutt
TØI	Transportøkonomisk institutt
UH	Universiteter og høgskoler
UiA	Universitetet i Agder
UiB	Universitetet i Bergen
UiN	Universitetet i Nordland
UiO	Universitetet i Oslo
UiS	Universitetet i Stavanger
UiT	Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet
UMB	Universitetet for miljø- og biovitenskap
Vetinst	Veterinærinstituttet
VR	Vetenskapsrådet
YFF	Yngre fremragende forskere

Vedlegg B Spørreundersøkelser

Ti ulike spørreundersøkelser er sendt til

- alle støttemottakere i de syv aktuelle støtteordningene; for PES sin del ulike webundersøkelser til de som fått enkeltstøtte og de som er ansvarlige for rammebevilgninger (e-postadresser fra Forskningsrådets prosjektlister)
- enkeltsøkere til FP7 som har mottatt støtte fra en PES-rammebevilgning (e-postadresser fra E-Corda og EU-kontorene ved UiO, NTNU, UiS, SINTEF, NILU og NIVA)
- enkeltsøkere til FP7 som *ikke* har mottatt støtte fra en PES-rammebevilgning (e-postadresser fra E-Corda og EU-kontorene ved UiO, NTNU og UiS)

Tabell B1 viser antall invitasjoner, antall svar og svarprosenten i de ti spørreundersøkelsene.

Tabell B1 Antall invitasjoner, antall svar og svarprosent i spørreundersøkelsene.

Spørreundersøkelse	Antall invitasjoner	Antall svar	Svarprosent
Mottakere av PES-enkeltstøtte	719	291	40 %
Enkeltsøkere som mottatt støtte fra PES-rammebevilgning	*261*	100	38 %
Enkeltsøkere som *ikke* mottatt støtte fra PES-rammebevilgning	*542*	90	17 %
Ansvarlige for PES-rammebevilgning	*28*	26	93 %
Mottakere av IS-TOPP-støtte	53	28	53 %
Innkommende	*46*	*24*	*52 %*
Utgående	*7*	*4*	*57 %*
Mottakere av FCH JU-støtte	*7*	5	71 %
Ansvarlige for STIM-EU-støtte	*16*	9	56 %
Mottakere av FRIPRO/ERC-støtte	*24*	19	79 %
Mottakere av ENERGIX MVO-støtte	35	20	57 %
Mottakere av CLIMIT MVO-støtte	*7*	3	43 %

B.1 Spørreundersøkelse til mottakere av PES-enkeltstøtte

B.1.1 Invitasjon

Subject: Impacts of RCN's support measures to increase participation in European R&D programmes: Individual PES grants

Dear Sir/Madam,

The Research Council of Norway (RCN) has commissioned Technopolis Sweden to carry out an impact assessment of the Council's support measures to increase participation in European R&D programmes. The impact assessment is intended to serve as a foundation for development of the Council's support measures for Horizon 2020.

You have received this mail because, according to the Council's records, you have received one or more individual grants from the Prosjektetableringsstøtte (PES) programme. The link below takes you to a web survey that we estimate will take you 15 minutes to complete. We would very much appreciate if you would take the time to share your experiences of the PES programme and your EU proposal (which is a generic term that we in the survey use to refer to any type of proposal that qualifies for PES support). The issues are what results and impacts that have been achieved by the PES grant, and we also welcome your views on your future needs of such support.

<Link>

We are aware that you in October of 2012 may have responded to a PES survey sent by the Council. If this is the case, we apologise for asking you to respond to another PES survey; the reason being that our questions are quite different from the ones asked by the Council.

We would appreciate your response to the survey at the latest by June 30.

If you have any questions regarding the survey, please contact Anders Håkansson, anders.hakansson@technopolis-group.com, +46-8-55 11 81 14.

B.1.2 Spørreundersøkelse

Background

Please respond to the questions on this page as an individual, not on behalf of your organisation.

1. How many PES grants have you received during FP7 (since 2007)?
2. How many EU proposals have you contributed to in total during FP7 (since 2007)?
3. How many of these EU proposals have you submitted as coordinator?
4. If you represent a company, does it have less than 250 employees?

   Yes

   No

   I don't represent a company

Immediate results of the PES grant

If you have received several PES grants, please respond to the questions in this section based on your personal experiences from your most recent PES grant and the corresponding EU proposal.

5. Please assess the following statements (scale 1: Fully disagree – 4: Fully agree; Not applicable/don't know):

   The PES grant…

   - Meant that it was easier for myself to prioritise working on the EU proposal
   - Meant that it was easier to motivate within my organisation to work on the EU proposal
   - Allowed me to spend more time preparing the EU proposal
   - Allowed me to travel to meet consortium partners
   - Allowed me to enlist proposal-writing expertise from within my organisation
   - Allowed me to buy proposal-writing expertise/consultancy services from outside my organisation
   - Meant that I received valuable advice from the Research Council of Norway's National Contact Points (NCPs)
   - Resulted in my organisation taking on more responsibility in the proposed EU project
   - Resulted in my organisation getting a larger share of the proposed EU project budget

- Resulted in the consortium including additional Norwegian partners (in addition to my own organisation)
- Resulted in a more competitive/better EU proposal with a higher chance of receiving EU funding

Comment:

6. If I/my organisation had not received the PES grant, the EU proposal:

   Would have been submitted anyway, and it would have been equally competitive

   Would have been submitted anyway, but it would have been less competitive

   Would not have been submitted

   Don't know

   Other (please specify):

7. What was your organisation's role in the EU proposal?

   Coordinator

   Work package leader (and partner)

   Task leader (and partner)

   Partner without project leadership responsibilities

   Other (please specify):

8. Was the EU proposal funded?

   Yes

   No, but the proposal passed the overall evaluation threshold

   No

   Not yet announced

   Other (please specify)

Lasting impacts of the PES grant

If you have received several PES grants, please respond to the following questions based on your compound experiences of PES grants and corresponding EU proposals.

9. Please assess the following statements (scale 1: Fully disagree – 4: Fully agree; Not applicable/don't know):

   The experiences gained in preparing EU proposal(s) part-funded by PES grant(s) have made me/my organisation more knowledgeable in terms of …

   - What it takes to prepare a competitive EU proposal
   - How to build a competitive EU consortium
   - EU programme participation rules
   - EU programme administrative proposal-submittal procedures
   - How to manage intellectual property rights (IPR)

   Comment:

10. Please assess the following statements (scale 1: Fully disagree – 4: Fully agree; Not applicable/don't know):

    The experiences gained in preparing EU proposal(s) part-funded by PES grant(s) have in the longer term allowed me/my organisation to expand my/its network…

- With officials of the Research Council of Norway
- With officials of the European Commission
- With other R&D performing organisations in Norway
- With other R&D performing organisations in the European Research Area (ERA)

Comment:

11. Please assess the following statements (scale 1: Fully disagree – 4: Fully agree, Not applicable/don't know):

    The experiences gained in preparing EU proposal(s) part-funded by PES grant(s) have in the longer term led to me/my organisation becoming more competent/qualified…

    - To take the initiative to new EU proposals
    - To contribute to new EU proposals as partner
    - To coordinate new EU proposals

    Comment:

12. Please assess the following statements (scale 1: Fully disagree – 4: Fully agree; Not applicable/don't know):

    The experiences gained in preparing EU proposal(s) part-funded by PES grant(s) have in the longer term made me/my organisation more likely…

    - To take the initiative to new EU proposals
    - To contribute to new EU proposals as partner
    - To coordinate new EU proposals

    Comment:

Future of the PES programme

13. If the PES programme is continued during Horizon 2020, what changes (if any) would you like to see to the programme?
14. If the PES programme were to be discontinued, it would result in me/my organisation submitting…

    No EU proposals

    Fewer EU proposals

    Equally many EU proposals

    More EU proposals

    Don't know

    Comment:

15. If the PES programme were to be discontinued, it would result in me/my organisation submitting…

    Less competitive EU proposals

    Equally competitive EU proposals

    More competitive EU proposals

    Don't know

    Comment:

Vedlegg C Informanter

C.1 Intervjuer

Kristoffer Andersson	UiO
Mari Lyseid Authen	Forskningsrådet
Randi Aarekol Basmadjian	Forskningsrådet
Tom Berland	SINTEF
Kristin Danielsen	Forskningsrådet
Maria Dusinska	NILU
Håkon Eggemoen	AnsurR Technologies
Annik Fet	NTNU
Erlend Fornaess	UiO
Thorbjörn Gilberg	Forskningsrådet
Geir Horn	SINTEF
Per Ivar Høvring	Forskningsrådet
Kjetil Kolsrud Jasund	NHD
Gunnar Jordfald	FFA
Aris Kaloudis	KD
Beate Kristiansen	Forskningsrådet
Ernst Kristiansen	SINTEF
Till Christoffer Lech	Forskningsrådet
Torstein Lindstad	KD
Jiri Müller	IFE
Marthe Nordtug	KD
Eirik Normann	Forskningsrådet
Esben Moland Olsen	IMR
Jan Tore Pedersen	Marlo
Trygve Riis	Forskningsrådet
James Rydock	Research Management
Ørnulf Jan Rødseth	SINTEF
Nils Røkke	SINTEF
Ketil Rønning	Forskningsrådet
Øystein Rønning	Forskningsrådet
My Chi Se	Forskningsrådet
Ingrid Sogner	UiO
Aage Stangeland	Forskningsrådet
Pål Sørgaard	KD

Magnus Thomassen	SINTEF
Mette Topnes	UiO
Vebjørn Walderhaug	Forskningsrådet
Elisabeth Wiker	Forskningsrådet
Erik Øverland	KD

C.2 Metodeseminar 19.6.2013

Randi Aarekol Basmadjian	Forskningsrådet
Trond Knudsen	Forskningsrådet
Svein Olav Nås	Forskningsrådet
Kristin Oxley	Forskningsrådet
Vemund Riiser	Forskningsrådet
My Chi Se	Forskningsrådet
Terje Strand	Forskningsrådet
Kirsten Voje	Forskningsrådet
Elisabeth Wiker	Forskningsrådet

Peter Stern	*Technopolis*
Tomas Åström	*Technopolis*

C.3 Tolkningsseminar PES 27.8.2013

Randi Aarekol Basmadjian	Forskningsrådet
Paul Istvan Bencze	Forskningsrådet
Kim Davis	Forskningsrådet
Tobias Ellingsen	Forskningsrådet
Heidi Eriksen	Forskningsrådet
Cathinka Holtermann	Forskningsrådet
Tor Einar Johnsen	Forskningsrådet
Trond Knudsen	Forskningsrådet
Till Christoffer Lech	Forskningsrådet
Øydis Monsen	Forskningsrådet
Berit Nygaard	Forskningsrådet
Vemund Riiser	Forskningsrådet
Øystein Rønning	Forskningsrådet
My Chi Se	Forskningsrådet
Birgitte Sem	Forskningsrådet/KRD
Sverre Sogge	Forskningsrådet
Berit Berg Tjørhom	Forskningsrådet
Vebjørn Walderhaug	Forskningsrådet
Elisabeth Wiker	Forskningsrådet

Peter Stern	*Technopolis*
Tomas Åström	*Technopolis*

C.4 Tolkningsseminar andre ordninger 25.10.2013

Mari Lyseid Authen	Forskningsrådet
Randi Aarekol Basmadjian	Forskningsrådet
Paul Istvan Bencze	Forskningsrådet
Kristin Danielsen	Forskningsrådet
Terje Emblem	Forskningsrådet
Aris Kaloudis	KD
Till Christoffer Lech	Forskningsrådet
Torstein Lindstad	KD
Vemund Riiser	Forskningsrådet
Ketil Rønning	Forskningsrådet
My Chi Se	Forskningsrådet
Stig Slipersæter	Forskningsrådet
Pål Sørgaard	KD
Elisabeth Wiker	Forskningsrådet

Göran Melin	*Technopolis*
Tomas Åström	*Technopolis*

technopolis |group|

Faugert & Co Utvärdering AB (Technopolis Sweden)
Grevgatan 15
114 53 Stockholm
Sverige
T +46 8 55 11 81 11
F +46 8 55 11 81 01
E tomas.astrom@technopolis-group.com
www.technopolis-group.com